

AWDURDOD TÂN AC ACHUB CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU

DATGANIAD O GYFRIFON

2020-21

DATGANIAD O GYFRIFON**TUDALEN**

Adroddiad Naratif	2-9
Datganiad o Gyfrifoldebau	10
Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol	11-14
Dadansoddiad o Wariant a Chyllid	15
Datganiadau Ariannol Craidd	16-19
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd	20-72
Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân	73-75
Geirfa	76-80
Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	81-106

Adroddiad Naratif

Cyflwyniad

Manylir ar y canllawiau strategol ar gyfer Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru yn y Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub, a luniwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Fframwaith Cenedlaethol yn ceisio ehangu rôl Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru mewn perthynas ag atal, addysg ac ymgysylltu â'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu, gan sicrhau nad yw eu gallu ymatebol i ddiffodd tanau yn cael ei beryglu.

Trosolwg Sefydliadol

Crëwyd Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn 1996 trwy Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994, ac yn dilyn cyfuno Brigadau Dyfed, Powys a Gorllewin Morgannwg. Mae'r Gwasanaeth yn cynnwys bron dwy ran o dair o dir Cymru, gan ymestyn dros 12,000 milltir sgwâr, sy'n dir gwledig yn bennaf. Mae i'r ardal 58 o orsafoedd tân, ac mae'r Gwasanaeth yn cyflogi tua 1,350 o staff. Dyma'r trydydd Gwasanaeth Tân mwyaf yn y Deyrnas Unedig, gyda Gwasanaethau Tân yr Alban a Gogledd Iwerddon yn fwy nag ef.

Mae yna amrywiaeth eang o risgiau yn bodoli yn ardal y Gwasanaeth, gan amrywio o'r diwydiannau petrocemegol yn Aberdaugleddau, i'r risgiau sy'n gysylltiedig ag ardaloedd poblog megis Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot. Mae yna hefyd gymuned ffermio helaeth a llawer o ddiwydiannau ysgafn eraill ledled yr ardal. Mae'r rhain, ynghyd â morlin helaeth a dyfrffyrdd mewndirol, yn cyfrannu at rai o'r risgiau arbenigol sy'n bodoli yn y Gwasanaeth.

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn pennu ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol, sef y byddwn "yn Arweinydd Byd o ran Ymateb i Argyfyngau a Diogelwch Cymunedol", ynghyd â'r modd y byddwn yn cyflawni hyn trwy ein Nodau Strategol a'n Hamcanion Llesiant. Mae'r Awdurdod hefyd yn llunio cynlluniau blynyddol ar gyfer rheoli risgiau a gwella gwasanaethau, ac maent yn gynlluniau sy'n rhoi pwyslais cynyddol ar atal ac addysg.

Mae'r Gwasanaeth yn chwarae rhan lawn wrth weithio gyda'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu; un enghraifft o hyn yw cynnal archwiliadau Diogelwch Rhag Tân yn y Cartref. Mae'r Awdurdod yn gweithio mewn partneriaeth â gwasanaethau brys eraill, er enghraifft Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru (WAST), Heddlu Dyfed-Powys a Heddlu De Cymru, ac mae peth o'u hadnoddau wedi'u lleoli mewn nifer o'n heiddo; ac mae'r bartneriaeth â WAST i'w gweld hefyd yn y cynllun Cyd-ymatebydd, sy'n galluogi Diffoddwyr Tân ar Alwad i ymateb, yn rôl asiantiaid WAST, i rai galwadau meddygol-berthynol penodol. Mae mentrau eraill yn cynnwys ein gwaith yn y gymuned gyda chadetiaid tân, sef menter sy'n cael ei chynnal gan ddiffoddwyr tân nad ydynt ar ddyletswydd ac y mae iddi ganghennau ledled Canolbarth a Gorllewin Cymru; y prosiect Phoenix, sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn gyda grwpiau ieuencid yn yr ardal; bod yn wirfoddolwyr cymunedol; a chymryd rhan yn y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a ffurfiwyd dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith; prif ddiben y ddogfen yw darparu gwybodaeth glir am sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21.

Mae'r datganiadau, ynghyd â'u dibenion, fel a ganlyn:

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Mae hwn yn nodi priod gyfrifoldebau'r Awdurdod a'i Swyddogion ar gyfer paratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad hwn yn amlygu'r gost gyfrifyddu yn ystod y flwyddyn ar gyfer darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w gyllido trwy drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant er mwyn talu am y gwariant, yn unol â'r rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethiant yn y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid a'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Ystyrir bod Awdurdodau Tân ac Achub yn endidau "un gwasanaeth" a chyflwynir "darpariaeth y Gwasanaethau Tân" ar un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn ar y Cronfeydd Wrth Gefn gwahanol a ddelir gan yr Awdurdod, sydd wedi'u dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a Chronfeydd Wrth Gefn eraill. Mae'r (Gwarged) neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod, a cheir rhagor o fanylion yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol i Falans y Gronfa Gyffredinol eu talu, ac mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol cyn i'r Awdurdod Tân ac Achub wneud unrhyw drosglwyddiadau yn ôl disgrisiwn i'r Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi, neu allan ohonynt.

Mantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod fel yr oeddent ar y dyddiad a nodir ar y Fantolen. Mae'r Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir gan yr Awdurdod yn cyfateb i asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau). Adroddir ar y Cronfeydd Wrth Gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o Gronfeydd Wrth Gefn yw'r Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy, h.y. y Cronfeydd Wrth Gefn hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal y Cronfeydd Wrth Gefn ar lefel ddarbodus ac unrhyw gyfyngiadau statudol o ran y defnydd ohonynt (er enghraifft Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf, na ellir ei defnyddio ond i ariannu gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyledion). Mae'r ail gategori o Gronfeydd Wrth Gefn yn cynnwys Cronfeydd Wrth Gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn), lle byddai symiau ar gael i ddarparu gwasanaethau dim ond pe byddai'r asedau yn cael eu gwerthu; a Chronfeydd Wrth Gefn sy'n dal gwahaniaethau o ran amseru a ddangosir yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar gyfer yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos y modd y mae'r Awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod trwy ddsbarthu llifoedd arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y caiff gweithrediadau'r Awdurdod eu hariannu trwy drethiant ac incwm grant, neu gan y sawl sy'n cael y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r

graddau y mae llifoedd arian parod allan wedi cael eu gweithredu ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at waith yr Awdurdod o gyflawni gwasanaethau yn y dyfodol. Mae llifoedd arian parod sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol ar gyfer rhagfynegi hawliadau ar lifoedd arian parod yn y dyfodol gan y sawl sy'n darparu cyfalaf (h.y. benthyciad) i'r Awdurdod.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Mae hwn yn dangos sefyllfa ariannol cyfrif cronfa pensiwn y Diffoddwyr Tân, gan ddangos a oes ar yr Awdurdod arian i Lywodraeth Cymru, neu a oes ar Lywodraeth Cymru arian i'r Awdurdod, a hynny er mwyn mantoli'r cyfrif, ynghyd â manylion am ei asedau net.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn datgelu sy'n dwyn ynghyd berfformiad yr Awdurdod a adroddir ar sail gwariant a fesurir o dan arferion cyfrifyddu priodol, a hynny gyda chostau diffiniedig statudol i'r Gronfa Gyffredinol.

Nodiadau i'r Datganiadau Cyfrifyddu

Mae'r nodiadau'n cyflwyno gwybodaeth am sail baratoi'r datganiadau ariannol, ynghyd â'r polisiau cyfrifyddu penodol a ddefnyddir. Maent yn datgelu gwybodaeth nas cyflwynir yn unman arall yn y datganiadau ariannol, ond sy'n berthnasol er mwyn eu deall.

Datganiad Llywodraethu Blynnyddol

Mae'r datganiad hwn yn darparu adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol a'r systemau rheoli risgiau, er mwyn rhoi sicrwydd o ran eu heffeithiolrwydd a/neu gynhyrchu cynllun gwaith ar gyfer y rheolwyr i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodir.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yn cyd-fynd â'r Datganiad o Gyfrifon, ond nid yw'n rhan o'r Datganiad.

Crynodeb o'r Flwyddyn Ariannol

Cymeradwywyd y Gyllideb Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2020-21 gan yr Awdurdod Tân ar 3 Chwefror 2020.

Roedd y Gyllideb Refeniw a gymeradwywyd yn £52.360 miliwn. I ddibenion monitro, mae gwariant o £322 mil mewn perthynas â 2020-21, a ariennir o gronfeydd wrth gefn, hefyd wedi cael ei gynnwys yn y Gyllideb Refeniw, gan roi cyfanswm Cyllideb Refeniw o £52.682 miliwn.

Roedd y gwariant refeniw net ar gyfer y flwyddyn yn £49.652 miliwn, ac roedd cyfanswm y cyfraniadau a ddaeth i law gan yr Awdurdodau Unedol yn £50.550 miliwn. Yn ystod y flwyddyn, roedd y trosglwyddiad net i gronfeydd wrth gefn yn £2,604 mil a oedd yn cynnwys £1.409 miliwn a neilltuwyd ar gyfer y Gronfa Gyfalaf a oedd wedi'i gynnwys yn y gyllideb o dan Ariannu Cyfalaf a Lesio. Mae'r gwarged o £202 mil wedi cael ei drosglwyddo i Falans y Gronfa Gyffredinol.

Manylir ar refeniw'r flwyddyn o'i gymharu â'r gyllideb yn y tabl canlynol:

Yr alldro ar gyfer y flwyddyn 2020-21	Cyllideb £000	Gwirioneddol £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant yn cynnwys grantiau	56,723	53,209	(3,514)
Incwm yn cynnwys grantiau	(4,041)	(3,557)	(484)
Gwariant Net yn cynnwys grantiau	52,682	49,652	(3,030)
Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	(50,550)	(50,550)	0
Cyllid LIC – cyfraniadau ychwanegol gan y cyflogwr i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	(1,810)	(1,908)	(98)
Trosglwyddiad i/(o) Gronfeydd Wrth Gefn	(322)	2,604	2,926
(Gwarged) / Diffyg	0	(202)	(202)

Mae'r Awdurdod yn mynd i gostau gwariant refeniw ar eitemau, sydd fel arfer yn cael eu defnyddio o fewn y flwyddyn, ac ariennir hyn gan gyfraniadau'r chwe awdurdod lleol cyfansoddol, a hynny mewn cyfrannedd â'r boblogaeth. Ar gyfer 2020-21, roedd y cyfraneddau fel a ganlyn:

Awdurdodau Lleol Cyfansoddol	Gwerthoedd £000	Cyfran %
Cyngor Sir Caerfyrddin	10,400	21
Cyngor Sir Ceredigion	4,277	8
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	7,890	16
Cyngor Sir Penfro	6,918	14
Cyngor Sir Powys	7,324	14
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	13,741	27
Cyfanswm	50,550	100

Ffynonellau Cyllid Refeniw

Mae refeniw yn dod i law'r Awdurdod gan y ffynonellau canlynol:

2019-20 £000		2020-21 £000
3,516	Grantiau Refeniw	2,676
44	Llog	14
895	Ffioedd a Thaliadau / Ad-daliadau	867
4,455	Is-gyfanswm	3,557
1,775	Cyllid LIC – cyfraniadau ychwanegol gan y cyflogwr i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	1,908
47,818	Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	50,550
54,048	Cyfanswm y Cyllid Refeniw	56,015

Gwariant Cyfalaf

Cyfanswm gwariant cyfalaf y flwyddyn oedd £8.095 miliwn. Mae'r tabl canlynol yn amlinellu'r gwariant yn ôl categori ac ariannu ar gyfer 2020-21.

	Amcangyfrif 2020-21 £000	Amcangyfrif Diwygiedig 2020-21 £000	Gwirioneddol 2020-21 £000	Amcangyfrif 2021-22 £000
Gwariant:				
Eiddo – gwaith adnewyddu, addasiadau, adeiladau newydd	4,450	4,012	289	3,398
Seilwaith	35	30	0	35
Cerbydau, Peiriannau	9,258	11,754	4,649	5,563
Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu	0	0	3,121	0
Asedau Anniriaethol	0	87	36	175
Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	13,743	15,883	8,095	9,171
Ariennir gan:				
Cyfraniadau a Grantiau Cyfalaf	80	556	235	373
Rhoddion Cyfalaf	0	0	0	0
Derbyniadau Cyfalaf	0	0	90	0
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	3,158	3,372	2,167	1,222
Benthyca	10,505	11,955	5,603	7,576
Cyfanswm Ariannu	13,743	15,883	8,095	9,171

Cymeradwywyd y Rhaglen Gyfalaf o £13.743 miliwn gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2020, ac fe'i diwygiwyd wedi hynny ar gyfer llithriant ac ailbroffilio prosiectau i £15.883 miliwn, fel y'i cymeradwywyd gan yr Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2020.

Gellir priodoli'r amrywiant rhwng y gyllideb wreiddiol a'r alldro gwirioneddol, yn rhannol, i'r prosiectau canlynol: Datblygu Ardal y Gogledd £1.4 miliwn, sydd wedi'i ohirio oherwydd gofyniad statudol am ddraenio cynaliadwy a ddaeth i'r amlwg yng nghanam pedwar Sefydliad Brenhinol Penseiri Prydain (RIBA); Datblygu Coed-yr-iarll £0.9 miliwn, mewn perthynas ag adnewyddu'r safle yn Nafen, a ddaeth i'n meddiant yn ddiweddar; Uwchraddio Hwlfordd £0.3 miliwn, sy'n cael ei adolygu ochr yn ochr â Phrosiect Datblygu Coed-yr-iarll (Earlswood). Mae COVID-19 wedi effeithio ar yr amseru ar gyfer prynu offer TGCh gwerth £0.8miliwn, Cerbydau £1.8 miliwn, a Chyfarpar Diogelu Personol Strwythurol £0.3 miliwn. Mae'r Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu yn cynnwys 14 o bympiau achub, chwe cherbyd ymateb Ford Ranger a'r Ganolfan Drafnidiaeth newydd yn Nafen. Bydd llithriant ar gyfer prosiectau parhaus yn cael ei gario ymlaen lle bo hynny'n briodol.

Benthyca Cyfalaf

Mae'r Cod Darbodus yn galluogi'r Awdurdod i bennu ei derfynau benthyca ei hun, ar yr amod bod y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn ystyried bod y terfynau hynny yn ddarbodus, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy. Daw'r holl fenthyciadau oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC), ac eithrio dau fenthyciad Buddsoddi i Arbed gan Lywodraeth Cymru a ad-dalwyd yn llawn yn ystod y flwyddyn. Ni chafwyd unrhyw fenthyciadau allanol newydd yn ystod y flwyddyn gan y PWLB, ac

ad-dalwyd £1.268 miliwn i'r BBGC. Cyfanswm y prifswm sy'n ddyledus ar 31 Mawrth 2021 yw £18.47 miliwn.

Rheoli'r Trysorlys

Cymeradwywyd Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRT) 2020-21 yr Awdurdod gan yr Awdurdod Tân ar 3 Chwefror 2020.

Mae'r DSRT yn pennu Dangosyddion Darbodus y Cyfalaf, gan gynnwys y Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw, Benthycu, a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn y mae'r Dangosyddion Darbodus a'r Dangosyddion Rheoli'r Trysorlys.

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021, roedd y trafodiadau benthycu o fewn terfynau cymeradwy, ac roedd pob buddsoddiad yn bodloni'r meini prawf o ran teilyngdod i gael credyd ar ddyddiad y blaendal.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC) o'i gymharu â Dyled Allanol.

	Amcangyfrif 2020-21 £000	Gwirioneddol 2020-21 £000
Gofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR)		
Yn agor 1 Ebrill 2020	27,175	27,963
Symudiad yn yr CFR yn cael ei gynrychioli gan:		
Angen cyllido net am y flwyddyn	10,505	8,095
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol/Derbyniadau Cyfalaf/Grantiau a Chyfraniadau	0	(2,492)
Llai Darpariaeth Isafswm Refeniw / Darpariaeth Refeniw Gwirfoddol	(2,169)	(2,008)
Symudiad yn yr CFR	8,336	3,595
Yn cau 31 Mawrth 2021	35,511	31,558
Dyled Allanol		
Benthycu Allanol	28,592	18,470
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	4,425	2,925
Cyfanswm y Dyled Allanol	33,017	21,395
Tanfenthycu / (Gorfenthycu)	2,494	10,163

Ymrwymiad Pensiwn

Yn 2020-21, ymddeolodd dau ddeg chwech o aelodau o staff. Mae cost net Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân i'r gyllideb refeniw yn parhau i dyfu, ac mae'r rhwymedigaeth mewn perthynas ag ymrwymadau pensiwn yn y dyfodol wedi cynyddu o ganlyniad i addasiadau a wnaed gan yr Actiwariaid i'w rhagdybiaethau. Ar 31 Mawrth 2021, roedd y rhwymedigaeth, a aseswyd ar sail rhagdybiaethau actiwaraidd, yn £530.877 miliwn ar gyfer Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân, ac yn £24.497 miliwn ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

O dan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (Buddion Cyflogeion), mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddarparu manylion yr asedau a rhwymedigaethau'r dyfodol ar gyfer pensiynau sy'n daladwy i gyflogeion, yn gyn-gyflogeion ac yn gyflogeion presennol, fel ei gilydd. Amlinellir hyn yn fanylach yn y datgeliadau i'r cyfrifon, o dan nodyn 30.

Cyfrifyddu o ran y Cyfrifon Wrth Gefn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae'r Datganiad o Gyfrifon yn dangos y Cronfeydd Wrth Gefn sy'n cael eu dwyn ymlaen i 2021-22. Mae hyn yn gyson â thriniaeth gyfrifyddu'r blynyddoedd blaenorol, ac mae'r arfer o gynnal a defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn yn ffurfio conglfaen i sefydlogrwydd ariannol corfforaethol a'r gwaith o gynllunio gwasanaethau gweithredol yn y byrdymor a'r tymor canolog.

Costau Cyllid Cyfalaf

Roedd y tâl y codwyd amdano ar gyfrifon refeniw'r Gwasanaeth, er mwyn adlewyrchu cost yr asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd wrth ddarparu gwasanaethau, yn £3.585 miliwn. Mae hon yn gost dybiannol ar gyfer dibrisiant ac amorteiddiad, ac addasir y balans ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn peidio ag effeithio ar y cyfraniadau sy'n ofynnol i ariannu'r Gwasanaeth. Mae'r gost wirioneddol i'r Gwasanaeth o ran ariannu cyfalaf yn £745 mil ar gyfer llog benthyca a les cyllid, yn £2.008 miliwn ar gyfer Darpariaeth Isafswm Refeniw, ac yn £2.167 miliwn ar gyfer cyfraniad refeniw.

Effaith yr Hinsawdd Economaidd Gyfredol

Am dros ddegawd, mae'r sector cyhoeddus wedi bod yn destun agenda cyni y Llywodraeth ac, er gwaethaf arwyddion diweddar fod y sefyllfa'n lleddfu, mae setliadau ac adnoddau ar gyfer llywodraeth leol, yn benodol, yn parhau i fod yn dynn iawn. Mae'r hinsawdd ariannol yr ydym yn gweithredu ynddo ar hyn o bryd yn parhau i roi pwysau ar y lefelau gwasanaeth a ddarparwn wrth i ni ymestyn ein hadnoddau ymhellach fyth. Rydym yn parhau i adolygu ein cyllideb mewn modd beirniadol, a hynny trwy gael trafodaeth agored, barhaus â'r staff a'r cyhoedd ynghylch sut y gallwn barhau i wneud gwelliannau ac arbedion effeithlonrwydd yn y dyfodol.

Mae'n ofynnol i'r datganiadau cyfrifyddu adlewyrchu'r amodau sy'n berthnasol ar ddiwedd y flwyddyn. Er bod pandemig Covid-19 wedi effeithio'n sylweddol ar bron pob un o'r meysydd gwasanaeth yn ystod y flwyddyn, mae graddfa a chyflymder y broses o gyflwyno'r brechlyn cenedlaethol, a'r cynllun dilynol i lacio'r cyfyngiadau, yn llawer mwy cadarnhaol. Mae lefel digynsail y cymorth ariannol ychwanegol a ddarperir i awdurdodau lleol trwy gronfa galedi Llywodraeth Cymru wedi lliniaru mwyafrif llethol y costau ychwanegol.

Fodd bynnag, mae'r cymorth hwn ynghyd â mesurau cymorth ariannol ehangach y sector cyhoeddus, megis y Cynllun Cadw Swyddi, wedi cael eu hariannu trwy fenthyciadau gan y llywodraeth ar lefel Trysorlys y DU. Mae'r cynnydd yn nyled Llywodraeth y DU yn gymharol yn unig â digwyddiadau hanesyddol megis yr Ail Ryfel Byd. Mae'n ymddangos yn debygol y bydd y cymorth ariannol yn parhau yn y byrdymor, ond bydd angen mesurau sy'n ymwneud â chyllid a gwariant i fynd i'r afael â'r anghydbwysedd presennol yn ystod y degawdau i ddod.

Caiff holl asedau eiddo'r Awdurdod eu hailbrisio ar sail gylchol bob pum mlynedd, a chynhaliwyd proses ailbrisio lawn yn 2020-21. Caiff yr holl asedau eu dal at ddiben darparu gwasanaethau ac felly nid yw unrhyw newidiadau yn amodau'r farchnad gwerthiant masnachol yn effeithio ar y gwerthoedd yn y cyfrifon hyn.

Ar ôl misoedd o drafodaethau, daeth y DU a'r Undeb Ewropeaidd i gytundeb o'r diwedd a fyddai'n diffinio eu perthynas yn y dyfodol, a ddaeth i rym am 23:00 ar 31 Rhagfyr 2020. Daeth newidiadau mawr i rym ar 1 Ionawr 2021. Ystyriwyd y goblygiadau ariannol gan Grŵp Rheoli Risgiau Busnes yr Awdurdod, a benderfynodd yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2021, oherwydd yr effaith gyfyngedig a gafwyd yr adeg honno, dynnu Brexit o'r gofrestr risgiau. Mae adrannau'n parhau i fonitro effeithiau ariannol Brexit gan gydnabod y gallai newidiadau refeniw a chyfalaf godi yn ystod y misoedd a'r blynyddoedd nesaf.

Strategaeth a Dyrannu Adnoddau

Mae ein Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC) yn dwyn ynghyd mewn un lle, yr holl ffactorau hysbys sy'n effeithio ar sefyllfa ariannol a chynaliadwyedd ariannol sefydliad yn y tymor canolig. Mae'r MTFS yn cydbwysu goblygiadau ariannol amcanion a pholisïau yn unol â chyfyngiadau o ran adnoddau, ac yn darparu'r sail ar gyfer gwneud penderfyniadau.

Mae'r Cyllidebau Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf yn barod i gynorthwyo â'r gwaith o gyflawni strategaethau a chynlluniau'r Awdurdod:

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol, a'r modd y cyflawnir y weledigaeth honno trwy ein Nodau Strategol a'n Hamcanion Gwella a Llesiant.

Mae ein Hasesiad Perfformiad Blynyddol yn rhoi gwybod i'n staff, ein cymunedau a'n rhanddeiliaid pa ganlyniadau a buddion a gyflawnwyd o gymharu ag Amcanion Gwella y flwyddyn flaenorol. Mae hefyd yn nodi sut yr ydym wedi cyfrannu at y nodau Llesiant a bennir yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd yn nodi'r prif egwyddorion, cynigion a chamau gweithredu gofynnol i leihau effeithiau gweithgareddau a gweithrediadau'r Gwasanaeth ar yr amgylchedd.

Mae'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cyfleu ymrwymiad parhaus yr Awdurdod a'r Prif Swyddog Tân i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal ar draws holl swyddogaethau, polisïau, arferion a gweithdrefnau Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac yn nodi sut y bydd y Gwasanaeth yn ceisio cyflawni'r ymrwymiad hwn.

Mae Cynlluniau'r Awdurdod ar gael ar ei wefan.

Rydym wedi parhau i gynnal lefel o wasanaeth sydd wedi sicrhau bod cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau'n lleoedd diogel i fyw a gweithio ynddynt ac i ymweld â nhw. Mae ein sefyllfa ariannol gyffredinol wedi cael ei chynnal ar lefel ddarbodus gyda chynnydd bach yn lefel y balansau cyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae mwyafrif ein cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi at ddibenion penodol, p'un a yw hynny ar gyfer mynd i'r afael â rhwymedigaethau 'nawr neu yn y dyfodol, e.e. y gronfa wrth gefn Cyflogaion a Phensiynau, neu ar gyfer cyllido cynlluniau cyfalaf penodol. Mae'r Awdurdod wedi gallu ychwanegu at y balansau hyn ar ddiwedd y flwyddyn i ddarparu adnoddau ychwanegol tuag at weithgareddau adfer, lliniaru risg, a phwysau deddfwriaethol a rheoliadol yn y dyfodol.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan Swyddog A151 yr Awdurdod a'r Pennaeth Cyllid. Mae gan aelodau o'r cyhoedd sydd â diddordeb hefyd hawl statudol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau; hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Cydnabyddiaethau

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r holl staff Cyllid yn y Gyfarwyddiaeth Adnoddau, ynghyd â'u cyd-weithwyr ledled yr Awdurdod, sydd wedi cyfrannu at y gwaith o baratoi'r datganiadau hyn. Hoffwn hefyd ddiolch i'r Prif Swyddog Tân a'r Tîm Arwain am eu cymorth a'u cydweithrediad trwy gydol y broses.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod wneud y canlynol:

- gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol mewn modd priodol, a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y swyddog hwnnw yw'r Prif Swyddog Cyllid.
- rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau, a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

CYMERADWYAETH Y PWYLLGOR PERFFORMIAD, ARCHWILIO A CHRAFFU

Cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon ar ôl yr archwiliad.

Llofnod: *K Broom*

Is Gadeirydd Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu

Dyddiad: 26/07/2021

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Y Prif Swyddog Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod, gan gynnwys Cyfrifon y Gronfa Bensiwn, a hynny'n unol â'r arferion priodol a nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("y Cod").

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon hwn, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- dewis polisiâu cyfrifyddu addas a'u cymhwyso'n gyson; •
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon rhesymol a doeth;
- cydymffurfio â Chod yr Awdurdod Lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- cymryd camau rhesymol i atal a datgelu twyll ac achosion eraill o afreoleidd-dra.

TYSTYSGRIF Y PRIF SWYDDOG CYLLID

Rwy'n ardystio bod y cyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2020, ynghyd â'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw.

Llofnod: *C Moore*

Prif Swyddog Cyllid

Dyddiedig: 26/07/2021

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau o Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tan a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Sail y farn

Cynhaliâs fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Mae disgrifiad pellach o'm cyfrifoldebau o dan y safonau hynny i'w weld yn yr adran o fy adroddiad ar gyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol. Rwyf yn annibynnol o'r Awdurdod yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnais, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth perthnasol ar allu'r awdurdod i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am yr

wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmparu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a gyflawnais, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi roi gwybod am y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd amdano i'r perwyl hwn.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21;
- Mae'r wybodaeth yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth a gafwyd o'r cyngor a'i amgylchedd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad ichi arnynt, os, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu ni dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol.
- nad yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r awdurdod i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thbyr bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yw achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, y corff a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ac archiwilio mewnol, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru mewn cysylltiad â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried, gan weithredu fel tîm archwilio, sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll trwy postio cylchgronau anarferol.
- Cael dealltwriaeth o fframwaith Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau yr awdurdod.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfedd â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r awdurdod;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Gorffennaf 2021

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyfrifoldeb y Awdurdod Tan ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yw uniondeb a chynhaliaeth gwefan y Awdurdod; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn ymwneud ag ystyried y materion hyn ac yn unol â hynny nid yw'r archwilwyr yn derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a all fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers eu cyflwyno am y tro cyntaf ar y wefan.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid (DWC)

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn dangos y modd y mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu o adnoddau (cyfraniadau gan awdurdodau cyfansoddol, grantiau'r llywodraeth, incwm arall, ac ati) gan yr Awdurdod o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan yr Awdurdod yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff yr incwm a gwariant y gwneir cyfrif amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol eu cyflwyno'n fanylach yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn i'r datganiadau ariannol, ac nid yn brif ddatganiad. Fodd bynnag, mae wedi cael ei osod gyda'r prif ddatganiadau i gynorthwyo dealltwriaeth y darllenwyr.

2019-20			2020-21			
Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	
44,640	3,961	48,601	Darparu Gwasanaethau Tân	45,006	8,569	53,575
(44,695)	10,542	(34,153)	Incwm a Gwariant Arall	(45,645)	7,047	(38,598)
(55)	14,503	14,448	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(639)	15,616	14,977

Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000	
(880)	(7,725)	(8,605)	Dygwyd Ymlaen	(1,131)	(7,529)	(8,660)
(55)	0	(55)	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(639)	0	(639)
(196)	196	0	Trosglwyddiad rhwng Balans y Gronfa Gyffredinol a'r Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	437	(437)	0
(1,131)	(7,529)	(8,660)	Balans Terfynol	(1,333)	(7,966)	(9,299)

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2019-20			2020-21		
Gwariant £000	Incwm £000	Net £000	Gwariant £000	Incwm £000	Net £000
54,787	(6,186)	48,601	59,026	(5,451)	53,575
54,787	(6,186)	48,601	59,026	(5,451)	53,575
	20	Incwm a Gwariant Gweithredol Eraill			(52)
	13,843	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi (Nodyn 10)			12,239
	(48,016)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 11)			(50,785)
	14,448	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau			14,977
	0	(Gwarged) neu ddiffyg o ailbrisio Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (Nodyn 18a)			(10,294)
	(43,112)	Ailfesur rhwymediaeth/(ased) y buddion ddiffiniedig net (Nodyn 18c)			30,935
	(43,112)	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			20,641
	(28,664)	Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			35,618

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2020-21	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2020	(1,131)	(7,529)	0	(8,660)	475,463	466,803
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	14,977	0	0	14,977	0	14,977
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	20,641	20,641
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	14,977	0	0	14,977	20,641	35,618
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(15,616)	0	0	(15,616)	15,616	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net Cyn trosglwyddo	(639)	0	0	(639)	36,257	35,618
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	437	(437)	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2020-21	(202)	(437)	0	(639)	36,257	35,618
Balans ar 31 Mawrth 2021	(1,133)	(7,966)	0	(9,299)	511,720	502,421

Datganiad o symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2019-20	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2019	(880)	(7,725)	0	(8,605)	504,072	495,467
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	14,448	0	0	14,448	0	14,448
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	(43,112)	(43,112)
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	14,448	0	0	14,448	(43,112)	(28,664)
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(14,503)	0	0	(14,503)	14,503	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net cyn trosglwyddo	(55)	0	0	(55)	(28,609)	(28,664)
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	(196)	196	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2019-20	(251)	196	0	(55)	(28,609)	(28,664)
Balans ar 31 Mawrth 2020	(1,131)	(7,529)	0	(8,660)	475,463	466,803

Mantolen

31 Mawrth 2020 £000	Mantolen	31 Mawrth 2021 £000
61,114	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (Nodyn 12)	72,427
1,489	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu (Nodyn 12)	3,121
493	Asedau Anniriaethol (Nodyn 13)	450
18	Dyledwyr Hirdymor (Nodyn 15)	36
63,114	Asedau Hirdymor	76,034
766	Rhestri eiddo	911
7,430	Dyledwyr Byrdymor (Nodyn 15)	3,890
838	Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod (Nodyn 16)	678
9,034	Asedau Cyfredol	5,479
(1,326)	Benthyciadau Byrdymor (Nodyn 14)	(261)
(4,695)	Credydwyr Byrdymor (Nodyn 17)	(6,270)
(653)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw (Nodyn 25)	(410)
(559)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw (Nodyn 25)	(420)
(527)	Rhwymedigaethau Byrdymor Eraill (Nodyn 28)	(407)
(7,760)	Rhwymedigaethau Cyfredol	(7,768)
(18,470)	Benthyca tymor hir (Nodyn 14)	(18,274)
(2,925)	Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill (Nodyn 28)	(2,518)
(509,796)	Rhwymedigaethau sy'n berthnasol i gynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio (Nodyn 30)	(555,374)
(531,191)	Rhwymedigaethau Hirdymor	(576,166)
(466,803)	Rhwymedigaethau Net	(502,421)
(8,660)	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy (Nodyn 9)	(9,299)
475,463	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy (Nodyn 18)	511,720
466,803	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn	502,421

Datganiad Llif Arian

2019-20 £000		2020-21 £000
14,448	(Gwarged) neu ddiffyg net o ran darparu gwasanaethau	14,977
(13,366)	ddasiad i'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu (gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod	(24,857)
214	Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg net o ran darparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	325
1,296	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau gweithredu	(9,555)
4,958	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau buddsoddi	8,023
(2,517)	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau ariannu	1,692
3,737	(Cynnydd) neu ostyngiad net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	160
4,575	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod adrodd	838
838	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd	678

Darperir dadansoddiad manwl o'r Llif Arian Parod yn Nodiadau 19 i 21.

Nodyn 1 – Polisiâu Cyfrifyddu

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodiadau yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21, ynghyd â'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, a hynny'n unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn o dan Adran 21 o Ddeddf 2003, yn cynnwys yn bennaf y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21, a gefnogir gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAAR) a chanllawiau statudol a gyhoeddir o dan adran 12 o Ddeddf 2003.

Mae'r confensiwn cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yn gostau hanesyddol, yn bennaf, sydd wedi'u haddasu trwy ailbricio categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

2. Croniadau Incwm a Gwariant

Gwneir cyfrif o'r gweithgarwch yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid dim ond pan wneir taliadau arian parod neu pan ddaw taliadau o'r fath i law. Yn benodol:

- Cydnabyddir y referniw o werthu nwyddau pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddion perchnogaeth i'r prynwr, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cydnabyddir y referniw o ddarparu gwasanaethau pan fydd yr Awdurdod yn gallu mesur, mewn modd dibynadwy, ganran y trafodiad sydd wedi'i chwblhau, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cofnodir cyflenwadau yn wariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng y dyddiad y daw cyflenwadau i law a phan gânt eu defnyddio, fe'u cofnodir yn rhestri eiddo ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau mewn perthynas â gwasanaethau a gafwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogaion) yn wariant, a hynny pan geir y gwasanaethau yn hytrach na phan gaiff y taliadau eu gwneud.
- Gwneir cyfrif o'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ac sy'n daladwy ar fenthyciadau fel incwm a gwariant, yn eu tro, a hynny ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol, yn hytrach na'r llifoedd arian a osodir neu a bennir gan y contract.
- Lle bo incwm a gwariant wedi cael eu cydnabod, ond lle nad oes arian parod wedi dod i law neu wedi cael ei dalu, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y Fantolen. Lle nad yw'r ddyled wedi cael ei thalu, gwneir cofnod o falans y dyledwyr, a chodir tâl ar referniw ar gyfer yr incwm na fydd, o bosibl, yn cael ei gasglu.

3. Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adnau gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb yn dilyn rhybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn fuddsoddiadau hylifol iawn sy'n aeddfedu cyn pen tri mis neu lai o'r dyddiad caffael, ac sy'n hawdd eu trawsnewid yn symiau hysbys o arian parod heb unrhyw risg sylweddol y bydd eu gwerth yn newid.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ôl tynnu gorddrafftiau'r banc sydd i'w had-dalu yn ôl y galw, ac maent yn ffurfio rhan annatod o broses rheoli arian parod yr Awdurdod.

4. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau o ran Polisiâu Cyfrifyddu, Amcangyfrifon a Chyfeiliornadau

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid yn y polisiâu cyfrifyddu neu i gywiro cyfeiliornad perthnasol. Gwneir cyfrif am newidiadau o ran amcangyfrifon cyfrifyddu yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd sydd i ddod yr effeithir arnynt gan y newid, ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i'r polisiâu cyfrifyddu oni bai fod hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol, neu fod y newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodiadau, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan fydd newid yn cael ei wneud, caiff ei gymhwyso'n ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol, fel pe bai'r polisi newydd wedi cael ei gymhwyso erioed.

Caiff cyfeiliornadau perthnasol a ganfuwyd yn ffigurau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

5. Taliadau a godir ar Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol

Caiff gwasanaethau eu debydu gyda'r symiau canlynol er mwyn cofnodi cost cynnal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion oherwydd diffygiant ac ailbrisio yn achos asedau a ddefnyddiwyd gan y Gwasanaeth, a lle nad oes unrhyw enillion cronnus yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn y gellir dileu'r costau yn eu herbyn
- amorteiddiad yn achos asedau anniriaethol a briodolir i'r Gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi ardoll i ariannu dibrisiant, ailbrisio a cholledion oherwydd diffygiant, nac amorteiddiad. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r gronfa refeniw at sicrhau lleihad yn ei ofynion benthyca cyffredinol, sy'n hafal i swm a gyfrifir ar sail ddarbodus, ac a bennir gan yr Awdurdod, yn unol â chanllawiau statudol. Felly, disodlir dibrisiant, ailbrisio, colledion oherwydd diffygiant ac amorteiddiad gan y cyfraniad ym Malans y Gronfa Gyffredinol, a hynny trwy drafodiad addasu gyda Chyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

6. Buddion Cyflogeion

Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddion cyflogeion byrdymor yw'r rheiny a fydd yn cael eu talu yn eu cyfanrwydd cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys buddion tebyg i gyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, absenoldeb salwch â thâl, bonysau, a buddion nad ydynt yn ariannol (e.e. ceir) ar gyfer cyflogeion cyfredol, ac fe'u cydnabyddir yn draul ar gyfer gwasanaethau yn y flwyddyn pan fydd y cyflogeion yn rhoi gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronriad ar gyfer cost gwyliau y mae gan gyflogeion yr hawl iddynt (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd yn gyfnewid) ond nas cymerwyd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall y cyflogeion eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflogau a thâl sy'n berthnasol yn y flwyddyn gyfrifyddu ganlynol, sef y cyfnod pan fydd y cyflogai yn manteisio ar y budd. Codir tâl am y cronriad ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei dynnu'n ôl allan trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn i'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus, fel bod tâl am unrhyw wyliau sy'n ddyledus yn cael ei godi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y bydd yr absenoldeb oherwydd gwyliau yn digwydd.

Buddion Terfynu

Buddion terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol, neu benderfyniad gan swyddog i ymddiswyddo yn wirfoddol yn gyfnewid am y buddion hynny. Codir tâl amdanynt ar sail croniadau i'r segment gwasanaeth priodol, neu, lle bo hynny'n berthnasol, i segment gwasanaeth corfforaethol, a hynny naill ai pan na fydd yr Awdurdod yn gallu tynnu'r cynnig o'r buddion yn ôl mwyach, neu pan fydd yr Awdurdod yn cydnabod costau ar gyfer ailstrwythuro, pa un bynnag fydd yn digwydd gyntaf. Pan fydd buddion terfynu yn cynnwys gwella pensiynau, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'r pensiynwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae dyraniadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn ofynnol er mwyn cael gwared ar y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer y buddion terfynu sy'n ymwneud â gwella'r pensiwn, a'u disodli â debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae cyflogeion yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin;
- Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion wedi'u diffinio i'r aelodau (cyfandaliadau a phensiynau wrth ymddeol), a enillwyd gan y cyflogeion wrth iddynt weithio i'r Awdurdod. Fodd bynnag, ariennir y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol trwy berchnogaeth o asedau, ond nid ariennir Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL)

Gwneir cyfrif o'r CPLIL fel cynllun â buddion wedi'u diffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a weir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ynghyd ag amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.1% (yn seiliedig ar y gyfradd ddychwelyd ddangosol ar fondiau corfforaethol o ansawdd uchel).
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:
 - gwarannau a ddyfynnwyd – pris cynnig cyfredol
 - gwarannau nas dyfynnwyd – amcangyfrif proffesiynol
 - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
 - eiddo – gwerth marchnadol

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

- Costau gwasanaethau, yn cynnwys:
 - Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogeion yn gweithio iddynt.
 - Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Y llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwysu'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.
- Ailfesuriadau, yn cynnwys:
 - Yr elw o asedau cynllunio – heb gynnwys y symiau sy'n gynnwysedig yn y llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net – y codir tâl amdano ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiynau sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraid diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwaraid wedi diweddu eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa pensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân

Gwneir cyfrif am Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân fel cynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir; nid oes gan y cynllun unrhyw asedau nac unrhyw incwm o fuddsoddiadau:

- Mae'r rhwymedigaethau ar gyfer y Gronfa wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ac amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.0% (yn seiliedig ar arenillion bondiau'r Llywodraeth, o'r hyd priodol, plws swm ychwanegol).

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

- Costau gwasanaethau, yn cynnwys:
 - Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogeion yn gweithio iddynt.
 - Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a

enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

- Y llog net ar rwymedigaeth y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwysu'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rwymedigaeth y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.

- Ailfesuriadau, yn cynnwys:

- Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiynau sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraid diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Cyfraniadau a dalwyd i'r Gronfa – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa bensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

O ran buddion ymddeoliad, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i'r pensiynwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, golyga hyn fod yna drosglwyddiadau i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn, ac allan ohoni, sy'n dileu'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddion ymddeoliad, ac yn eu disodli â debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Felly, mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn yn mesur yr effaith fuddiol ar y Gronfa Gyffredinol o ran y gofyniad i roi cyfrif am y buddion ymddeoliad, a hynny ar sail llifoedd arian yn hytrach nag wrth i'r cyflogeion ennill y buddion.

Buddion yn ôl Disgresiwn

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddion ymddeoliad yn ôl disgresiwn yn achos ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir y byddant yn codi o ganlyniad i ddyfarniad i unrhyw aelod o staff yn cronni yn y flwyddyn y gwneir y penderfyniad i ddyfarnu'r wobr honno, a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau ag sy'n berthnasol i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Chynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

7. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol ac anffafriol, fel ei gilydd, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rheiny sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- y rheiny sy'n amlygu amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, datgelir natur y digwyddiadau yn y nodiadau, ynghyd â'u heffaith ariannol amcangyfrifedig.

Nid adlewyrchir yn y Datganiad o Gyfrifon ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad y rhoddir awdurdod i'w gyhoeddi.

8. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, a chânt eu mesur ar werth teg i gychwyn, a'u cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae costau blynyddol a godir ar y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen y rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sy'n disgowntio, yn union, daliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, a hynny i'r swm a gydnabuwyd yn wreiddiol.

Yn achos y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm ad-daladwy sy'n disgwyl sylw (plws llog cronedig); a'r llog y codir tâl amdano yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn, yn ôl cytundeb y benthyciad.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian.

Mae yna dri phrif ddosbarth o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur yn ôl:

- cost wedi'i hamorteiddio
- gwerth teg trwy elw neu golled, a
- gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall.

Mae model busnes yr awdurdod yn cynnal buddsoddiadau er mwyn casglu llifoedd arian dan contract. Felly, caiff asedau ariannol eu dosbarthu fel cost wedi'i hamorteiddio.

Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Pan ddaw'r awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig ar y Fantolen, a chânt eu mesur ar werth teg i ddechrau. Yn dilyn hyn, cânt eu mesur ar eu gwerth amorteiddiedig. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen yr ased, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Yn achos mwyafrif yr asedau ariannol a ddelir gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm derbyniadwy sydd heb ei gasglu (plws llog cronedig), ac mai'r llog sydd wedi'i gredydu yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn yng nghytundeb y benthyciad.

Bydd unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ganlyniad i ddatgydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i linell yr Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r awdurdod wedi mabwysiadu ymagwedd syml tuag at amhariad, ac mae'n mesur colledion Dyledwyr a Benthyciadau Masnach i Drydydd Partïon ar swm sy'n hafal i golled oes gyfan ddisgwyliedig, a hynny gan ddefnyddio darpariaeth sy'n seiliedig ar gyfuniad o oed y ddyled a chyfraddau casglu hanesyddol. Mae'r dull hwn yn sicrhau cydnabyddiaeth gynnar o amhariad asedau ariannol.

9. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

Pa un a chânt eu talu trwy gyfrif, trwy randaliadau neu ar ffurf ôl-ddyledion, cydnabyddir bod grantiau a chyfraniadau'r llywodraeth a thrydydd partïon yn ddyledus i'r Awdurdod pan fydd yna sicrwydd rhesymol o'r canlynol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm wrth y taliadau, ac
- y bydd y grantiau neu'r cyfraniadau yn dod i law.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir yn ddyledus i'r Awdurdod eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi cael eu bodloni. Mae'r amodau yn nodi bod yn rhaid i'r derbynnydd fanteisio ar y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased ar ffurf grant neu gyfraniad, a hynny yn unol â'r hyn a bennir; neu bydd yn rhaid dychwelyd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a flaendalwyd ar ffurf grantiau a chyfraniadau, a lle na fodlonwyd yr amodau, yn cael eu cario fel credydwyd yn y Fantolen. Pan gaiff yr amodau eu bodloni, bydd y grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell berthnasol o wasanaeth (grantiau a chyfraniadau refeniw a briodolir) neu i'r Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle bo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo'r grant eto i gael ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd. Lle bo'r grant wedi cael ei ddefnyddio, caiff ei bostio i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf. Caiff symiau yng nghronfa wrth gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf ar ôl iddynt gael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

10. Asedau Anniriaethol

Caiff gwariant ar asedau anariannol nad oes iddynt sylwedd ffisegol, ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod o ganlyniad i ddigwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd), ei gyfalafu pan ddisgwylir y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Caiff asedau a gynhyrchir yn fewnol eu cyfalafu lle gellir dangos bod y prosiect yn ymarferol dechnegol ac y bwriedir iddo gael ei gwblhau (lle bo adnoddau digonol ar gael), a bydd yr Awdurdod yn gallu cynhyrchu manteision economaidd neu gyflawni potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol trwy feddu ar y gallu i werthu neu ddefnyddio'r ased. Caiff gwariant ei gyfalafu lle gellir ei fesur mewn modd dibynadwy fel gwariant wedi'i briodoli i'r ased, ac mae'n gyfyngedig i'r hyn a ysgwyddir yn ystod y cyfnod datblygu (ni ellir cyfalafu gwariant ymchwil).

Caiff asedau anniriaethol eu mesur ar gost yn y lle cyntaf. Ni fydd symiau yn cael eu hailbrisio ond lle gellir pennu gwerth teg asedau'r Awdurdod trwy gyfeiriad at farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid yw'r un ased anniriaethol a ddelir gan yr Awdurdod yn bodloni'r maen prawf hwn, ac felly cânt eu cario ar gost amorteiddiedig. Caiff gwerth dibriadwy ased anniriaethol ei amorteiddio dros gyfnod ei oes ddefnyddiol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny dros gyfnod o 3 i 15 mlynedd.

11. Rhestri Eiddo a Chontractau Hirdymor

Caiff rhestri eiddo eu cynnwys yn y Fantolen ar yr isaf o'r gost a'r gwerth dichonadwy net. Defnyddir y fformiwla 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' i ddyrannu cost y rhestri eiddo.

Gwneir cyfrif am gontractau hirdymor ar sail codi tâl ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau am werth y gwaith a'r gwasanaethau a geir o dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

12. Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniadau lle mae gan y partïon sydd â rheolaeth ar y cyd ar y trefniant hawliau i'r asedau ac ymrwymïadau i'r rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â'r trefniant. Mae'r gweithgareddau y mae'r awdurdod yn ymgymryd â nhw ar y cyd â chydweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cydweithredwyr hynny. O ran ei ddiddordeb mewn gweithrediad ar y cyd, mae'r Awdurdod, fel cydweithredwr, yn cydnabod y canlynol:

- ei asedau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw asedau a ddelir ar y cyd
- ei rwymedigaethau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw rwymedigaethau yr eir iddynt ar y cyd
- ei refeniw o werthu ei gyfran o'r allbwn a gyfyd o'r gweithrediad ar y cyd
- ei gyfran o'r refeniw o werthu'r allbwn gan y gweithrediad ar y cyd
- ei gostau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw gostau yr eir iddynt ar y cyd

13. Lesoedd

Caiff lesioedd eu dosbarthu yn lesioedd cyllid lle mae telerau'r les yn trosglwyddo, mewn modd sylweddol, bob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth o'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar oddi wrth y lesydd i'r lesddeiliad. Caiff pob les arall ei dosbarthu yn les weithredol.

Lle bo les yn cynnwys tir ac adeiladau, fel ei gilydd, bydd y tir a'r adeiladau yn cael eu hystyried yn elfennau ar wahân ar gyfer dosbarthu.

O dan y polisi hwn, a lle mae cyflawni'r trefniant yn ddibynol ar ddefnyddio asedau penodol, gwneir cyfrif o drefniadau nad oes iddynt statws les gyfreithiol ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad

Lesoedd Cyllid

Cydnabyddir yr eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a ddelir o dan lesioedd cyllid ar y Fantolen ar ddechrau'r les, a mesurir ei gwerth teg ar adeg ei sefydlu (neu werth cyfredol y taliadau les lleiaf, os yw'n is). Mae'r ased a gydnabyddir yn cael ei pharu â rhwymedigaeth i'r ymrwymiad i dalu'r lesydd. Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr Awdurdod yn cael eu hychwanegu at swm cario ymlaen yr ased. Cymhwysir y premiymau a dalwyd wrth ymuno â'r les er mwyn nodi rhwymedigaeth y les. Codir tâl am renti digwyddiadol fel treuliau yn ystod y cyfnodau y cânt eu hysgwyddo. Dosreennir taliadau les rhwng y canlynol:

- tâl am gaffael y budd yn yr eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar – fe'i cymhwysir i nodi rhwymedigaeth y les, a
- thâl cyllid (wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Gwneir cyfrif o'r eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a gydnabyddir o dan lesioedd cyllid gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol ar gyfer asedau o'r fath, a hynny yn amodol ar ddibrisiad y codir tâl amdano dros gyfnod y les, os yw hynny'n fyrrach na'r amcangyfrif o ran oes ddefnyddiol yr ased (lle nad yw perchnogaeth o'r ased yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd cyfnod y les).

Lesoedd Gweithredol

Codir tâl am renti a dalwyd o dan lesioedd gweithredol ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa ar ddefnyddio'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar sydd ar les. Codir tâl ar sail llinell syth dros gyfnod y les, hyd yn oed os nad yw hynny'n cydweddu â phatrwm y taliadau (e.e. ceir cyfnod sy'n rhydd o rent ar ddechrau'r les).

Yr Awdurdod yn Lesydd

Lesoedd Cyllid

Bydd asedau a waredir o dan lesioedd cyllid yn cael eu dileu o'r Fantolen, a bydd swm yn cael ei gydnabod yn y Fantolen yn ddyledwr derbyniadwy sy'n adlewyrchu'r buddsoddiad net yn y les fel y'i diffinnir gan y safon cyfrifyddu briodol.

Bydd elfen gyfalaf unrhyw daliad rent sy'n ddyledus o dan les cyllid yn cael ei nodi yn y cyfrifon yn dderbyniad cyfalaf. Bydd atebolrwydd y dyledwr a'r atebolrwydd cyfatebol yn cael eu lleihau yn unol â'r swm hwnnw. Bydd yr elfen gyllid yn cael ei hystyried yn incwm refeniw.

14. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae asedau sydd â sylwedd ffisegol ac a ddelir i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu i ddibenion gweinyddol, lle disgwylir iddynt gael eu defnyddio fwy nag unwaith yn ystod y flwyddyn ariannol, yn cael eu dosbarthu fel eiddo, peiriannau a chyfarpar.

Cydnabod

Caiff y gwariant ar gaffael, creu neu wella eiddo, peiriannau a chyfarpar ei gyfalafu ar sail cronïadau, a hynny ar yr amod ei bod yn debygol y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sy'n gysylltiedig â'r eitem, yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Codir tâl am wariant sy'n cynnal potensial ased i gyflawni'r manteision economaidd a'r potensial o ran y gwasanaeth yn y dyfodol (e.e. gwaith atgyweirio a chynnal a chadw), ond nad yw'n ychwanegu at y potensial hwnnw, fel traul pan fydd yn cael ei ysgwyddo.

Caiff Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar eu cyfalafu o dan yr amodau canlynol:

- maent yn cael eu dal i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau
- mae'n debygol y bydd buddion economaidd yn llifo i'r Awdurdod yn y dyfodol, neu y bydd gwasanaethau posibl yn cael eu darparu i'r Awdurdod
- disgwylir iddynt gael eu defnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol
- gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy
- mae cost yr ased unigol yn £10,000, o leiaf
- mae cost ar y cyd adnewyddu asedau cyfarpar diogelu personol yn llwyr yn £40,000, o leiaf
- mae'r eitemau yn ffurfio grŵp o asedau sy'n cyd-fynd â'r amodau canlynol:
- mae ganddynt gost unigol o £500, o leiaf, ac mae eu cost ar y cyd yn £40,000, o leiaf
- mae'r asedau'n rhyngddibynnol yn weithredol
- cawsant eu prynu ar yr un dyddiad, fwy neu lai
- disgwylir iddynt gael eu gwaredu ar yr un dyddiad
- maent o dan reolaeth un rheolwr
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer adeilad newydd neu waith adnewyddu ar orsaf neu swyddfeydd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd. Pan fo ased mawr, er enghraifft adeilad, yn cynnwys nifer o gydrannau sydd ag oesau asedau gwahanol iawn, e.e. peiriannau a chyfarpar, yna caiff y cydrannau hyn eu trin fel asedau ar wahân, a'u dibrisio dros eu hoesau economaidd defnyddiol eu hunain.
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer peiriant neu gerbyd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur ar gost yn y lle cyntaf, sy'n cynnwys:

- y pris prynu,
- unrhyw gostau y gellir eu priodoli i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i'w alluogi i weithredu yn y modd y bwriadwyd iddo wneud gan y rheolwyr.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca yr eir iddynt tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Ystyrir bod cost yr asedau a gaffaelwyd, ac eithrio trwy bryniant, yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian parod yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, lle caiff ased ei gaffael trwy gyfnewid, cost y caffaeliad fydd swm cario ymlaen yr ased a roddir gan yr Awdurdod.

Caiff asedau rhoddedig eu mesur ar werth teg yn y lle cyntaf. Caiff y gwahaniaeth rhwng y gwerth teg ac unrhyw ystyriaeth a dalwyd ei gredydu i linell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai fod y rhodd wedi cael ei rhoi dan amodau. Hyd nes y bodlonir yr amodau, cedwir yr enillion yn y Cyfrif Asedau Rhoddedig. Lle bo enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Yna, caiff yr asedau eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Seilwaith – cost hanesyddol ddibrisiedig
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Swyddfeydd yr Awdurdod – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd cyfredol (gwerth defnydd presennol)
- Asedau gwarged – mae'r sylfaen gyfredol o ran mesur gwerth yn werth teg, a amcangyfrifwyd ar ei uchaf ac ar sail y defnydd gorau o safbwynt cyfranogwr yn y farchnad
- Pob ased arall – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol)

Lle nad oes yna dystiolaeth o'r gwerth cyfredol sy'n seiliedig ar y farchnad, a hynny oherwydd natur arbenigol yr ased, defnyddir cost amnewid ddibrisiedig i amcangyfrif y gwerth cyfredol.

Lle bo gan asedau nad ydynt yn eiddo fywydau defnyddiol byr neu werthoedd isel (neu'r ddau), defnyddir cost hanesyddol ddibrisiedig fel sail i gynrychioli'r gwerth cyfredol.

Caiff asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol eu hailbrisio mewn modd digonol yn rheolaidd, a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cynnydd mewn prisiau yn cael ei baru â chredydau i'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, er mwyn cydnabod enillion heb eu gwireddu.

Lle nodir gostyngiad mewn gwerth, gwneir cyfrif amdano ar sail y canlynol:

- lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisio a gydnabuwyd er 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad gweithredu'r gronfa yn ffurfiol. Mae'r enillion a oedd yn codi cyn y dyddiad hwnnw wedi cael eu hymgorffori yng Nghyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Amhariad

Ar ddiwedd pob blwyddyn, caiff asedau eu hasesu i ganfod a oes yna arwyddion y gallent fod yn amharedig. Lle bo arwyddion yn bodoli, a lle amcangyfrifir nad yw unrhyw wahaniaethau posibl yn rhai sylweddol, bydd swm adferadwy'r ased yn cael ei amcangyfrif, ac os bydd hynny'n llai na swm cario ymlaen yr ased, bydd colled oherwydd amhariad yn cael ei nodi am y diffyg.

Lle nodir colledion oherwydd amhariad, gwneir cyfrif amdanynt ar sail y canlynol:

- Lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- Lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle caiff colled oherwydd amhariad ei wrthdroi wedi hynny, caiff y gwrthdroad ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i addasu ar gyfer y dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi pe na fyddai'r golled wedi cael ei chydabod.

Dibrisiant

Darperir dibrisiant ar yr holl asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar, a hynny trwy'r dyraniad systematig sy'n ymwneud â'u symiau dibrisiadwy dros eu hoesau defnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes derfynol ddefnyddiol (h.y. tir rhydd-ddaliadol ac asedau cymunedol penodol), ynghyd ag asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio hyd yn hyn (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant fel a ganlyn:

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo, fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth fel y cynghorir gan swyddog â'r cymhwyster priodol
- seilwaith – dyraniad llinell syth (5-40 mlynedd)

Lle bo gan eitem o asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar gydrannau mawr y mae eu costau yn sylweddol o gymharu â chyfanswm cost yr eitem, bydd y cydrannau hynny'n cael eu dibrisio ar wahân.

Caiff enillion ailbrisio hefyd eu dibrisio, a hynny gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng dibrisiant y gwerth cyfredol a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi ar sail trosglwyddo eu costau hanesyddol yn flynyddol o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a Ddelir i'w Gwerthu

Pan fydd yn debygol y bydd swm cario ymlaen yr ased yn cael ei adennill yn bennaf trwy drafodiad gwerthu, yn hytrach na thrwy ei ddefnydd parhaus, bydd yr ased yn cael ei ailddosbarthu fel ased a ddelir i'w werthu. Caiff yr ased ei ailbrisio yn union cyn cael ei ailddosbarthu, ac yna'i gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Lle bo yna ostyngiad dilynol i'r gwerth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i linell y Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau y caiff enillion mewn gwerth teg eu cydnabod. Ni chodir dibrisiant ar asedau a ddelir i'w gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn bodloni'r meini prawf ar gyfer cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w gwerthu, cânt eu hailddosbarthu'n ôl yn asedau anghyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn

iddynt gael eu dosbarthu'n rhai a ddelir i'w gwerthu, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiad a fyddai wedi cael ei gydnabod pe na fyddent wedi cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w gwerthu, a'u swm adferadwy ar y dyddiad y gwnaed y penderfyniad i beidio â'u gwerthu.

Ni fydd asedau a waredir, neu a adewir i fynd yn segur, yn cael eu hailddosbarthu yn asedau a ddelir i'w gwerthu.

Pan fydd ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomisiynu, bydd swm cario ymlaen yr ased yn y Fantolen (p'un a yw'n ased eiddo, peiriannau neu gyfarpar a ddelir i'w werthu) yn cael ei ddileu o'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny'n rhan o'r enillion neu'r colledion o'i waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os o gwbl) eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hefyd yn rhan o'r enillion neu'r colledion sy'n deillio o waredu (e.e. yn unol â gwerth cario ymlaen yr ased ar adeg ei waredu). Bydd unrhyw enillion ailbrisiad a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiad Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Bydd y symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediadau yn cael eu categorio fel derbyniadau cyfalaf. Mae balans y derbyniadau yn parhau yng Nghronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf ac ni ellir ei ddefnyddio wedyn ac eithrio ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd, neu gellir ei neilltuo i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthycu (y gofyniad ariannu cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Ni ellir trin derbyniadau o dan £10,000, na derbyniadau amrywiol nad ydynt yn gysylltiedig â gwaredu asedau, fel eitemau cyfalaf, a rhaid eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

15. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Digwyddiadol ac Asedau Digwyddiadol

Darpariaethau

Yn dilyn digwyddiad, gwneir darpariaethau sy'n rhoi ymrwymiad cyfreithiol neu adeiladol ar yr Awdurdod, a bydd hwnnw, yn ôl pob tebyg, yn gofyn am setliad trwy drosglwyddo manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, a gellir rhoi amcangyfrif dibynadwy o swm yr ymrwymiad.

Codir tâl am ddarpariaethau ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny ar ffurf traul pan fydd gan yr Awdurdod ymrwymiad, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau, ar ddyddiad y fantolen, o'r gwariant gofynnol i setlo'r ymrwymiad, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwyddau perthnasol.

Pan wneir y taliadau yn y pen draw, codir tâl amdanynt ar y ddarpariaeth sy'n cael ei chario yn y Fantolen. Adolygir setliadau amcangyfrifedig ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol; lle y daw bellach yn llai na thebygol y bydd trosglwyddo manteision economaidd yn ofynnol (neu lle caiff setliad is na'r disgwyl ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Lle disgwylir y bydd rhan o'r taliad, neu'r taliad cyfan, sy'n ofynnol i setlo darpariaeth yn cael ei adfer oddi wrth barti arall (e.e. trwy hawliad yswiriant), cydnabyddir bod hyn yn incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol dim ond os ydyw fwy neu lai'n sicr y bydd ad-daliad yn cael ei wneud os bydd yr Awdurdod yn setlo'r ymrwymiad.

Rhwymedigaethau Digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ymrwymiad posibl ar yr Awdurdod, a bydd ei bodolaeth ddim ond yn cael ei chadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod. Mae rhwymedigaethau digwyddiadol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall, ond nid yw naill ai'n debygol y bydd all-lif o adnoddau yn ofynnol, neu ni all swm yr ymrwymiad gael ei fesur mewn modd dibynadwy.

Ni chydabyddir rhwymedigaethau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau Digwyddiadol

Mae ased digwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ased posibl i'r Awdurdod, y bydd ei fodolaeth ddim ond yn cael ei gadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod.

Ni chydabyddir asedau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon pan fo'n debygol y bydd yna fewnlif o fanteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth.

16. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel Cronfeydd Wrth Gefn i ddibenion polisi yn y dyfodol neu er mwyn mynd i'r afael â threuliau annisgwyl. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu trwy drosglwyddo symiau allan o Falans y Gronfa Gyffredinol. Caiff y cronfeydd hyn eu hegluro yn y nodiadau perthnasol i'r Fantolen.

Cedwir Cronfeydd Wrth Gefn penodol i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, trethiant lleol, ymddeoliad a buddion cyflogaion, ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gall yr Awdurdod eu defnyddio.

17. Treth ar Werth (TAW)

Caiff y TAW sy'n daladwy ei chynnwys fel traul dim ond i'r graddau nad yw'n adferadwy gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM). Caiff y TAW sy'n dderbyniadwy ei heithrio o'r incwm.

Nodyn 2 – Safonau Cyfrifyddu a Gyhoeddwyd, ond Nas Mabwysiadwy

Lle bo Safon newydd wedi cael ei chyhoeddi ond heb gael ei mabwysiadu hyd yma gan y Cod, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith y newid cyfrifyddol. Mae'r newidiadau a gyflwynir i God 2020-21 yn cynnwys:

- Y Diffiniad o Fusnes: Diwygiadau i Gyfuniadau Busnes IFRS 3
- Diwygio Meincnodau'r Cyfraddau Llog: Diwygiadau i IFRS 9, IAS 39 ac IFRS 7
- Diwygio Meincnodau'r Cyfraddau Llog – Cam 2: Diwygiadau i IFRS 9, IAS 39, IFRS 7, IFRS 4 ac IFRS 16.

Ni ragwelir y bydd y diwygiadau uchod yn effeithio'n sylweddol ar yr wybodaeth a ddarperir yn natganiadau ariannol yr Awdurdod.

Nodyn 3 – Dyfarniadau Beirniadol o ran Cymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifyddu a nodir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud dyfarniadau penodol am drafodiadau cymhleth neu'r rheiny a oedd yn cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Mae'r dyfarniadau beirniadol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon fel a ganlyn:

- Mae yna gryn ansicrwydd ynghylch lefel y cyllid ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i awgrymu bod asedau'r Awdurdod, o bosibl, yn ddifffgiol o ganlyniad i'r angen i leihau lefelau'r gwasanaethau a ddarperir.

- Yn unol â'r hyn sy'n ofynnol o dan bolisi cyfrifyddu yr Awdurdod ar gyfer 'Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar', cynhaliwyd proses sy'n digwydd bob pum mlynedd, o ailbrisio'r holl asedau eiddo ar 1 Ebrill 2020. Cynhaliwyd yr ymarfer ailbrisio gan briswyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Yn unol â Rhybudd Arferion Prisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS) – Coronafeirws – 6 Tachwedd 2020, a chan gyfeirio'n benodol at wybodaeth am archwiliadau, ymchwiliadau a phrisio, cytunwyd na fyddai'r Prisiwr enwebedig yn cynnal unrhyw archwiliadau o eiddo'r cleient. Ni chynhaliwyd unrhyw archwiliadau o safleoedd gan y Prisiwr.

Nodyn 4 – Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y Dyfodol a Ffynonellau Mawr Eraill o Ansicrwydd o ran Amcangyfrifon

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau amcangyfrifedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch y dyfodol, neu sydd, fel arall, yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau yn gwbl sicr, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym Mantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2021, y mae iddynt risg sylweddol o gael eu haddasu'n berthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod, fel a ganlyn:

- Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar – caiff asedau anghyfredol eu dibrisio dros oesau defnyddiol sy'n ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch lefel yr atgyweiriadau a'r gwaith cynnal a chadw a fydd yn codi mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd sydd ohoni yn golygu nad oes sicrwydd y bydd yr Awdurdod yn gallu cynnal ei wariant cyfredol ar atgyweiriadau a gwaith chynnal a chadw, gan fwrw amheuaeth ar yr oesau defnyddiol a bennir ar gyfer asedau. Os bydd oes ddefnyddiol yr ased yn lleihau, bydd dibrisiant yn cynyddu a swm cario ymlaen yr ased yn gostwng.
- Rhwymedigaethau pensiynau – mae amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net ar gyfer talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n gysylltiedig â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau yn cynyddu, newidiadau o ran oedran ymddeol, cyfraddau marwolaethau, ac, ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, y tâl disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiwn. Cyflogir Actiwariaid Ymgynghorol i roi cyngor arbenigol i'r Awdurdod ar y rhagdybiaethau i'w rhoi ar waith. Cyfeiriwch at Nodyn 30 ar gyfer dadansoddiad o sensitifrwydd rhwymedigaeth pensiwn.

Nodyn 5 – Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Cafodd y Datganiad o Gyfrifon ei awdurdodi i'w gyhoeddi gan y Prif Swyddog Cyllid ar y dyddiad a nodir ar dudalen 10. Nid yw digwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau. Lle roedd digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn rhoi gwybodaeth am y sefyllfa ar 31 Mawrth 2021, mae'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau wedi cael eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith yr wybodaeth hon.

Ni chafwyd yr un digwyddiad perthnasol ar ôl dyddiad y Fantolen.

Nodyn 6 – Nodyn i'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

2020-21				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	5,449	3,134	(14)	8,569
Cost Net Gwasanaethau	5,449	3,134	(14)	8,569
Incwm a Gwariant Arall	(4,462)	11,509	0	7,047
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	987	14,643	(14)	15,616

2019-20				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	3,852	0	109	3,961
Cost Net Gwasanaethau	3,852	0	109	3,961
Incwm a Gwariant Arall	(2,701)	13,243	0	10,542
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,151	13,243	109	14,503

Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net – mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisio yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- Gwariant gweithredu arall – mae'n addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf, gyda'r incwm yn cael ei drosglwyddo wrth waredu asedau, a'r symiau'n cael eu dileu ar gyfer yr asedau hynny.
- Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi – costau statudol cyllido cyfalaf, h.y. caiff Darpariaeth Isafswm Refeniw a chyfraniadau refeniw eraill eu tynnu o incwm a gwariant arall gan na ellir codi tâl am y rhain o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- Trethiant ac incwm a gwariant grant amhenodol – caiff grantiau cyfalaf eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau refeniw eu haddasu o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni trwy gydol y flwyddyn. Caiff y llinell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol ei chredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni yn y flwyddyn.

Addasiadau Statudol i Bensiynau Net – newid net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegu incwm a gwariant sy'n ymwneud â phensiwn, sef IAS 19 Buddion Cyflogaion:

- Ar gyfer Gwasanaethau, mae hyn yn cynrychioli dileu cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a delir gan yr Awdurdod, yn unol â'r hyn a ganiateir yn ôl statud, a'u hamnewid am gostau'r gwasanaeth cyfredol a chostau'r gwasanaeth yn y gorffennol.
- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, codir tâl ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y llog net ar rwymedigaeth y buddion wedi'u diffinio.

Gwahaniaethau Eraill rhwng symiau sy'n cael eu debydu/credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/dderbyniadwy i'w cydnabod o dan statud:

- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn nodi'r addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol mewn perthynas â'r gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a disgowntiau.
- Mae'r tâl a godir o dan Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol yn cynrychioli'r gwahaniaeth rhwng yr hyn y gellir codi tâl amdano o dan reoliadau statudol ac y rhagwelid y byddai'n dod i law ar ddechrau'r flwyddyn, a'r incwm a gydnabyddir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn y Cod. Mae hwn yn wahaniaeth amseru, gan y bydd unrhyw wahaniaeth yn cael ei ddwyn ymlaen mewn Gwargedion neu Ddiffygion yn y Gronfa Gasglu yn y dyfodol.

Nodyn 7 – Incwm a Gwariant wedi'u Dadansoddi yn ôl Natur

2019-20 £000		2020-21 £000
	Gwariant	
43,265	Costau Cyflogaion	45,332
13,176	Costau Gweithredu Eraill	11,728
7,669	Gwasanaethau Cymorth	8,027
3,852	Dibrisiant, Amorteiddiad, Amhariad ac Ailbrisio	5,449
711	Llog a Dalwyd	745
20	Colled o waredu asedau	(52)
68,693	Cyfanswm y Gwariant	71,229
	Incwm	
(895)	Ffioedd, Taliadau ac Incwm Arall y Gwasanaeth	(867)
0	Enillon ar waredu Asedau	0
(44)	Llog ac Incwm Buddsoddi	(14)
(47,818)	Ardollau gan Awdurdodau Unedol	(50,550)
(5,488)	Grantiau'r Llywodraeth, Cyfraniadau a Rhoddion	(4,821)
(54,245)	Cyfanswm yr Incwm	(56,252)
14,448	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau	14,977

Refeniw o Contractau â Derbynwyr Gwasanaethau

Mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad o'i ffrydiau incwm sy'n bodloni'r gofynion ar gyfer IFRS 15 Contractau Refeniw. Oherwydd y gwerth ar 31 Mawrth 2021, ystyriwyd ei fod yn amherthnasol ei gynnwys yn y cyfrifon, ac mae Nodyn 7 yn darparu digon o wybodaeth.

Nodyn 8 – Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn, yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir, er mwyn sicrhau bod yr adnoddau a nodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu gwariant cyfalaf a referiw yn y dyfodol. Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn y gwneir yr addasiadau yn unol â nhw.

- Balans y Gronfa Gyffredinol – y Gronfa Gyffredinol yw'r gronfa statudol y mae'n ofynnol i holl dderbyniadau unrhyw Awdurdod gael eu talu iddi, ac allan o ba un y caiff holl rwymedigaethau'r Awdurdod eu bodloni, ac eithrio i'r graddau y gallai rheolau statudol ddarparu'n wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi'r flwyddyn ariannol pan ddylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol, ac ni fydd hyn o reidrwydd yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir. Felly, mae Balans y Gronfa Gyffredinol yn crynhoi'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi ei rymuso'n statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiad cyfalaf (neu ar y diffyg yn yr adnoddau y mae'n ofynnol i'r Awdurdod eu hadfer) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.
- Mae Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn dal yr enillion o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill, sydd wedi'u hatal trwy statud rhag cael eu defnyddio, ac eithrio i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu gosod o'r neilltu i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i gael eu defnyddio i'r dibenion hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

2019-20				Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau	2020-21			
Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000s	Derbyniadau Cyfalaf £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000s		Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000s	Derbyniadau Cyfalaf £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000s	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000s
(2,859)	0	(2,859)	2,859	Dibrisiant	(3,506)	0	(3,506)	3,506
(573)	0	(573)	573	Amhariad ac Anwellhaol	(160)	0	(160)	160
0	0	0	0	Enillion / (Colledion) o ganlyniad i ailbrisio Eiddo	(1,704)	0	(1,704)	1,704
(75)	0	(75)	75	Amorteiddiad Anniriaethol	(79)	0	(79)	79
(345)	0	(345)	345	Amhariad Asedau Anniriaethol	0	0	0	0
(20)	(16)	(36)	36	Gwaredu asedau anghyfredol	52	(90)	(38)	38
595	0	595	(595)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	2,167	0	2,167	(2,167)
198	0	198	(198)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Grantiau	235	0	235	(235)
0	16	16	(16)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Dderbyniadau	0	90	90	(90)
1,928	0	1,928	(1,928)	Ariannu Cyfalaf Darpariaeth Isafswm Refeniw	2,008	0	2,008	(2,008)
(1,151)	0	(1,151)	1,151		(987)	0	(987)	987
(30,914)	0	(30,914)	30,914	Gwrthdroi buddion ymddeol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(31,497)	0	(31,497)	31,497
17,671	0	17,671	(17,671)	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr a thaliadau i bensiynwyr	16,854	0	16,854	(16,854)
(13,243)	0	(13,243)	13,243		(14,643)	0	(14,643)	14,643
(109)	0	(109)	109	Symudiadau yn y Croniad Absenoldeb Cronedig	14	0	14	(14)
(14,503)	0	(14,503)	14,503	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau	(15,616)	0	(15,616)	15,616

Nodyn 9 – Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy

	Balans ar 1 Ebrill 2019	Trosglwy ddiadau i Mewn 2019-20	Trosglwyd diadau Allan 2019-20	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2020	Trosglwy ddiadau i Mewn 2020-21	Trosglwy ddiadau Allan 2020-21	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2021
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans y Gronfa Gyffredinol	(880)	(251)	0	0	(1,131)	(202)	0	0	(1,333)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi:									
Cronfa Buddsoddi i Arbed	(351)	0	74	0	(277)	0	0	0	(277)
Darpariaeth Isafswm Refeniw	(648)	0	0	0	(648)	0	0	648	0
Y Gronfa Gyfalaf	(1,400)	(392)	0	392	(1,400)	(1,649)	0	1,409	(1,640)
Digwyddiadau Mawr	(400)	0	0	0	(400)	0	0	0	(400)
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	(305)	(93)	112	26	(260)	(84)	64	0	(280)
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Cydraddoli Ardollau	(1,000)	0	0	0	(1,000)	0	0	0	(1,000)
Meddalwedd a Chyfathrebu	(1,121)	(100)	0	177	(1,044)	0	0	110	(934)
Rheoli Risgiau	(500)	0	0	0	(500)	0	0	0	(500)
Rheoli Newid – Cyflogeion a Phensiynau	(2,000)	0	800	0	(1,200)	0	0	0	(1,200)
Diogelwch Gweithwyr	0	(800)	0	0	(800)	(735)	0	0	(1,535)
Ailgyflunio Gwasanaeth	0	0	0	0	0	(200)	0	0	(200)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(7,725)	(1,385)	986	595	(7,529)	(2,668)	64	2,167	(7,966)
Derbyniadau Cyfalaf	0	(15)	0	15	0	(90)	0	90	0
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	(8,605)	(1,651)	986	610	(8,660)	(2,960)	64	2,257	(9,299)

Manylir ar ddiben y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy a ddelir gan yr Awdurdod yn y tabl canlynol:

Enw	Diben
Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn heb ei Chlustnodi a gynhelir i liniaru effaith argyfyngau a gwrthbwysu effaith digwyddiadau annisgwyl.
Cydraddoli Ardollau	I'w ddefnyddio i "liniaru" newidiadau yn yr ardoll a godir bob blwyddyn i'r Awdurdodau Unedol cyfansoddol.
Buddsoddi i Arbed	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau er mwyn galluogi'r Awdurdod i fuddsoddi yn y broses o drawsnewid ei wasanaethau a gwireddu gostyngiadau o ran costau/effeithlonrwydd yn y dyfodol.
Y Gronfa Gyfalaf	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau ychwanegol ar gyfer y rhaglen gyfalaf, gan gynnig hyblygrwydd mewn perthynas ag ariannu buddsoddiad cyfalaf.
Digwyddiadau Mawr	Cyllid wedi'i neilltuo at ddigwyddiadau untro nad ydynt yn rhan o'r gweithgarwch arferol o ran darparu gwasanaethau. Caiff ei hail-lenwi trwy'r gyllideb sylfaenol yn y blynyddoedd i ddod er mwyn cynnal y lefel sy'n ofynnol i reoli digwyddiadau mawr.
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	Gwargedion a gynhyrchir gan gynlluniau gwahanol, e.e. defnyddio'r cynllun aberthu cyflog i lesio car a digwyddiadau codi arian i ddibenion penodol.
Meddalwedd a Chyfathrebu	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau i gyllido buddsoddiad seilwaith TGCh untro, yn ogystal â rhwydwaith gwasanaethau brys yn y dyfodol.
Rheoli Risgiau	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i fynd i'r afael â'r posibilrwydd y bydd yr Awdurdod yn dod i gysylltiad â hawliadau o dan ei drefniadau yswiriant; i ddarparu hyblygrwydd mewn perthynas ag ansefydlogrwydd y farchnad yswiriant; ac i ddarparu adnoddau er mwyn cymryd camau i wella sefyllfa'r Awdurdod o ran dod i gysylltiad â risg.
Darpariaeth Isafswm Refeniw	Cronfa Wrth Gefn a sefydlwyd o ganlyniad i addasiad blwyddyn flaenorol i Ddarpariaeth Isafswm Refeniw a fydd yn cael ei defnyddio i gefnogi taliadau cyllido cyfalaf.
Cyflogeion a Phensiwn	Yn cael ei chynnal i fodloni costau untro sy'n gysylltiedig â chyflogeion: e.e. yr ombwdsmon pensiynau, tribiwnlysoedd cyflogaeth, diswyddiadau.
Diogelwch Gweithwyr	Crëwyd i ateb y galw am sicrhau a gwella diogelwch Diffoddwyr Tân, gan gynnwys mewn perthynas â gofynion o ran cyfarpar a hyfforddiant.
Derbyniadau Cyfalaf	Yn cadw'r enillion a ddaw i law yn sgil gwerthu asedau, sydd ar gael i ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

Nodyn 10 – Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi

2019-20 £000		2020-21 £000
710	Llog sy'n daladwy a ffioedd tebyg	745
13,243	Llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net	11,509
(471)	Symudiadau yn y Ddarpariaeth Drwgddyled	(4)
405	Drwgddyledion wedi'u Dileu *	3
(44)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(14)
13,843	Cyfanswm	12,239

Nodyn 11 – Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2019-20 £000		2020-21 £000
(47,818)	Ardollau gan awdurdodau cyfansoddol	(50,550)
(198)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau	(235)
(48,016)	Cyfanswm	(50,785)

Nodyn 12 – Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2021	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu £000	Cyfanswm Eiddo, Peirianna a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2020	54,665	28,316	344	1,489	84,814
Ychwanegiadau	289	4,649	0	3,121	8,059
Gwariant Anwellhaol	(18)	0	0	0	(18)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	(6,069)	0	0	0	(6,069)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio a gydnabyddir yn y gronfa ailbrizio	10,372	0	0	0	10,372
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(1,704)	0	0	0	(1,704)
Datgydnabod – gwaredu	0	(1,124)	0	0	(1,124)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	0	1,489	0	(1,489)	0
Symudiadau eraill o ran cost neu brisiad	(5)	0	0	0	(5)
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2021	57,530	33,330	344	3,121	94,325
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2020	(6,069)	(16,025)	(117)	0	(22,211)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(1,753)	(1,744)	(9)	0	(3,506)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	6,069	0	0	0	6,069
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gronfa Ailbrizio	(78)	0	0	0	(78)
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarparu gwasanaethau	(142)	0	0	0	(142)
Datgydnabod – gwaredu	0	1,086	0	0	1,086
Symudiadau eraill o ran dibrisiant neu amhariad	2	1	2	0	5
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2021	(1,971)	(16,682)	(124)	0	(18,777)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2020	48,596	12,291	227	1,489	62,603
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2021	55,559	16,648	220	3,121	75,548

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2020	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu £000	Cyfanswm Eiddo, Peirianna a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2019	54,217	26,795	344	225	81,581
Ychwanegiadau	1,021	2,573	0	1,489	5,083
Amhariad	(573)	0	0	0	(573)
Datgydnabod – gwaredu	0	(1,277)	0	0	(1,277)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	0	225	0	(225)	0
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2020	54,665	28,316	344	1,489	84,814
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2019	(4,803)	(15,682)	(108)	0	(20,593)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged/Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(1,266)	(1,584)	(9)	0	(2,859)
Datgydnabod – amhariad	0	1,241	0	0	1,241
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2020	(6,069)	(16,025)	(117)	0	(22,211)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2019	49,414	11,113	236	225	60,998
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2020	48,596	12,291	227	1,489	62,603

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2021, roedd gan yr Awdurdod yr ymrwymiad mawr canlynol:

- £2.515 miliwn ar gyfer peiriannau rheng flaen
- £1.075 miliwn ar gyfer prosiect adeiladu

Ailbrizio

Mae'r Awdurdod yn ailbrizio ei Dir ac Adeiladau o leiaf unwaith bob pum mlynedd, a chynhaliwyd y prisiad diwethaf ar 1 Ebrill 2020.

Cyflawnwyd yr ailbrisiad gan aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, a gyflogwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Cyflawnwyd yr ailbrisiad yn unol â'r methodolegau a'r seiliau ar gyfer amcangyfrif a nodir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar Anweithredol (Asedau Dros Ben)

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau dros ben.

Amhariadau

Cynhaliwyd adolygiad o amhariadau gan aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig a gyflogir gan Gyngor Sir Caerfyrddin, a dywedwyd nad oedd yna unrhyw newidiadau sylweddol mewn costau adeiladu a fyddai'n awgrymu newid o bwys. Nodwyd hefyd, lle gwnaed prisiadau Defnydd Presennol, nad oes yna unrhyw dystiolaeth ar gael yn y meysydd dan sylw er y dyddiad priso i awgrymu colled ailbrizio.

Darparwyd adroddiad amhariad ar wahân ar gyfer Gorsafoedd Tân Llandysul a Gorseion oherwydd difrod a achoswyd gan lifogydd a tân, yn y drefn honno.

Ym mis Chwefror 2021 cafwyd llifogydd yng Ngorsaf Dân Llandysul ac, er i'r adeilad gael ei ddifrodi, parhaodd yr orsaf yn weithredol. Mae'r prisiwr wedi priso'r safle yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol, a'r canlyniad oedd bod y golled amhariad yn £120 mil.

Ym mis Chwefror 2021 bu tân yng Ngorsaf Dân Gorseion ac, er i'r adeilad gael ei ddifrodi, parhaodd yr orsaf yn weithredol. Mae'r prisiwr wedi priso'r safle yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol, a'r canlyniad oedd bod y golled amhariad yn £100 mil.

Nodyn 13 – Asedau Anniriaethol

Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am ei feddalwedd fel asedau anniriaethol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan annatod o system TG penodol, ac y gwneir cyfrif amdani yn rhan o'r eitem galedwedd yn eiddo, peiriannau a chyfarpar. Mae'r asedau anniriaethol yn cynnwys trwyddedau a brynwyd a meddalwedd a gynhyrchwyd yn fewnol, fel ei gilydd.

Pennir oes ddefnyddiol gyfyngedig ar gyfer pob meddalwedd, a hynny'n seiliedig ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod o ddefnydd i'r Awdurdod. Pennir oes ddefnyddiol o 10 mlynedd ar gyfer y prif gyfresi meddalwedd a ddefnyddir gan yr Awdurdod.

Mae'r symudiad ar falansau yr asedau anniriaethol yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

2019-20 £000		2020-21 £000
Gwerth Gros ar Bapur		
1,135	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	786
38	Ychwanegiadau	36
(387)	Amhariad	0
0	Datgydnabod	0
786	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	822
Amorteiddiad Cronedig		
(260)	Ar 1 Ebrill	(293)
(75)	Amorteiddiad	(79)
42	Amhariad	0
0	Datgydnabod	0
(293)	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	(372)
Gwerth Net ar Bapur		
875	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	493
493	Balans terfynol ar 31 Mawrth	450

Nodyn 14 – Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau canlynol o Offerynnau Ariannol eu cario yn y Fantolen:

	Hirdymor 31 Mawrth 2020 £000	Hirdymor 31 Mawrth 2021 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2020 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2021 £000
Asedau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:				
Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	0	0	838	678
Cyfanswm y Dyledwyr	18	36	7,430	3,890
Rhwymedigaethau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:				
Benthyca	(18,470)	(18,274)	(1,268)	(196)
Llog Cronedig	0	0	(58)	(65)
Cyfanswm Benthyca	(18,470)	(18,274)	(1,326)	(261)
Rhwymedigaethau'r Lesoedd Cyllid	(2,925)	(2,518)	(527)	(407)
Credydwyr	0	0	(4,695)	(6,270)

Incwm, Treuliau, Enillion a Chollodion	2019-20		2020-21	
	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig
	£000	£000	£000	£000
Cost llog	710	0	745	0
Cyfanswm y traul yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	710	0	745	0
Incwm llog	0	(44)	0	(14)
Cyfanswm yr incwm yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(44)	0	(14)
Colledion / (enillion) net ar gyfer y flwyddyn	710	(44)	745	(14)

Offerynnau Ariannol – Gwerth Teg

Caiff rhwymedigaethau ariannol ac asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a symiau derbyniadwy eu cario ar y Fantolen ar gost amorteiddiedig (mewn asedau/rhwymedigaethau hirdymor gyda llog cronedig mewn asedau/rhwymedigaethau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llifoedd arian parod sy'n digwydd dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Ar gyfer benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) a benthyciadau eraill sy'n daladwy, defnyddiwyd benthyciadau gan y PWLB er mwyn darparu'r gwerth teg o dan weithdrefnau adfer dyledion y PWLB;
- Ni chydabyddir unrhyw ad-daliad cynnar nac amhariad;
- Pan fo offeryn yn aeddfedu ymhenn llai na 12 mis, neu pan fo'n swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall, ystyrir mai'r gwerth teg yw'r swm cario ymlaen neu'r swm y codir tâl amdano;
- Ystyrir mai gwerth teg swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall yw'r swm sydd ar yr anfoneb neu y codir tâl amdano.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifwyd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2020		31 Mawrth 2021	
	Swm cario ymlaen £000	Gwerth Teg £000	Swm cario ymlaen £000	Gwerth Teg £000
Credydwy'r Hirdymor – PWLB	19,697	28,230	18,470	24,729
Dyled nad yw i'r PWLB	41	amh	0	0
Cyfanswm	19,738	28,230	18,470	24,729

Mae'r gwerth teg yn fwy na'r swm cario ymlaen oherwydd codir premiwm ad-daliad cynnar os ad-delir y ddyled i'r PWLB yn gynnar; mae'r gwerth teg yn ystyried y premiwm ar gyfer ad-daliad cynnar. Mae benthyciadau ar lefel 2 yn yr Hierarchaeth Gwerth Teg, hynny yw, cânt eu prisio ar brisiau sy'n weladwy, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Nodyn 15 – Dyledwyr

31 Mawrth 2020 £000	Dyledwyr Byrdymor	31 Mawrth 2021 £000
6,344	Cyrff Llywodraeth Ganolog	2,780
137	Awdurdodau Lleol Eraill	330
38	Cyrff y GIG	112
442	Endidau ac Unigolion Eraill	205
493	Taliadau Ymlaen Llaw	483
(24)	Darpariaeth ar gyfer dyledion anadferadwy	(20)
7,430	Cyfanswm y Dyledwyr	3,890

31 Mawrth 2020 £000	Dyledwyr Hirdymor	31 Mawrth 2021 £000
0	Awdurdodau Lleol Eraill	0
18	Endidau ac Unigolion Eraill	36
18	Cyfanswm y Dyledwyr	36

Nodyn 16 – Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
838	Arian Parod a Balansau Banc	678
0	Adneuon Byrdymor	0
838	Cyfanswm yr Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	678

Nodyn 17 – Credydwyr

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
(692)	Cyrff Llywodraeth Ganolog	(1,708)
(284)	Awdurdodau Lleol Eraill	(569)
(3,709)	Endidau ac Unigolion Eraill	(3,848)
(10)	Derbyniadau Ymlaen Llaw	(145)
(4,695)	Cyfanswm y Credydwyr	(6,270)

Nodyn 18 – Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy

31 Mawrth 2020 £000	31 Mawrth 2021 £000
(14,397) Y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	(23,920)
(20,731) Cyfrif Addasu'r Cyfalaf	(20,515)
509,796 Y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn	555,374
795 Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd	781
475,463 Cyfanswm	511,720

Nodyn 18a – Y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wneir gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei eiddo, ei beiriannau a'i gyfarpar, ynghyd â'i asedau anniriaethol.

Bydd y balans yn gostwng pan fydd asedau sydd ag enillion cronedig:

- yn cael eu hailbrisio ar i lawr neu yn lleihau o ran gwerth, a'r enillion yn cael eu colli
- yn cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, a'r enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- yn cael eu gwaredu, a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Nid yw'r Gronfa Wrth Gefn yn cynnwys dim ar wahân i'r enillion ailbrisio sydd wedi cronni er 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion cronedig sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno yn y balans ar Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

2019-20 £000	2020-21 £000
(14,786) Balans ar 1 Ebrill	(14,397)
0 Ailbrisiad ar i fyny ar gyfer asedau	(13,102)
0 Ni chodir tâl am ailbrisiad ar i lawr ar gyfer asedau na cholledion amhariad oherwydd diffygiant ar y Gwarged na'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	2,808
0 Ni chodir tâl am warged neu ddiffyg o ailbrisio asedau anghyfredol ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(10,294)
389 Y gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	771
0 Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	0
389 Y swm a ddilëir i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf	771
(14,397) Balans ar 31 Mawrth	(23,920)

Nodyn 18b – Cyfrif Addasu'r Cyfalaf

Mae Cyfrif Addasu'r Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol, ac ar gyfer ariannu'r gwaith o gaffael neu adeiladu'r asedau hynny, neu ychwanegu atynt, o dan ddarpariaethau statudol. Caiff y Cyfrif ei ddebydu o ran y gost caffael ac adeiladu, neu gostau dilynol, gan y codir tâl am ddibrisiant, colledion oherwydd amhariad, ac amorteiddiadau ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda phostiadau adfer o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn er mwyn trosi ffigurau gwerth teg a chyfredol yn sail costau hanesyddol). Caiff y cyfrif ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i fod yn gyllid ar gyfer y costau caffael ac adeiladu a chostau dilynol.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion, a gydnabyddir ar asedau rhoddedig sydd eto i'w defnyddio gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio a gronnwyd ar eiddo, peiriannau a chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i ddal enillion o'r fath.

2019-20 £000		2020-21 £000
(21,493)	Balans ar 1 Ebrill	(20,731)
3,432	Taliadau ar gyfer dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	3,666
420	Amorteiddiad ac Amhariad asedau anniriaethol	79
0	Colledion ailbrisio ar eiddo, peiriannau ac offer	1,704
36	Symiau'r asedau anniriaethol a ddilëir wrth waredu neu werthu yn rhan o'r enillion/colledion o'u gwaredu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	38
3,888	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i wariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	5,487
(389)	Symiau a addaswyd ac a ysgrifennwyd allan o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	(771)
3,499	Swm net a ddilëir o ran cost asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	4,716
(16)	Y defnydd o Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	(90)
(198)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac a ddefnyddiwyd i gyllido cyfalaf	(235)
(1,928)	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(2,008)
(595)	Gwariant Cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(2,167)
(2,737)	Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	(4,500)
(20,731)	Balans ar 31 Mawrth	(20,515)

Nodyn 18c – y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am fuddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny oherwydd bod y buddion yn cael eu hennill gan gyflogaeth sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan wedyn ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir sy'n adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau sy'n newid, ac enillion ar fuddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddion a enillir gael eu hariannu, a hynny am fod yr Awdurdod yn cyfrannu i'r cronfeydd pensiwn ar ran y cyflogaeth neu, yn y pen draw, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae balans y ddyled ar y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion a enillwyd gan gyn-gyflogaeth a chyflogaeth presennol a'r adnoddau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi cael ei neilltuo pan ddaw'n amser talu'r buddion.

2019-20 £000		2020-21 £000
539,665	Balans ar 1 Ebrill	509,796
(43,112)	Ailfesuriadau o (rwymedigaeth) / ased y buddion diffiniedig net	30,935
30,914	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i fuddion pensiwn a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	31,497
(17,671)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(16,854)
0	Symudiadau eraill	0
509,796	Balans ar 31 Mawrth	555,374

Nodyn 18d – Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd

Mae'r Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai, fel arall, yn codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond nas cymerwyd yn y flwyddyn, e.e. yr hawl i wyliau blynyddol wedi'i gario ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol gael ei gwrthbwysu gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif ac allan ohono.

2019-20 £000		2020-21 £000
686	Balans ar 1 Ebrill	795
109	Y gwahaniaeth rhwng y gydnabyddiaeth ariannol i swyddogion, y codir tâl amdani ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronadau, a'r gydnabyddiaeth y codir tâl amdani yn y flwyddyn, yn unol â gofynion statudol	(14)
795	Balans ar 31 Mawrth	781

Nodyn 19 – Llif Arian o Weithgareddau Gweithredu

Mae'r llifoedd arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2019-20 £000		2020-21 £000
(44)	Llog a gafwyd	(14)
711	Llog a dalwyd	737

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer y symudiadau canlynol nad ydynt yn arian parod:

2019-20 £000		2020-21 £000
(2,859)	Dibrisiant	(3,506)
(573)	Amhariad	(160)
0	Prisiadau i Lawr	(1,704)
(75)	Amorteiddiad	(79)
(345)	Amhariad ar Asedau Anniriaethol	0
(150)	(Cynnydd)/gostyngiad o ran credydwyd	(1,332)
3,790	Cynnydd/(gostyngiad) o ran dyledwyd	(3,540)
125	Cynnydd/(gostyngiad) o ran rhestri eiddo	145
(13,243)	Symudiad yn y rhwymedigaeth pensiynau	(14,643)
(36)	Swm cario ymlaen yr asedau anghyfredol a'r asedau anghyfredol a ddelir i'w gwerthu, a werthwyd neu a ddatgynabuwyd	(38)
(13,366)	Cyfanswm	(24,857)

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer yr eitemau canlynol, sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido:

2019-20 £000		2020-21 £000
198	Grant Cyfalaf/Cyfraniadau/Rhoddion a ddefnyddiwyd	235
16	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	90
214	Cyfanswm	325

Nodyn 20 – Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi

2019-20 £000		2020-21 £000
5,121	Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	8,095
(16)	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(90)
(147)	Derbyniadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	18
4,958	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	8,023

Nodyn 21 – Llif Arian o Weithgareddau Ariannu

2019-20 £000		2020-21 £000
(4,000)	Derbyniadau arian parod o ganlyniad i fenthyciadau byrdymor a hirdymor	0
(477)	Derbyniadau eraill o weithgareddau ariannu	(96)
638	Taliadau arian parod ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau sy'n disgwyl sylw mewn perthynas â lesodd cyllid	527
1,322	Ad-dalu benthykiadau byrdymor a hirdymor	1,261
(2,517)	Llif arian net o weithgareddau ariannu	1,692

Nodyn 22 – Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau etholedig yn ystod y flwyddyn:

2019-20 £000		2020-21 £000
57	Cyflogau	64
8	Treuliau	0
65	Cyfanswm Lwfansau'r Aelodau	64

Nodyn 23 – Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Mae'r gydnabyddiaeth ariannol a dalwyd i uwch-gyflogeion yr Awdurdod fel a ganlyn:

	Cyf. Nodyn	Flwyddyn	Cyflogau, Ffioedd a Taliadau Eraill Lwfansau £	£	Lwfansau Treuliau £	* Budd mewn Nwyddau £	Cyfraniad Pensiwn Cyflogwyr £	Cyfanswm £
Y Prif Swyddog Tân		2020-21	156,180	0	0	0	0	156,180
		2019-20	153,107	0	81	0	0	153,188
Dirprwy Brif Swyddog Tân Dros Dro 1	2	2020-21	0	0	0	0	0	0
		2019-20	599	0	0	0	0	599
Dirprwy Brif Swyddog Tân 2		2020-21	128,056	0	107	0	37,520	165,683
		2019-20	125,463	0	349	0	36,761	162,573
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol		2020-21	108,557	0	63	0	29,636	138,256
		2019-20	108,001	0	0	0	29,484	137,485
Y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau)	1	2020-21	108,130	216	514	9,425	16,436	134,721
		2019-20	105,980	216	1,590	12,799	14,943	135,528
Y Clerc		2020-21	38,104	0	252	0	5,792	44,148
		2019-20	37,084	0	697	0	5,229	43,010

* Budd Mewn Nwyddau – o 1 Ebrill 2018, diwygiwyd a chytunwyd â CThEM ar y dosbarthiad P11d o gerbydau ar brydles gan uwch-swyddogion gweithredol. Nid yw hyn wedi arwain at unrhyw ofyniad i gynhyrchu P11d ar gyfer y swyddogion hyn gan nad oes iddynt unrhyw fuddion mewn nwyddau.

Nodiadau

1. Yn wahanol i'r Uwch-swyddogion eraill, mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cynorthwyol (y Cyfarwyddwr Adnoddau) brynu tanwydd i'w gar ar gyfer milltiroedd busnes, ac yna hawlio treuliau yn ôl. Hefyd, cyfrifir y dreth ar fuddion mewn nwyddau ar sail wahanol i Uwch-swyddogion eraill, sy'n arwain at ffigurau llawer uwch o ran treuliau a buddion mewn nwyddau.
2. Ymddeolodd Dirprwy Brif Swyddog Tân Dros Dro 2 o'r Gwasanaeth ar 29 Mawrth 2019, a hynny ar gyflog blynyddol o £122,482. Mae'r taliad a wnaed yn 2019-20 yn ymwneud ag ôl-ddyledion dyfarniad cyflog ar gyfer 2018-19 a ddaeth i law ar ôl diwedd y flwyddyn ac a gymhwyswyd yn ôl-weithredol.
3. Penodir y Swyddog A151 o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin. Roedd costau'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer 2020-21 yn £36,682. (2019-20 £35,700).

Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Talwyd y symiau canlynol i gyflogeion eraill yr Awdurdod a oedd yn cael cydnabyddiaeth ariannol o dros £60,000 ar gyfer y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr):

	Nifer y Cyflogeion	
	2019-20	2020-21
£60,001 i £65,000	14	12
£65,001 i £70,000	1	2
£70,001 i £75,000	2	2
£75,001 i £80,000	3	4
Cyfanswm	20	20

Yn 2020-21, cymhareb cyflog y Prif Swyddog Tân i daliad cydnabyddiaeth canolrifol cyflog cyfwerth ag amser llawn yr holl gyflogeion, sef £32,234, yw 4.82:1. (Yn 2019-20, canolrif y cyflog cyfwerth ag amser llawn oedd £31,371, a'r gymhareb oedd 4.86:1).

Pecynnau Ymadael

Band costau pecyn gadael (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau gadael yn ôl band costau		Cyfanswm cost y pecynnau gadael ymhob band (£)	
	2019-20	2020-21	2019-20	2020-21	2019-20	2020-21	2019-20	2020-21
£0-£20,000	0	3	1	1	1	4	9,301	10,538
£20,001 - £40,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£40,001 - £60,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£60,001 - £80,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£80,001 - £100,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£100,001 - £150,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£150,001 to £200,000	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y costau a gynhwysir yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	0	3	1	1	1	4	9,301	10,538

Nodyn 24 – Costau'r Archwiliad Allanol

Mae'r ffioedd canlynol yn daladwy mewn perthynas â'r gwaith o archwilio'r Datganiad o Gyfrifon, yr arolygiadau statudol, a'r gwasanaethau eraill nad ydynt yn ymwneud â'r archwiliad, a ddarparwyd gan archwilyr allanol yr Awdurdod:

Ffi Wirioneddol 2019-20 £000		Ffi Arfaethedig 2020-21 £000
	Ffioedd sy'n daladwy i archwilyr allanol mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a ddarparwyd gan yr archwilydd penodedig ar gyfer y flwyddyn ar gyfer:	
49	Gwaith Archwilio Ariannol	50
15	Gwaith Archwilio Perfformiad	15
64	Cyfanswm	65

Nodyn 25 – Incwm Grant

Incwm Grant a Gredydwyd i Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol

2019-20 £000		2020-21 £000
(198)	Grantiau Cyfalaf, Cyfraniadau a Rhoddion	(235)
(198)	Cyfanswm	(235)

Credydwyd i Wasanaethau

2019-20 £000		2020-21 £000
	Llywodraeth Cymru:	
(106)	Atal Tanau Bwriadol	(111)
(273)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(267)
(117)	Diogelwch Cymunedol Arall	(103)
(522)	Dimensiynau Newydd, USAR ac MTFA	(480)
(592)	Airwave (Firelink)	(592)
(243)	Y Cyd-grŵp Gwasanaethau Brys	(245)
(683)	GovTech	(477)
(1,775)	Cyllid Pensiynau	(1,908)
0	Cronfa Galedi Covid-19	(248)
(87)	Arall *	(153)
(4,398)	Cyfanswm	(4,584)

* Grantiau (cyllid allanol) eraill sy'n cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau bach, anailadroddus.

Yn 2020-21, aeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ati i gydlynu'r grant Diogelwch yn y Cartref gwerth £670 mil, a'r grant Lleihau Tanau Bwriadol gwerth £390 mil, a hynny ar ran Llywodraeth Cymru. Yn dilyn hynny, rhoddodd Llywodraeth Cymru £1.060 miliwn (£1.272 miliwn yn 2019-20) yr un i'r tri Gwasanaeth Tân yng Nghymru.

Mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru o ran gweinyddi'r ddau gynllun grant hyn ar gyfer pob Gwasanaeth Tân yng Nghymru. Telir y grantiau a gymeradwyir i Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, sydd wedyn yn gyfrifol am ddosbarthu'r grantiau i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru. Mae gwerthoedd y grantiau a dalwyd i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru ar gyfer y ddau gynllun, fel a ganlyn:

Grantiau a Weinyddwyd ar ran Gwasanaethau Tân ac Achub eraill

2019-20		2020-21
£000		£000
	Llywodraeth Cymru:	
(241)	Atal Tanau Bwriadol	(279)
(652)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(403)
(893)	Cyfanswm	(682)

Mae'r Awdurdod wedi cael y grantiau refeniw canlynol nad ydynt wedi cael eu cydnabod yn incwm eto, a hynny am fod yna amodau ynghlwm wrthynt sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr oni fodlonir yr amodau. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Cyfredol – Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw

2019-20		2020-21
£000		£000
(279)	Dimensiynau Newydd, USAR ac MTFa (Llywodraeth Cymru)	(140)
(280)	Storm Callum (Llywodraeth Cymru)	(280)
(559)	Cyfanswm	(420)

Mae'r Awdurdod wedi cael y grantiau refeniw canlynol nad ydynt wedi cael eu cydnabod yn incwm eto, a hynny am fod yna amodau ynghlwm wrthynt sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr oni fodlonir yr amodau. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Cyfredol – Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw

2019-20		2020-21
£000		£000
(566)	GovTech (Llywodraeth Cymru)	(89)
(57)	Storm Callum (Llywodraeth Cymru)	0
(30)	Y Lab (Nesta)	0
0	Dimensiynau Newydd (Llywodraeth Cymru)	(15)
0	Gliniaduron Prentisiaid (Coleg Gŵyr)	(11)
0	Cronfa Galedi Covid-19 (Llywodraeth Cymru)	(295)
(653)	Cyfanswm	(410)

Nodyn 26 – Partïon perthnasol

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodiadau perthnasol i bartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli'r Awdurdod neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodiadau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu i ba raddau y cyfyngwyd ar yr Awdurdod, o bosibl, o ran ei allu i fargeinio'n rhydd â'r Partïon Cysylltiedig.

Llywodraeth Cymru (LIC)

Mae Llywodraeth Cymru yn dylanwadu'n sylweddol ar weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod – mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, ac yn darparu cyllid ar ffurf grantiau. Amlinellir y grantiau a gafwyd gan adrannau o'r Llywodraeth yn nodyn 25.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Awdurdod Tân ac Achub reolaeth uniongyrchol ar bolisïau ariannol a gweithredol yr Awdurdod. Dangosir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i'r Aelodau yn 2020-21 yn nodyn 22.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau ar waith yn gofyn i Aelodau a Swyddogion nodi a datgelu trafodiadau partïon cysylltiedig.

Swyddogion

Ni fu i'r un Swyddog ddatgan buddiant ariannol yn unol ag adran 117 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Awdurdod yn cael y rhan fwyaf o'i gyllid refeniw trwy godi ardoll, yn seiliedig ar y boblogaeth, ar y chwe Chyngor Sir Unedol yn ei ardal. Mae manylion y symiau a ddaeth i law trwy ardollau i'w gweld yn naratif y Datganiad o Gyfrifon.

Mae gan yr Awdurdod Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin ar gyfer Gwasanaethau Ariannol, gan gynnwys gwasanaethau Swyddog Adran 151. Mae'r Cyfarwyddwr Adnoddau cyfredol o Gyngor Sir Caerfyrddin wedi ysgwyddo cyfrifoldebau Swyddog Adran 151.

Yr Awdurdod yw'r Awdurdod Gweinyddu ar gyfer Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân. Mae manylion Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld yn nodyn 30, ac mae cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld ar dudalennau 59 i 67 a 71 i 73.

Mae'r tablau canlynol yn manylu ar drafodiadau a balansau gyda Phartïon Cysylltiedig, fel yr oeddent ar 31 Mawrth 2021:

Parti Cysylltiedig	Trafodiadau yn ystod y Flwyddyn		Balans 31 Mawrth 2021	
	Incwm £000	Gwariant £000	Yn ddyledus i'r Awdurdod (Dyledwr)	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (Credydwr)
			£000	£000
Llywodraeth Cymru	(11,567)	0	1,044	(1,211)
Cyngor Sir Caerfyrddin	(10,400)	603	0	(177)
Cyngor Sir Ceredigion	(4,277)	79	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	(7,890)	128	0	0
Cyngor Sir Penfro	(6,919)	133	0	0
Cyngor Sir Powys	(7,324)	263	0	0
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	(13,749)	164	9	(5)
	(62,126)	1,370	1,053	(1,393)

Gweithrediadau ar y Cyd

Ym mis Ebrill 2014, ymrwymodd Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (GTACGC) i Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth â Heddlu De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru (GTADC) i gydweithio i sefydlu Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Hydref 2017, aeth y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus "yn fyw". Mae gan GTACGC a GTADC reolaeth ar y cyd ar y gwaith hwn, a nodir y dull y cytunwyd arno gan y ddau Wasanaeth Tân ac Achub mewn Cytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG). Mae'r CLG yn amlinellu set o egwyddorion lefel uchel cytunedig mewn perthynas â'r gwaith o reoli'r tîm o ddydd i ddydd. Mae Prif Swyddogion Tân y ddau Wasanaeth Tân ac Achub yn disgwyl i'r ddau Wasanaeth gydweithredu i gyflawni'r nodau ac amcanion a nodir yn yr CLG.

Roedd yr CLG yn pennu bod cyllideb y staff (costau uniongyrchol ac anuniongyrchol) yn cael ei rannu 50% yr un rhwng y ddau Wasanaeth Tân ac Achub, a hynny o'r adeg yr oedd y tîm yn weithredol (sef mis Hydref 2017). Ar gyfer 2018/19 ymlaen, aildrafodwyd yr CLG, ac arweiniodd hynny at sail ddiwygiedig – costau staff uniongyrchol: 40% i GTACGC a 60% i GTADC, a 50% yr un ar gyfer costau staff anuniongyrchol.

Yn unol â pholisi cyfrifyddu 12, mae'r cofnodion perthnasol wedi cael eu hymgorffori ym mhrif ddatganiadau ariannol yr Awdurdod. Dangosir cyfran yr Awdurdod o Gyfrif Incwm a Gwariant a Mantolen y Cytundeb ar y Cyd yn y tabl isod:

Y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus	2019-20		2020-21	
	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd	Cyfran GTACGC	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd	Cyfran GTACGC
	£000	£000	£000	£000
Refeniw				
Gwariant ar Gostau Staffio	2,717	1,087	2,686	1,074
Gwariant nad yw'n Gostau Staffio	124	62	167	84
Cyfanswm y Gwariant	2,841	1,149	2,853	1,158
Ased Anniriaethol				
Y System Gorchymyn a Rheoli				
Gwerth Gros ar Bapur	680	340	680	340
Amorteiddiad Cronedig	(176)	(88)	(248)	(124)
Gwerth Net ar Bapur	504	252	432	216

Nodyn 27 – Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf y codir tâl amdano yn ystod y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bo'r gwariant cyfalaf i gael ei ariannu mewn blynyddoedd i ddod trwy godi tâl ar refeniw wrth i'r asedau gael eu defnyddio gan yr Awdurdod, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR), sef mesur o'r gwariant cyfalaf yr aed iddo yn hanesyddol gan yr Awdurdod ond sydd eto i gael ei ariannu. Dadansoddir yr CFR yn ail ran y nodyn hwn.

2019-20 £000		2020-21 £000
25,579	Gofyniad Agoriadol y Cyllid Cyfalaf	27,963
	Buddsoddiad Cyfalaf:	
5,083	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	8,059
38	Asedau Anniriaethol	36
5,121	Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	8,095
	Ffynonellau Cyllid	
(16)	Derbyniadau Cyfalaf	(90)
(198)	Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau / rhoddion eraill	(235)
	Symiau a neilltuwyd ar sail refeniw:	
(595)	Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(2,167)
	Darpariaeth Isafswm Refeniw:	
(220)	Opsiwn 1 – gwariant cyn 31 Mawrth 2009	(211)
(1,070)	Opsiwn 3 – gwariant ar ôl 1 Ebrill 2009	(1,270)
(638)	Lesoedd Cyllid	(527)
(2,737)	Cyfanswm Ffynonellau Cyllid	(4,500)
27,963	Gofyniad Cau y Cyllid Cyfalaf	31,558

Esboniad o'r symudiadau yn y flwyddyn

2019-20 £000		2020-21 £000
2,384	Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycu (heb gymorth ariannol y llywodraeth)	3,595
2,384	Cynnydd/(gostyngiad) yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf	3,595

Nodyn 28 – Lesoedd

Yr Awdurdod yn Lesydd – Lesoedd Cyllid

Nid yw dyledwyr lesioedd cyllid yn berthnasol gan fod taliadau ystyriaeth wedi'u gwneud ar ddechrau cyfnod y les a'u cymhwyso i leihau atebolrwydd y les, nid oes unrhyw atebolrwydd yn ddyledus.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesoedd Cyllid

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau gweithredol o dan lesioedd cyllid.

Caiff yr asedau a gafwyd o dan y lesioedd hyn eu cario ar ffurf Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn y Fantolen, a hynny ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
0	Tir ac Adeiladau Eraill	0
3,037	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn, Cyfarpar ac Eraill	2,544
3,037	Cyfanswm	2,544

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu'r isafswm o dan y lesioedd hyn, sy'n cynnwys setlo'r rhwymedigaeth hirdymor ar gyfer y llog yn y cerbydau a brynwyd gan yr Awdurdod, a'r costau cyllid a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod mewn blynyddoedd i ddod tra bo'r rhwymedigaeth yn dal i ddisgwyl sylw. Mae isafswm taliadau'r lesioedd yn cynnwys y symiau canlynol:

31 Mawrth 2020 £000	Rhwymedigaethau'r lesioedd cyllid (gwerth presennol net isafswm taliadau'r lesioedd):	31 Mawrth 2021 £000
527	- Cyfredol	407
2,925	- Anghyfredol	2,518
480	Costau cyllid a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod	371
3,932	Isafswm taliadau'r lesioedd	3,296

Bydd isafswm taliadau'r lesioedd yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

Isafswm Taliadau'r Lesioedd			Rhwymedigaethau'r Lesioedd Cyllid	
31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2021 £'000		31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2021 £'000
636	499	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	527	407
1,724	1,588	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	1,440	1,357
1,572	1,209	Yn hwyrach na phum mlynedd	1,485	1,161
3,932	3,296	Cyfanswm	3,452	2,925

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesoedd Gweithredol

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau ysgafn trwy ymrwymo i lesoedd gweithredol, sydd ag oesau nodweddiadol o bump i saith mlynedd.

Mae isafswm taliadau'r lesoedd sy'n daladwy o dan lesoedd na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
63	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	101
72	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	239
0	Yn hwyrach na phum mlynedd	0
135	Cyfanswm	340

Nodyn 29 – Buddion Terfynu

Daeth yr Awdurdod â chontract pedwar cyflogai i ben yn 2020-21, gan ysgwyddo rhwymedigaethau o £11 mil (£9 mil yn 2019-20). Gweler nodyn 23 ar gyfer nifer y pecynnau gadael a chyfanswm y gost fesul band. Roedd hyn yn cynnwys un diffoddwr tân y talwyd tâl iddo yn lle rhybudd a thri aelod o staff cymorth a ddiswyddwyd.

Nodyn 30 – Cynllun Pensiwn â Buddion wedi'u Diffinio

Cyfranogiad mewn Cynlluniau Pensiwn

Yn rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei Swyddogion, mae'r Awdurdod yn cyfrannu at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn, mewn gwirionedd, yn daladwy tan i'r cyflogai ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny), ac i'w datgelu ar yr adeg y mae'r cyflogeion yn ennill yr hyn y bydd ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei weithredu o dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a chyfrifoldeb Cronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin, yw llywodraethu'r cynllun. Pennir y polisi yn unol â Rheoliadau'r Gronfa Bensiwn. Penodir rheolwyr buddsoddi'r gronfa gan bwyllgor pensiynau Cyngor Sir Caerfyrddin. Prif risgiau'r cynllun hwn i'r Awdurdod yw'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, newidiadau statudol a strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu arian o'r cynllun ar raddfa fawr), newidiadau o ran chwyddiant, arenillion bondiau, a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar y Gronfa Gyffredinol a'r symiau sy'n ofynnol trwy statud, fel y disgrifir yn y nodyn i'r polisiâu cyfrifyddu. Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogeion, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau.

Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau canlynol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Yn ystod 2017-18, cydnabuwyd cost gwasanaeth yn y gorffennol a oedd yn adlewyrchu estyniad y datrysiad dros dro ynghylch mynegeio pensiwn ag isafswm gwarantedig ("GMP"). Bydd aelodau o gynlluniau pensiwn y gwasanaeth cyhoeddus sydd â hawliau GMP ac sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar 6 Rhagfyr 2018, neu ar ôl hynny, a chyn 6 Ebrill 2021, yn cael eu cynnwys yn rhan o'r estyniad hwn i'r datrysiad dros dro. Cyhoeddodd yr Uchel Lys ei ddyfarniad yn achos Grŵp Bancio Lloyds ar gydraddoli GMP, sef bod yn rhaid cydraddoli pensiynau ar gyfer effeithiau GMP anghyfartal, ac mae'r llywodraeth wedi ymrwmo i fynd i'r afael â hyn. Yn dilyn trafodaethau trwy'r Gweithgor Cyllid, a oedd yn ymdrin â mwyafswm y cynlluniau pensiwn gwasanaeth cyhoeddus, roedd yna gonsensws cyffredinol bod cost gwasanaeth yn y gorffennol yn ofynnol yn ystod 2019-20 mewn perthynas â'r rhwymedigaethau ychwanegol o ran aelodau sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 6 Ebrill 2021. Mae cost ychwanegol y gwasanaeth hwn yn y gorffennol wedi'i chynnwys isod.

Mae buddion dewisol ar ôl ymddeol yn dilyn ymddeoliad cynnar yn drefniant â buddion diffiniedig nas ariennir, ac o dan ba un y cydnabyddir rhwymedigaethau pan wneir dyfarniadau. Nid oes unrhyw asedau cynlluniedig wedi'u cronni i fodloni'r rhwymedigaethau pensiwn hyn.

Mae Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir, sy'n golygu na ddeler unrhyw fuddsoddiadau i ariannu'r rhwymedigaethau. Delir y cyfraniadau a wneir gan y cyflogwr a'r cyflogeion, ar gyfradd a osodir gan Lywodraeth Cymru, mewn cyfrif cronfa pensiwn; codir tâl am y buddion a ddeler ar y cyfrif, ac mae unrhyw falans ar y cyfrif yn dod o Lywodraeth Cymru, neu yn daladwy iddi.

Cydraddoli a Mynegeio Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig (GMP) – Yn ddiweddar, mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi ymgynghoriad pellach ar fynegeio a chydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig (GMP), gan gynnig ymestyn yr 'ateb dros dro' i gynnwys yr aelodau hynny sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2021 (7 Hydref 2020). Cynhwyswyd cost gwasanaeth yn y gorffennol ar gyfer 2019-20 i ymestyn y cydraddoli i bawb a fydd yn ymddeol yn y dyfodol.

Cafwyd dyfarniad pellach hefyd gan lys barn ar 20 Tachwedd 2020 ynghylch cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Dyfarnodd y llys ei bod yn ofynnol i ymddiriedolwyr y cynllun ailedrych ar Werthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) i sicrhau cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Gallai hyn arwain at daliadau ariannol ychwanegol pan fydd y broses o gydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig yn golygu na chafodd yr aelodau y taliadau llawn yr oedd ganddynt hawl i'w cael. O ran cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, mae Adran Actwari'r Llywodraeth (GAD) yn disgwyl y bydd y dyfarniad hwn yn cael ei ddwyn ymlaen ar sail traws-gynllun, ac y bydd angen mewnbwn cyfreithiol. Gallai hyn ei gwneud yn ofynnol ailedrych ar achosion CETV o'r gorffennol yn achos aelodau a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2016 ac a gymerodd CETV o'r cynllun cyn i CETV gael ei gydraddoli. Nid yw cwmpas unrhyw gostau wedi'i bennu eto, ac nid oes gan GAD ddata sy'n ymwneud ag achosion CETV hanesyddol i amcangyfrif yr effaith bosibl, ond y disgwyl yw y bydd yn godiad cymharol fach i is-set gymharol fach o'r aelodau (h.y., y rheiny a gymerodd CETV ac sydd o fewn cwmpas y taliadau ychwanegol).

Heriau cyfreithiol i fuddion goroeswyr – Yn 2020 dygwyd her gyfreithiol yn erbyn Cynllun Pensiwn yr Athrawon ynghylch buddion goroeswyr a ddarperir i briod gwrywaidd aelod benywaidd. Yn y cynllun hwnnw, seilir buddion dibynnydd gwrywaidd a oedd yn briod ag aelod benywaidd ar wasanaeth oddi ar 1988, ac ni chynhwysir unrhyw wasanaeth cyn 1988.

Oherwydd y strwythur buddion cyfartal hanesyddol yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992, mae Llywodraeth Cymru wedi cynghori GAD nad yw'n credu bod yna sefyllfa debyg yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yng Nghymru, ac felly nid yw'n ofynnol darparu ar gyfer yr her gyfreithiol hon yn ein datgeliadau cyfrifyddu ar gyfer 2020-21.

Dygwyd her gyfreithiol ychwanegol yn erbyn Cynllun Pensiwn yr Heddlu (Gogledd Iwerddon) o ran darpariaeth hanesyddol buddion goroeswyr ar gyfer partneriaid dibriod. Mae'r hawliad hwn yn parhau, ond gallai'r dyfarniad yn yr achos fod yn berthnasol i bob cynllun sector cyhoeddus. Ar hyn o bryd, nid yw GAD wedi cymryd yr achos hwn i ystyriaeth yn y datgeliadau ar gyfer 2020-21.

Goblygiadau COVID-19 – Nid yw rhagamcanion presennol y cyfraddau marwolaeth ymhlith y boblogaeth yn cymryd effaith COVID-19, nac unrhyw bandemig arall, i ystyriaeth yn benodol. Mae'r ffigurau cychwynnol o ran gwelliant yn y cyfraddau marwolaeth yn seiliedig ar ragamcanion o dueddiadau marwolaethau'r DU yn y gorffennol, a bydd effeithiau pandemigau blaenorol eisoes wedi'u hadlewyrchu yn y tueddiadau hyn. Yn gyffredinol, disgwylir i effeithiau pandemig ar gyfraddau marwolaeth fod yn rhai byrdymor fel arfer, wrth i'r cyfraddau ddychwelyd i'r hyn y byddent wedi bod cyn y pandemig ar ôl blwyddyn neu ddwy, oni bai bod y pandemig yn parhau dros nifer o flynyddoedd. Barn GAD yw ei bod yn rhy gynnar penderfynu a yw COVID-19 yn newid y farn hirdymor o ran disgwyliad oes yn y DU. Felly nid yw'n afresymol cadw'r rhagdybiaethau presennol ynghylch marwolaethau. Byddai cyfradd marwolaethau o ganlyniad i COVID-19 sy'n fwy na'r hyn a ganiateir eisoes yn y rhagdybiaethau ynghylch marwolaethau yn dod i'r amlwg ar ffurf ennill profiad yng nghyfrifon y flwyddyn nesaf.

2019-20		Trafodiadau'r Gronfa Gyffredinol		2020-21	
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – Costau'r Gwasanaethau		Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000
Costau'r gwasanaethau, yn cynnwys:					
2,137	16,760	Cost y gwasanaethau cyfredol		2,172	16,540
239	(1,780)	Cost gwasanaethau yn y gorffennol		0	0
0	290	Trosglwyddiadau i Mewn		0	1,250
0	0	(Enillion)/colledion trwy gwtogiadau		0	0
0	0	(Enillion)/colledion trwy setliadau		0	0
25	0	Treuliau gweinyddol		26	0
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:					
373	12,870	Traul llog net		509	11,000
2,774	28,140	Y cyfanswm y codir tâl amdano ar y (Gwarged) a'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau		2,707	28,790
Buddion ôl-gyflogaeth eraill y codir tâl amdanynt ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Ailfesuriad o rwymedigaeth y budd diffiniedig net, yn cynnwys:					
5,372	0	Yr enillion o asedau cynllunio (ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net)		(11,102)	0
1,048	(10,070)	(Enillion) a cholledion actiwaraidd – profiad		(1,280)	(22,170)
(1,812)	(16,150)	(Enillion) a cholledion actiwaraidd sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig		0	0
0	(21,500)	(Enillion) a cholledion actiwaraidd sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau arianno		13,497	51,990
0	0	Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth/(ased)		0	0
4,608	(47,720)	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		1,115	29,820
7,382	(19,580)	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		3,822	58,610
Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn					
(2,774)	(28,140)	Gwrthdroi'r taliadau net y codir tâl amdanynt ar y Gwarged (neu'r Diffyg) o ran Darparu Gwasanaethau		(2,707)	(28,790)
Y Gwir swm y codir tâl amdano ar Falans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn:					
1,001		Cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r cynllun		1,084	
	16,670	Buddion ymddeoliad sy'n daladwy i bensiynwyr			15,770

2019-20		Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gydabyddir yn y Fantolen	2020-21	
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân		Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân
£000	£000		£000	£000
(67,328)	(488,037)		(82,483)	(530,877)
45,569	0	Gwerth teg yr asedau cynllunio	57,986	0
(21,759)	(488,037)	Ased / (Rhwymedigaeth) net yn deillio o'r ymrwymiad budd diffiniedig	(24,497)	(530,877)

2019-20		Symudiad yng Ngwerth Asedau'r Cynllun	2020-21	
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân		Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân
£000	£000		£000	£000
49,672	0		45,569	0
1,242	0	Incwm llog	1,097	0
<i>Enillion/(colledion) ar sail aif fesuriad:</i>				
(5,372)	0	- Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net	11,102	0
1,001	16,670	Cyfraniadau gan y cyflogwr	1,084	15,770
414	0	Cyfraniadau gan y cyflogaion i'r cynllun	438	0
(1,363)	(16,670)	Buddion / trosglwyddiadau a dalwyd	(1,278)	(15,770)
(25)	0	Treuliau gweinyddol	(26)	0
45,569	0	Gwerth cau asedau'r cynllun	57,986	0

2019-20			2020-21		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Symudiadau yng Ngwerth Teg Rhwymedigaethau'r Cynllun	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	
(65,050)	(524,287)	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	(67,328)	(488,037)	
(2,137)	(16,760)	Cost y gwasanaethau cyfredol	(2,172)	(16,540)	
0	(290)	Trosglwyddiadau i Mewn	0	(1,250)	
(1,615)	(12,870)	Cost llog	(1,606)	(11,000)	
(414)	0	Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	(438)	0	
<i>Ailfesuriad o enillion a cholledion:</i>					
1,812	10,070	- Enillion/(colledion) actiwaraid – profiad	0	22,170	
(1,048)	16,150	- Enillion/(colledion) actiwaraid o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	1,280	0	
0	21,500	- Enillion/(colledion) actiwaraid o newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(13,497)	(51,990)	
0	0	- Arall	0	0	
(239)	1,780	Cost Gwasanaethau yn y gorffennol	0	0	
0	0	Enillion/(colledion) trwy gwtogiadau	0	0	
0	0	Symudiad Arall	0	0	
1,363	16,670	Buddion/trosglwyddiadau a dalwyd	1,278	15,770	
(67,328)	(488,037)	Balans ar 31 Mawrth	(82,483)	(530,877)	

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol – Asedau yn cynnwys:

2019-20			Gwerth teg asedau'r cynllun	2020-21		
Wedi'i ddyfynnu	Heb ei ddyfynnu	Cyfanswm		Wedi'i ddyfynnu	Heb ei ddyfynnu	Cyfanswm
£000	£000	£000		£000	£000	£000
			Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod:			
228	0	228	Cyfrifon arian parod	678	0	678
228	0	228	Is-gyfanswm yr arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	678	0	678
			Ecwitiâu:			
10,627	0	10,627	Y Deyrnas Unedig – wedi'i ddyfynnu	12,346	0	12,346
0	0	0	Dyfynnwyd yn Fyd-eang *	15,076	0	15,076
0	10,832	10,832	Cronfeydd cyfunol tramor – heb eu Dyfynnu	0	0	0
5,117	0	5,117	Yr Unol Daleithiau	6,286	0	6,286
205	0	205	Canada	255	0	255
1,527	0	1,527	Japan	1,954	0	1,954
0	469	469	Y Môr Tawel	0	597	597
0	3,345	3,345	Marchnadoedd datblygol	0	4,952	4,952
1,239	0	1,239	Ewropeaidd ac eithrio'r Deyrnas Unedig	1,490	0	1,490
18,715	14,646	33,361	Is-gyfanswm yr Ecwitiâu	37,407	5,549	42,956
			Bondiau:			
1,795	0	1,795	Mynegai Llywodraeth y Deyrnas Unedig	1,508	0	1,508
0	4,598	4,598	Y Deyrnas Unedig, Corfforaethol	0	0	0
0	0	0	Dosbarth 1 Arall *	5,219	0	5,219
1,795	4,598	6,393	Is-gyfanswm y Bondiau	6,727	0	6,727
			Eiddo:			
0	5,587	5,587	Cronfeydd Eiddo	0	6,407	6,407
0	5,587	5,587	Is-gyfanswm yr Eiddo	0	6,407	6,407
			Dewisiadau Amgen:			
0	0	0	Dosbarth 1 *	1,218	0	1,218
0	0	0	Is-gyfanswm y Dewisiadau Amgen	1,218	0	1,218
20,738	24,831	45,569	Cyfanswm yr Asedau	46,030	11,956	57,986

* Is-gategori newydd ar gyfer 2020-21

Y sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Aseswyd y rhwymedigaethau ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanol, sef amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau, ac ati.

Amcangyfrifwyd y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan gwmni Mercer, sy'n gwmni annibynnol o actiwariad, ac mae'r Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân wedi'i brisio gan Adran Actiwari y Llywodraeth (GAD). Mae'r amcangyfrifon ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed (yr LGPS) yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 1 Ebrill 2019.

Roedd y rhagdybiaethau perthnasol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari fel a ganlyn:

2019-20	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	2020-21
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
23.0	Dynion	23.1
24.9	Menywod	25.0
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
24.5	Dynion	24.7
27.1	Menywod	27.2
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.1%	Cyfradd chwyddiant	2.7%
3.6%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.2%
2.2%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.8%
2.4%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	2.1%
2.1%	Cyfradd ailbrisio CARE	2.7%

2019-20	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	2020-21
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
21.3	Dynion	21.4
21.3	Menywod	21.4
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
23.0	Dynion	23.1
23.0	Menywod	23.1
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.00%	Cyfradd chwyddiant	2.40%
4.00%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.15%
2.00%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.40%
2.25%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	2.00%
4.00%	Cyfradd ailbrisio CARE	4.15%

Mae'r amcangyfrif o ymrwymiad y buddion wedi'u diffinio yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd a nodir yn y tabl uchod.

Hyd pwysedig amcangyfrifedig ymrwymiad y buddion diffiniedig yw 20 mlynedd ar gyfer Cynllun y Diffoddwyr Tân, ac 20 mlynedd ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Efallai y bydd gan fathau eraill o rwymedi lefelau gwahanol o sensitifrwydd i'r rhagdybiaethau hyn; felly mae'r dadansoddiadau o'r sensitifrwydd, a welir isod, wedi'u pennu yn seiliedig ar fod newidiadau

rhelysymbol bosibl yn digwydd i'r rhagdybiaethau ar ddiwedd y cyfnod adrodd, ac yn tybio, yn achos pob newid, fod y rhagdybiaeth a ddadansoddwyd yn newid tra bo'r holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n ddigwyfnewid. Er enghraifft, mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd yn tybio bod disgwyliad oes yn codi neu'n disgyn ar gyfer dynion a menywod. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a bydd newidiadau o ran rhai rhagdybiaethau, o bosibl, yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn y polisiau cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull credydu uned ragamcanol. Ni newidiodd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Effaith y rhagdybiaethau ar yr ymrwymiad – y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

	Fel yr Adroddwyd	Y gyfradd ddisgownt Cynnydd o 0.1%	Chwyddiant Cynnydd o 0.1%	Twf Cyflog Cynnydd o 0.1%	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn	+/- Newid o 1% yn enillion buddsoddiad 2020-21	
	£000	£000	£000	£000	£000	+1% £000	-1% £000
Rhwymedigaethau	(82,483)	(80,888)	(84,109)	(82,755)	(84,945)	(82,483)	(82,483)
Asedau	57,986	57,986	57,986	57,986	57,986	58,567	57,405
(Diffyg) / Gwarged	(24,497)	(22,902)	(26,123)	(24,769)	(26,959)	(23,916)	(25,078)
Cost Ragamcanol y Gwasanaeth ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	2,794	2,717	2,874	2,794	2,884	2,794	2,794
Cost Ragamcanol y Llog Net ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	504	492	538	510	556	491	516

	Yn ôl yr hyn a Adroddwyd	Y Gyfradd Ddisgowntio ar Rwymedigaethau Cynnydd o 0.5%	Cynnydd mewn Cyflogau Cynnydd o 0.5%	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn	Cynnydd mewn Pensiynau Cynnydd o 0.5%
	£000	£000	£000	£000	£000
Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	(530,877)	(480,877)	(541,877)	(549,877)	(573,877)

Yr Effaith ar Lifoedd Arian yr Awdurdod

Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogeion, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl yr ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau yn y tabl blaenorol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac ym Malans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Mae'r tabl uchod yn dangos y swm a gynhwysir yn y Fantolen sy'n deillio o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas â'i gynlluniau o ran buddion wedi'u diffinio.

Achos 'McCloud/Sargeant'

Ar 18 Rhagfyr 2018, cyflwynodd y Llys Apêl ei ddyfarniad, gan gadarnhau'r farn bod yr amddiffyniadau trosiannol a gyflwynwyd gyda'r Pensiwn Diffoddwyr Tân newydd yn 2015 yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon ar sail oedran. Trosglwyddodd y dyfarniad yr achos i'r Tribiwnlys Cyflogaeth iddo ystyried rhwymedi i'r canlyniad. Fodd bynnag, cyn cymryd y cam hwn, cyflwynodd y Llywodraeth gais i'r Goruchaf Lys yn gofyn am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad y Llys Apêl. Gwrthodwyd hyn ar 27 Mehefin 2019.

Ar 15 Gorffennaf 2019, rhyddhaodd y Llywodraeth ddatganiad ysgrifenedig yn derbyn penderfyniad y Llys yn Her Amddiffyn Trosiannol y Diffoddwyr Tân. Yn dilyn hynny, cyhoeddodd y Tribiwnlys Cyflogaeth Orchymyn dros dro ar 18 Rhagfyr 2019, sy'n ymwneud â hawlwr yn unig. Mae'r Gorchymyn yn trin hawlwr fel rhai sy'n bodloni'r meini prawf oedran ni waeth beth fo'u hoedran go iawn, ar yr amod eu bod yn y cynllun ar 31 Mawrth 2012 a 31 Mawrth 2015.

Nid yw'r Gorchymyn yn pennu'r modd y dylid delio â'r rhai nad ydynt yn hawlio ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae'r Llywodraeth wedi cadarnhau ei bwriad, sef y bydd yr un driniaeth yn berthnasol i bob aelod o'r cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (p'un a yw'r aelodau yn hawlwr ai peidio), sydd yn yr un sefyllfa gyfreithiol a gwirioneddol â'r hawlwr.

Ym mis Gorffennaf 2020 ymgynghorodd Trysorlys Ei Mawrhydi ynghylch newidiadau i'r trefniadau trosiannol i gynlluniau 2015 o ganlyniad i'r dyfarniad hwn ac, ar yr un pryd, cyhoeddwyd diweddariad ar Elfen Rheoli Costau prisiadau 2016. Yn y diweddariad hwn, cyhoeddodd y Llywodraeth y dylid codi'r saib ac y gellid cwblhau elfen rheoli costau prisiadau 2016. Roedd y diweddariad hwn hefyd yn nodi y byddai costau McCloud yn dod o dan y categori 'cost aelod' o ran elfen rheoli costau'r broses brisio. Nodir hefyd, trwy ystyried y gwerth cynyddol o ganlyniad i rwymedi McCloud, y bydd canlyniadau prisio rheoli costau'r cynllun yn dangos mwy o gostau nag y byddid wedi'i ddisgwyl fel arall.

Bydd Trysorlys Ei Mawrhydi yn nodi yn y Cyfarwyddiadau y modd y dylid ystyried y costau hyn. Yna bydd Adran Actiwari'r Llywodraeth yn gallu cwblhau cyfrifiadau prisio 2016, a bydd yn cysylltu â rheolwyr y cynllun a Byrddau Cynghori y Cynllun i gytuno ar y rhagdybiaethau prisio sylfaenol a'r canlyniadau cyfatebol. Bydd hyn yn cadarnhau a yw elfen rheoli costau prisiad 2016 wedi cael ei thorri ar gyfer pob un o'r cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, ac mae Adran Actiwari'r Llywodraeth yn disgwyl y bydd y canlyniadau hyn ar gael erbyn haf 2021.

Os cadarnheir y bu toriad, gellir diwygio buddion y cynllun i unioni'r toriad, a fyddai'n effeithio ar y buddion sydd i'w prisio ar gyfer Cyfrifon Adnoddau 2020-21. Os na fydd unrhyw doriad, ni fyddai unrhyw newid i fuddion y cynllun.

Ar hyn o bryd, ni all y Gwasanaeth rhoi'r broses unioni ar waith oherwydd nad yw'r canllawiau technegol angenrheidiol na'r systemau meddalwedd priodol ar gael i gwblhau'r cyfrifiadau.

Mae'r Gwasanaeth wrthi'n ceisio atebion i'r mater hwn ac yn ymgysylltu â Swyddogion Gwasanaethau Tân ac Achub eraill yng Nghymru ac Aelodau Cynghori Cymru ar y Cynllun i geisio cael y cyngor technegol sy'n ofynnol i'w ymgorffori wrth ddrafftio'r Rheoliadau yn ogystal â nodi a gwerthuso goblygiadau ac ymarferoldeb posibl gweithredu rheoliadau'r cynllun.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i weithio trwy gofnodion yr aelodau i ganfod yr aelodau hynny o'r cynllun y mae'r dyfarniad yn effeithio arnynt, er mwyn sicrhau bod y Gwasanaeth yn barod i roi'r dyfarniad ar waith pan fydd yr holl wybodaeth a chanllawiau angenrheidiol ar gael.

Nodyn 31 – Natur a Maint y Risgiau sy'n deillio o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgarwch yr Awdurdod yn golygu ei fod yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risgiau credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu talu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod.
- Risgiau hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan yr Awdurdod gyllid i fodloni ei ymrwymïadau i wneud taliadau.
- Risgiau o ran y farchnad – y posibilrwydd o golled ariannol i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau o ran mesurau tebyg i'r gyfradd llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae rhaglen rheoli risgiau gyffredinol yr Awdurdod yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol, ac yn ceisio lleihau'r effeithiau andwyol posibl ar yr adnoddau sydd ar gael i ariannu'r gwasanaethau. Cynhelir gweithgareddau rheoli risgiau ariannol yn unol â pholisïau a gymeradwywyd gan yr Awdurdod yn Strategaeth Rheoli Flynyddol y Trysorlys. Mae'r Awdurdod yn darparu egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau cyffredinol, yn ogystal â chanllawiau ysgrifenedig sy'n ymwneud â meysydd penodol, er enghraifft risgiau o ran cyfraddau llog, credyd a buddsoddi arian dros ben.

Risgiau Credyd

Mae risgiau credyd yn deillio o adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol; mae gwerth cynnig credyd i gwsmeriaid yr Awdurdod yn isel, ac nid ystyrir hyn yn risg.

Sicrheir bod y risg mor fach â phosibl trwy'r strategaeth Buddsoddi Blynyddol, sy'n ei gwneud yn ofynnol na chaiff arian ei adneuo gyda sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni meini prawf credyd penodol. Mae'r symiau a fuddsoddir yn gyfyngedig i symiau darbodus a fforddiadwy, fel yr amlinellir yn y strategaeth a gymeradwywyd.

Y strategaeth bresennol yw buddsoddi'n fewnol, cyn belled ag y bo modd, gan felly lleihau'r angen i fenthycu, a lleihau gwarged yr arian parod sydd ar gael i'w fuddsoddi, yn ogystal â'r cyfnodau y mae'r gwargedion hynny ar gael.

Mae'r Awdurdod yn fwyaf agored i risgiau credyd mewn perthynas â'i fuddsoddiadau gyda'i fanc. Mae profiad diweddar wedi dangos mai yn anaml y mae endidau o'r fath yn methu bodloni eu hymrwymïadau. Mae yna risg o fethu adfer yr arian yn gysylltiedig â holl adneuon yr Awdurdod, ond nid oedd unrhyw dystiolaeth ar 31 Mawrth 2021 fod hyn yn debygol o gael ei wireddu.

Risgiau Hylifedd

Mae'r Awdurdod yn monitro balans ei arian parod er mwyn sicrhau bod arian parod ar gael yn ôl yr angen. Os bydd symudiadau annisgwyl yn digwydd, bydd yr Awdurdod yn gallu cyrchu benthyciadau yn rhwydd gan Swyddfa Rheoli Dyled y Deyrnas Unedig. Nid oes yna risg sylweddol na fydd yn gallu sicrhau cyllid i fodloni ei ymrwymïadau o dan offerynnau ariannol. Yn lle hynny, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym i atgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fydd y cyfraddau llog yn anffafriol. Y strategaeth yw sicrhau bod benthyciadau yn aeddfedu o fewn y terfynau cymeradwy a ddangosir yn y tabl isod, a hynny trwy gyfuniad o gynllunio'n ofalus ar gyfer y benthyciadau newydd a godir, a gwneud ad-daliadau cynnar (lle y bo'n ddarbodus gwneud hynny).

Mae dadansoddiad o aeddfedrwydd y rhwymedigaethau ariannol fel a ganlyn:

	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	Gwirioneddol 31 Mawrth 2021 £000	31 Mawrth 2021 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	196	1%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	153	1%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	2,656	14%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	3,000	16%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	12,465	68%
Cyfanswm			18,470	100%

	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	Gwirioneddol 31 Mawrth 2020 £000	31 Mawrth 2020 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	1,268	7%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	196	1%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	2,809	14%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	3,000	15%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	12,465	63%
Cyfanswm			19,738	100%

Risgiau o ran y Farchnad

Risgiau o ran y Gyfradd Llog

Mae'r Awdurdod yn agored i risgiau yn nhermau'r modd y mae'n dod i gysylltiad â symudiadau yn y gyfradd llog ar ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg rhwymedigaethau'r benthyciadau yn disgyn
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd cost y llog y codir tâl amdano ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd incwm y llog a gredydir i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Ni chaff benthyciadau eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion neu golledion dibwys ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau i'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar gyfradd amrywiadwy yn cael eu postio i'r

Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol.

Risgiau o ran Prisiau

Nid yw'r Awdurdod yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti, ac nid yw'n agored i risgiau o ran prisiau.

Risgiau o ran y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau ariannol a ddelir ar ffurf arian cyfred tramor, ac felly nid yw'n agored i golledion sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

Nodyn 32 – Rhwymedigaeth Amodol

Achos 'O'Brien'

Yn sgil cyflwyno Rheoliadau Gweithwyr Rhan-amser (Atal Triniaeth Lai Ffatriol) 2000, gwnaed hawliad gan nifer o ddiffoddwyr tân wrth gefn y dylent gael eu trin yn yr un modd â diffoddwyr tân llawn amser, ac felly y dylent allu cael mynediad at fuddion pensiwn yn unol â Chynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992. Aeth yr hawliad gerbron y Tribiwnlys Cyflogaeth a'r Llys Apêl cyn cyhoeddi'r dyfarniad yn Nhŷ'r Arglwyddi ar 01 Mawrth 2006, a hynny o blaid y diffoddwyr tân wrth gefn.

Caniataodd dyfarniad Tŷ'r Arglwyddi i'r rheiny a oedd yn gwasanaethu yn ystod y cyfnod rhwng 01 Gorffennaf 2000 hyd at y dyddiad iddynt ddewis ymuno â Chynllun Pensiwn Newydd y Diffoddwyr Tân 2007, gael darpariaethau arbennig a fyddai'n adlewyrchu rheolau Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992 yn gyffredinol. Dechreuodd yr ymarfer opsiynau ar 01 Chwefror 2015, ac roedd yn rhaid gwneud penderfyniad ynghylch ymuno â'r Cynllun Pensiwn Diwygiedig erbyn 29 Chwefror 2016 fan bellaf.

Yn sgil dyfarniad y Llys Cyfiawnder Ewropeaidd yn achos O'Brien yn erbyn y Weinyddiaeth Gyfiawnder, a oedd yn ymwneud â Barnwyr y talwyd ffi iddynt yn y Cynllun Pensiwn Barnwrol, mae Llywodraeth y DU wedi cydnabod hawl diffoddwyr tân wrth gefn a gyflogwyd cyn 1 Gorffennaf 2000 i ddewis bod yn aelodau arbennig o ddechrau eu cyflogaeth. Bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol cynnal ymarfer ail opsiwn, y mae trafodaethau cyfreithiol wedi cychwyn ar ei gyfer rhwng y llywodraeth ganolog, y Gymdeithas Llywodraeth Leol ar ran yr Awdurdod Tân ac Achub a chynrychiolwyr cyfreithiol yr Undebau Llafur, i ystyried pwy sydd o fewn y cwmpas, a manylion ymarfer y setliad. Ar hyn o bryd, nid yw gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn hysbys.

Lwfansau Chwilio ac Achub Trefol (LCAT) (Booth ac Eraill yn erbyn GTACGC)

Canlyniad dyfarniad yr Uchel Lys ar 29 Mawrth 2019 ynghylch y modd yr ymdrinnir â chyflog pensiynadwy oedd bod Chwilio ac Achub Trefol yn parhau i beidio â bod yn bensiynadwy o dan Gynllun/Gynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Fodd bynnag, yn dilyn y canlyniad hwn, cyflwynwyd ymholiad i'r Gwasanaeth i geisio cyngor cyfreithiol pellach ar y mater hwn, gan nodi bod gan y Gwasanaeth rwymedigaeth i ddarparu mynediad at Bensiwn yn y Gweithle i aelodau'r tîm USAR mewn perthynas â'r lwfans hwn yn unol â'r ddarpariaeth ei fod yn gcontract eilaidd.

Ar hyn o bryd, mae trafodaethau'n parhau ag arbenigwyr Cyfraith Cyflogaeth y Gwasanaeth ynglŷn â'r mater hwn, i edrych ar yr opsiynau sydd ar gael i fwrw ymlaen â hyn. Ar hyn o bryd, nid yw gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn hysbys.

**CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN
AR 31 MAWRTH 2021**

2019-20 £000		2020-21 £000
	Cyfraniadau sy'n Dderbyniadwy:	
	Cyflogwr:	
(5,513)	- Arferol	(5,626)
(420)	- Ymddeoliadau cynnar (salwch)	(499)
(2,754)	- Aelodau	(2,717)
<u>(8,687)</u>		<u>(8,842)</u>
(294)	Trosglwyddiadau unigol o gynlluniau eraill	(1,248)
(8,981)		(10,090)
	Buddion sy'n Daladwy:	
12,144	- Pensiwn	12,664
3,878	- Cyfnewidiadau a buddion cyfandaliadau ymddeoliad	2,104
232	- Cyfandaliad marwolaeth	30
<u>16,254</u>		<u>14,798</u>
411	Taliadau i ymadawyr ac o ganlyniad iddynt:	939
	- Trosglwyddiadau unigol i gynlluniau eraill	
16,665		15,737
7,684	Diffyg am y flwyddyn cyn grantiau derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	5,647
(7,684)	Grant ategol Derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	(5,647)
<u>0</u>	Y swm net sy'n daladwy/dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn	<u>0</u>

DATGANIADAU O ASEDau NET AR 31 MAWRTH 2021

2019-20 £000		2020-21 £000
	<u>Asedau Cyfredol:</u>	
0	Y swm sy'n daladwy gan y Gronfa Gyffredinol	1,211
2,967	Y swm sy'n daladwy gan Lywodraeth Cymru	0
<u>2,967</u>	Cyfanswm yr Asedau Cyfredol	<u>1,211</u>
	<u>Rhwymedigaethau Cyfredol:</u>	
(2,967)	Y swm sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol	0
0	Y swm sy'n daladwy i Lywodraeth Cymru	(1,211)
<u>(2,967)</u>	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Cyfredol	<u>(1,211)</u>

NODIADAU I GYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 2007, ac mae'n cynnwys cynlluniau pensiwn 1992, 2006 a 2015, ynghyd â Chynllun Pensiwn Diwygiedig y Diffoddwyr Tân, ac fe'i gweinyddir gan yr Awdurdod. Cyflwynodd cynllun 2015 gyfraddau cyfraniadau newydd ar gyfer cyflogwyr a chyflogeion fel ei gilydd, ynghyd â gostyngiad o ran y buddion pensiwn. Bydd aelodau o gynlluniau 1992 a 2006, nad ydynt yn bodloni'r meini prawf rhagnodedig, yn trosglwyddo i gynllun 2015 o dan drefniant tapr. Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, a hynny yn ychwanegol at y cynlluniau gwreiddiol yn 1992, 2006 a 2015. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd yn aelodau o staff ar alwad rhwng y blynyddoedd 2000 a 2006 brynu gwasanaeth yn ôl. Pe bai'r unigolion yn parhau i fod yn gyflogeion, yna gallent fanteisio ar y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, sy'n cynnig yr un gyfraddau o ran cyfraniadau â chynllun 1992.

Telir cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr i'r Gronfa, a gwneir taliadau ohoni i'r pensiynwyr. Mae lefelau cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau cyflog pensiynadwy a osodir yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn destun ailbrisiadau tair blynedd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Ni chaiff y cynllun ei ariannu, nid oes iddo unrhyw asedau buddsoddi, a thelir unrhyw wahaniaeth rhwng y buddion sy'n daladwy a'r cyfraniadau sy'n dderbyniadwy trwy Grantiau Ategol gan Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i mewn i'r cynllun yn drosglwyddiadau o fuddion pensiwn o gynllun pensiwn arall ar gyfer cyflogeion newydd neu gyflogeion cyfredol, ac mae trosglwyddiadau allan yn drosglwyddiadau o fuddion ar gyfer cyflogeion sydd wedi gadael yr Awdurdod ac sydd wedi ymuno â chynllun pensiwn arall. Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am dalu cyfraniadau'r cyflogwr i mewn i'r gronfa, a'r costau hyn a nodir yn y cyfrifon ar gyfer yr Awdurdod.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o swm y Grant Ategol sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru, a thelir 80% o'r amcangyfrif yn ychwanegol at y gwarged/diffyg (ased/rhwymedigaeth) sy'n daladwy/dderbyniadwy o'r flwyddyn flaenorol. Telir hyn ym mis Awst bob blwyddyn. Fel y cyfryw, cyfatebir unrhyw ased/rhwymedigaeth ar y Gronfa Bensiwn â gwerth cyfatebol ar fantolen yr Awdurdod. Roedd yr amcangyfrif ar gyfer 2020-21 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân a fyddai'n ymddeol yn ystod y flwyddyn, yn seiliedig ar oedran a nifer y blynyddoedd o wasanaeth; o hyn gellir amcangyfrif y taliadau cyfnewid a fyddai'n daladwy, ynghyd â'r taliadau pensiwn ychwanegol.

Mae'r polisiau cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer creu Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn cyd-fynd â'r arfer a argymhellir, ac yn dilyn yr arferion hynny sy'n berthnasol i ddatganiadau sylfaenol yr Awdurdod.

Cyfraddau Cyfraniadau

O dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, roedd cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr ar gyfer cynllun 2015 yn 27.3% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2020-21
Hyd at ac yn cynnwys £27,818	11.0
Mwy na £27,818 a hyd at £51,515, yn gynwysedig	12.9
Mwy na £51,515 a hyd at £142,500, yn gynwysedig	13.5
Mwy na £142,500	14.5

Ar gyfer cynllun 2006, roedd cyfraniadau'r cyflogwr yn 26.6% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2020-21
Hyd at ac yn cynnwys £15,609	8.5
Mwy na £15,609 a hyd at £21,852, yn gynwysedig	9.4
Mwy na £21,852 a hyd at £31,218, yn gynwysedig	10.4
Mwy na £31,218 a hyd at £41,624, yn gynwysedig	10.9
Mwy na £41,624 a hyd at £52,030, yn gynwysedig	11.2
Mwy na £52,030 a hyd at £62,436, yn gynwysedig	11.3
Mwy na £62,436 a hyd at £104,060, yn gynwysedig	11.7
Mwy na £104,060 a hyd at £124,872, yn gynwysedig	12.1
Mwy na £124,872	12.5

Ar gyfer cynllun 1992 a'r cynlluniau Diwygiedig, roedd cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr yn 29.3% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2020-21
Hyd at ac yn cynnwys £15,609	11.0
Mwy na £15,609 a hyd at £21,852, yn gynwysedig	12.2
Mwy na £21,852 a hyd at £31,218, yn gynwysedig	14.2
Mwy na £31,218 a hyd at £41,624, yn gynwysedig	14.7
Mwy na £41,624 a hyd at £52,030, yn gynwysedig	15.2
Mwy na £52,030 a hyd at £62,436, yn gynwysedig	15.5
Mwy na £62,436 a hyd at £104,060, yn gynwysedig	16.0
Mwy na £104,060 a hyd at £124,872, yn gynwysedig	16.5
Mwy na £124,872	17.0

Nid yw Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn gwneud cyfrif am rwymedigaethau ar gyfer pensiynau a buddion eraill ar ôl diwedd y cyfnod gan mai cyfrifoldeb yr Awdurdod yw hyn. Mae manylion ymrwymadau hirdymor y pensiynau i'w gweld yn Nodyn 30 i'r datganiadau ariannol craidd (£530.877 miliwn ar 31 Mawrth 2021 a £488.037 miliwn ar 31 Mawrth 2020).

Rhestr o Dermau a Ddefnyddir yn y Datganiad o Gyfrifon

ADDASIAD Y FLWYDDYN FLAENOROL

Addasiadau perthnasol sy'n gysylltiedig â blynyddoedd blaenorol, ac sy'n deillio o newidiadau mewn polisiâu cyfrifyddu neu o gywiro cyfeiliornadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol arferol nac addasiadau i amcangyfrifon cyfrifyddu a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

AMHARIAD

Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol i werth sy'n is na'i swm adferadwy, sef yr uchaf o werth teg yr ased llai'r costau o'i werthu a'i werth mewn defnydd.

ARCHWILIAD O GYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARIANNU CYFALAF

Cyllid a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae yna amrywiaeth o ddulliau ar gael i ariannu gwariant cyfalaf, gan gynnwys benthyca, lesio, ariannu refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn, a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi.

ASED

Eitem sydd o werth i'r Awdurdod mewn termau ariannol. Caiff asedau eu categoreiddio'n rhai cyfredol neu anghyfredol:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n colli ei werth materol ym mhen y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae ased anghyfredol yn darparu buddion i'r Awdurdod ac i'r gwasanaethau y mae'n eu darparu am gyfnod o fwy na blwyddyn, a gall fod yn ddiriaethol, e.e. gorsaf dân; neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (heb fod yn ffisegol) yn ased y mae'r mynediad at fuddion economaidd y dyfodol y mae'n eu cynrychioli yn cael eu rheoli gan yr endid sy'n adrodd. Mae asedau anniriaethol yr Awdurdod yn cynnwys trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU DIGWYDDIADOL

Mae ased digwyddiadol yn ased posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod.

ASEDAU SEILWAITH

Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Awdurdod ac na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, a lle nad yw gwariant yn adferadwy ond trwy ddefnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Un enghraifft yw hydrantau.

BENTHYCA

Defnyddio arian parod a ddarperir gan barti arall i dalu am wariant, a hynny ar sail cytundeb i ad-dalu'r arian parod yn y dyfodol; fel arfer, codir tâl llog yn ychwanegol at y swm gwreiddiol.

BUDDION YMDDEOL

Pob math o ystyriaeth a roddir gan yr Awdurdod yn gyfnewid am wasanaethau a ddarperir gan gyflogeion, ac sy'n daladwy ar ôl i'r gyflogaeth ddod i ben.

BUDDION YN ÔL DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddion ymddeol, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, contractiol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a ddyfernir o dan bwerau yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod, er enghraifft Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau yn ôl Disgrisiwn) 1996.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae hefyd yn ofynnol i awdurdodau ddatgelu'r gyfran y gellir ei phriodoli o asedau'r cynllun pensiwn, sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau sylfaenol, a hynny yn rhan o'r gofynion datgelu sy'n berthnasol i fuddion ymddeol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWAITH CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth y Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am flwyddyn neu ragor i awdurdodau ar gyfraddau llog nad ydynt ond ychydig yn uwch na'r rheiny y gall y llywodraeth eu benthyca ei hun.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

CONTRACT HIRDY MOR

Contract a wnaed ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased unigol sylweddol neu ddarparu gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd, gyda'i gilydd, yn gyfystyr ag un prosiect), lle mae'r amser a gymerir i gwblhau'r contract, i raddau helaeth, yn golygu bod gweithgarwch y contract yn perthyn i fwy nag un cyfnod cyfrifyddu.

COST GWASANAETHAU YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun sy'n ymwneud â gwasanaeth cyflogai mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod cyfredol, a hynny o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddion ymddeol.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd disgwylid yn ystod cyfnod gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun am fod y buddion un cyfnod yn nes at gael eu setlo.

COST Y GWASANAETHAU CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth cyflogaion yn y cyfnod cyfredol.

CREDYDWR

Y swm sy'n ddyledus gan yr Awdurdod ar gyfer gwaith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na thalwyd taliad ar eu cyfer erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad o wargedion, diffygion a dyraniadau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae Cronfeydd Wrth Gefn o natur refeniw ar gael, a gellir eu gwario neu eu clustnodi yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod. Ni ellir defnyddio rhai Cronfeydd Wrth Gefn Cyfalaf, e.e. Cyfrif Addasu'r Cyfalaf, i fodloni'r gwariant cyfredol.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd, neu yr aed iddynt, yn ystod y flwyddyn ariannol, ond nad oedd y taliad gwirioneddol wedi dod i law, neu nad oedd wedi cael ei dalu, ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Yr holl symiau a dalwyd i gyflogai neu sy'n daladwy iddo, y symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyhyd ag y gellir codi tâl am y symiau hynny ar dreth incwm y Deyrnas Unedig), a gwerth ariannol unrhyw fuddion eraill. Symiau nad oeddent ar ffurf arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn eithriedig.

CYFNOD CYFRIFYDDU

Y cyfnod o amser a gwmpesir gan y cyfrifon; fel arfer, cyfnod o ddeuddeng mis sy'n dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifyddu yw dyddiad y Fantolen.

CYLLIDEB

Y rhagolwg o wariant refeniw net a chyfalaf dros y cyfnod cyfrifyddu.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION WEDI'U DIFFINIO

Cynlluniau pensiwn lle mae'r buddion a geir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

DARPARIAETH

Swm a neilltuir yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion yn y dyfodol, sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond bod eu symiau neu eu dyddiadau yn amhenodol.

DARPARIAETH ISAFSWM REFENIW

Yr isafswm y mae'n rhaid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan yr Awdurdod.

DATGANIAD O INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Cyfrif yr Awdurdod sy'n adrodd am y gost net ar gyfer blwyddyn y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n arddangos y modd y mae'r gost honno wedi cael ei hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, a hynny o fewn rheolau a bennir gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw.

DIBRISANT

Mesur o ran cost traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifyddu, pa un a yw'n deillio o ddefnydd, treigl amser neu ddarfodiad, a hynny naill ai trwy newidiadau ym maes technoleg neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi.

DYLEDWR

Y swm sy'n ddyledus i'r Awdurdod am waith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na chafwyd taliad amdanynt erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, mae'r rhain yn cynnwys y newidiadau mewn gwargedion neu ddiffygion actiwaraid sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraid a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (enillion a cholledion yn ymwneud â phrofiad); neu
- Bod y rhagdybiaethau actiwaraid wedi newid.

ENILLION DISGWYLIEDIG O ASED AU PENSIWN

Yn achos cynllun â buddion wedi'u diffinio a ariennir, dyma'r gyfradd gyfartalog o enillion, gan gynnwys incwm a newidiadau mewn gwerth teg, ond net o dreuliau'r cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes yr ymrwymiad cysylltiedig o ran yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

GRANTIAU'R LLYWODRAETH

Grantiau gan y llywodraeth naill ai ar gyfer gwariant refeniw neu gyfalaf, a hynny yn ôl y galw am gydymffurfedd yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgarwch yr Awdurdod. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun penodol, neu gallant gefnogi gwariant refeniw yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant a ddefnyddir i gaffael ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifyddu cyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol presennol, yn hytrach na'i gynnal yn unig.

GWARIANT REFENIW

Y treuliau dyddiol o ddarparu gwasanaethau.

GWERTH NET AR BAPUR

Swm yr asedau anghyfredol a gynhwysir yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth cyfredol llai y symiau cronrus sy'n darparu ar gyfer dibrisiant.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodiad hyd braich.

LES CYLLID

Les sydd, i raddau helaeth, yn trosglwyddo i'r lesddeiliad yr holl risgiau a gwobrau sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog ar ased anghyfredol.

MANTOLEN

Datganiad o'r asedau, y rhwymedigaethau a'r balansau eraill a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu.

OES DDEFNYDDIOL

Y cyfnod y bydd yr Awdurdod yn cael buddion o'r defnydd o ased anghyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Ceir diffiniad manwl o bartïon cysylltiedig yn IAS 24. I ddibenion yr Awdurdod, ystyrir bod partïon cysylltiedig yn cynnwys aelodau'r Awdurdod, y Prif Weithredwr, ei Gyfarwyddwyr, ynghyd ag aelodau agos eu teuluoedd ac aelodau yn y cartref.

POLISIÂU CYFRIFYDDU

Mae'r rhain yn pennu polisiâu a gweithdrefnau a ddefnyddir gan yr Awdurdod i baratoi ei Ddatganiadau Ariannol, gan gynnwys dulliau, systemau mesur a gweithdrefnau ar gyfer cyflwyno datgeliadau.

PRYDLES WEITHREDOL

Les lle mae'r berchnogaeth ar yr ased anghyfredol yn aros gyda'r lesddeiliad.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw lle mae ar yr Awdurdod daliad i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn daladwy neu y gellid ei alw yn ystod y cyfnod cyfrifyddu dilynol, e.e. credydwy'r neu arian parod a ordynnwyd.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn ddilynol ar ryw adeg yn y dyfodol, neu i'w dalu gan swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH DDIGWYDDIADOL

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol naill ai:

- Yn ymrwymiad posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod; neu
- Yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol lle nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd, neu na ellir mesur swm yr ymrwymiad mewn modd sy'n ddigon dibynadwy.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio ar gyfer alldaliadau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiad. Mae rhwymedigaethau'r cynllun, sy'n cael eu mesur gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedol, yn adlewyrchu'r buddion y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu ar gyfer gwasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TRAFODIADAU PARTIÖN CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Arfer a Argymhellir yn ei gwneud yn ofynnol datgelu unrhyw drafodiadau perthnasol rhwng yr Awdurdod a phartion cysylltiedig, a hynny er mwyn sicrhau bod rhanddeiliaid yn ymwybodol o'r achosion pan fydd trafodiadau o'r fath yn digwydd, ynghyd â'r symiau a'r goblygiadau sy'n gysylltiedig â hynny.

Y RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Awdurdod yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021

Paratowyd y Datganiad hwn yn unol â'r canllawiau a luniwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), sef y fframwaith '*Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol*' 2016. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn egluro'r modd y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith a'i saith egwyddor graidd o ran llywodraethu da, a hynny er mwyn sicrhau bod adnoddau yn cael eu cyfeirio yn unol â pholisi a blaenoriaethau cytunedig.

Cwmpas y Cyfrifoldeb

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a'r priod safonau; bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu ac y rhoir cyfrif priodol amdano; a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol.

Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus o ran y ffordd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan roi ystyriaeth i gyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Roedd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd wedi cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethu cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant, a gynlluniwyd iddynt gyfrannu i'r eithaf i'r saith amcan llesiant cenedlaethol, gyda ffocws ar ddatblygiad cynaliadwy.

Er mwyn cyflawni ei gyfrifoldeb cyffredinol, mae'r Aelodau a'r Uwch-swyddogion yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu materion yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â stiwardio'r adnoddau y mae'n eu defnyddio, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae'r Awdurdod Tân, ynghyd â'i amrywiol bwyllgorau, paneli a gweithgorau, yn darparu ac yn cyflawni arweinyddiaeth strategol, sy'n galluogi'r Aelodau i benderfynu ar y materion sy'n effeithio ar y gwaith o gynnal yr Awdurdod Tân yn unol ag egwyddorion tryloywder ac atebolrwydd democrataidd.

Mae'r gwaith o reoli a darparu swyddogaethau'r Gwasanaeth Tân o ddydd i ddydd yn cael ei gyflawni gan Swyddogion y Gwasanaeth Tân dan reolaeth ac arweiniad cyffredinol y Prif Swyddog Tân, sy'n cyflawni'r swyddogaethau hyn yn unol â'r fframwaith llywodraethu a phenderfyniadau'r Awdurdod Tân a'i bwyllgorau. Cynorthwyr y Prif Swyddog Tân yn hyn o beth gan Fwrdd y Cyfarwyddwyr Gweithredol a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol.

Cytundeb Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Mae'r Awdurdod yn ymrwymedig i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i gyflawni mewn modd effeithiol. Mae'r Awdurdod yn darparu cyfeiriad strategol clir, ac mae ei Gyfansoddiad yn diffinio rolau'r Aelodau a'r Swyddogion yn glir. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ac Allanol, ynghyd â'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad, yn ymrwymedig i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gydnerth. Mae rolau allweddol y Cyfansoddiad a'r rhai sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal Cod Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod wedi'u nodi isod.

Cyfansoddiad	Diben y Cyfansoddiad yw nodi'r modd y mae'r Awdurdod Tân yn gweithio a'r modd y mae'n gwneud penderfyniadau, a hynny mewn iaith glir.
Yr Awdurdod Tân	Cymeradwyo'r Cyfansoddiad (gan gynnwys Rheolau Sefydlog a Rheoliadau Ariannol). Cymeradwyo polisïau allweddol a'r fframwaith cyllidebol. Prif gorff gwneud penderfyniadau yr Awdurdod. Yn cynnwys 25 o aelodau (gan gynnwys y Cadeirydd).
Y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad	Darparu sicrwydd annibynnol i'r Awdurdod Tân o ran digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu, y fframwaith rheoli risgiau a'r amgylchedd rheoli mewnol. Hyrwyddo safon uchel o ran ymddygiad yr aelodau. Gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân o ran cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol a'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol, ac, mewn amgylchiadau priodol, cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol.
Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau	Yn gyfrifol am reoli adnoddau'r Awdurdod Tân mewn modd effeithiol, yn benodol rheoli a datblygu adnoddau ariannol, dynol ac eiddo yr Awdurdod, ynghyd â'i wasanaeth caffael, ei dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu, ei adnoddau dynol a'i swyddogaethau cludiant, yn ogystal â'i ymgysylltiad â rhanddeiliaid.
Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol	Gweithredu'r polisi a'r fframwaith cyllidebol a bennir gan yr Awdurdod Tân, a rhoi cyngor i'r Awdurdod Tân o ran datblygu polisi a materion cyllidebol yn y dyfodol. Goruchwyllo'r broses o weithredu polisïau a darparu gwasanaethau.
Y Swyddog Adran 151	Sicrhau y gwneir penderfyniadau sy'n gyfreithlon ac yn ddarbodus yn ariannol. Gweinyddu materion ariannol. Yn atebol am ddatblygu a chynnal fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.
Y Swyddog Monitro	Adrodd ar achosion, neu achosion tebygol, o fynd yn groes i unrhyw ddeddfiad neu reol gyfreithiol. Adrodd ar unrhyw gamweinyddiad neu anghyfiawnder lle mae'r Ombwdsmon Llywodraeth Leol wedi cynnal ymchwiliad. Cynnal a diweddarau'r Cyfansoddiad Sefydlu a chynnal cofrestrau o fuddiannau aelodau a rhoddion a lletygarwch a gafwyd. Cynghori Aelodau o ran dehongli'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.

Y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Darparu sicrwydd annibynnol a barn flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu a rheoli risgiau yr Awdurdod Tân. Darparu rhaglen flynyddol o weithgarwch archwilio seiliedig ar risgiau, gan gynnwys gweithgarwch atal ac ymchwilio i dwyll. Gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau i'r gwaith o reoli risgiau.
Rheolwyr	Yn gyfrifol am ddatblygu, cynnal a gweithredu fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân. Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân trwy gyfarfodydd misol â'r Uwch-dîm Arwain a'r Fforymau Ymateb Gweithredol.

Fframwaith Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Lluniwyd Cod Llywodraethu Corfforaethol gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn 2010, a chafodd ei adolygu yn 2017 yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol 2016.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ynghyd â'r ffordd y mae'n rhoi cyfrif i'r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'n galluogi Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i fonitro cyflawniad ei Nodau Strategol, ac ystyried a yw'r Gwasanaeth wedi darparu gwasanaethu priodol, effeithiol ac effeithlon. Mae'r system rheoli mewnol yn ffurfio rhan bwysig o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol, ac fe'i cynlluniwyd i reoli risgiau hyd at lefel resymol. Mae'n gwerthuso tebygolrwydd ac effaith gwireddu risgiau a nodir, ac yn rheoli pob risg yn briodol.

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn dwyn ynghyd, mewn un ddogfen, yr holl drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd sydd gan y Gwasanaeth ar waith. Mae Fframwaith y Cod Llywodraethu Corfforaethol yn seiliedig ar y canllawiau ar arfer gorau a nodir yn Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol, a chaiff ei ddefnyddio i adolygu trefniadau llywodraethu yr Awdurdod yn flynyddol.

Yn ystod 2020-21, mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei ddulliau llywodraethu yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (2016). Llywiwyd yr adolygiad blynyddol o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol gan reolwyr yn y Gwasanaeth sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, a hefyd gan sylwadau a wnaed gan y gwasanaeth archwilio mewnol ac allanol, yn ogystal â chan asiantaethau archwilio eraill. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021, a oedd wedi'i adolygu a'i ddiwygio, ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Mai 2021.

Mae'r Datganiad hwn yn rhoi sicrwydd o ran y modd y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â saith egwyddor ac is-egwyddor graidd Fframwaith ei God Llywodraethu Corfforaethol yn ystod blwyddyn ariannol 2020-21.

Mae'r Datganiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Sicrwyddau Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer 2020-21

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi ymrwymiad yr Awdurdod i egwyddorion llywodraethu da. Mae copi o God Llywodraethu Corfforaethol llawn yr Awdurdod, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021, ar gael ar wefan y Gwasanaeth. Mae'r adran ganlynol yn darparu trosolwg byr o'r sicrwyddau llywodraethu a gynhaliwyd gan yr Awdurdod yn ystod 2020-21.

Egwyddor A: Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu'r rheol gyfreithiol.

Gwerthoedd Craidd

Mae Cynllun Corfforaethol y Gwasanaeth ar gyfer 2020-2025, a gyhoeddwyd ar 1 Ebrill 2020, yn nodi Gweledigaeth, Cenhadaeth, Nodau Strategol ac Amcanion Gwella a Llesiant y Gwasanaeth, sy'n cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Yn rhan o broses cynllunio gwelliant y Gwasanaeth, ymgynghorir yn flynyddol ar werthoedd y Gwasanaeth, sef: 'gwneud y peth iawn; trin pobl â pharch; a gweithredu i safon ragorol'; a chânt eu cyfleu i'r holl gyflogeion a'u hymgorffori yn y gwaith o ddarparu gwasanaethau o ddydd i ddydd. Ystyrir proses cynllunio ar gyfer gwella ddiwygiedig yn 2021-22, mewn paratoad ar gyfer y fframwaith perfformiad diwygiedig y disgwylir iddo gael ei ddatblygu gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2021-22 yn unol â diddymu'n rhannol y ddyletswydd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Mae'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau, a gyhoeddir yn y Cyfansoddiad, yn amlinellu'r ymddygiad a ddisgwylir gan yr Aelodau. Yn rhan o'u proses gynefino, mae pob Aelod newydd a phersonél hefyd yn cael trosolwg o safonau'r ymddygiad a ddisgwylir ganddynt. Cefnogir hyn ymhellach gan y Strategaeth Datblygu Aelodau a'r Rhaglen Hyfforddi Flynyddol, sy'n sicrhau bod pob Aelod yn cael hyfforddiant a chymorth priodol ar gyfer ei rôl. Caiff hyfforddiant ar safonau ymddygiad ei ddarparu i'r Rheolwyr yn rhan o'r raglen hyfforddi y Gwasanaeth ar gyfer Uwch-arweinwyr ac Arweinwyr Canol, ac mae proses gwerthuso perfformiad y Gwasanaeth, a gaiff ei hadolygu yn 2021-22 yn unol â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Prif Swyddogion Tân, yn gofyn i'r holl bersonél a Rheolwyr sut y mae'r personél wedi ymddwyn yn ystod y flwyddyn, yn eu barn nhw, mewn perthynas â Gwerthoedd y Gwasanaeth.

Y Cyfansoddiad

Mae Cyfansoddiad yr Awdurdod ar gael i'r cyhoedd ar dudalennau'r Awdurdod ar wefan y Gwasanaeth, ac mae'n esbonio'r modd y mae'r Awdurdod yn gweithredu a'r ffordd y mae'n gwneud ei benderfyniadau. Mae'r Cyfansoddiad yn destun adolygiadau cynhwysfawr achlysurol, gyda diweddariadau parhaus yn ôl yr angen, ac fel sy'n ofynnol i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol. Cafodd y Cyfansoddiad ei adolygu mewn modd cynhwysfawr yn ystod 2020-21. Cafodd newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad eu cyflwyno a'u cefnogi gan Fforwm Gwasanaethau Democrataidd y Gwasanaeth ym mis Mawrth 2021, a hynny cyn cael eu cyflwyno i'w cymeradwyo gan yr Awdurdod llawn ym mis Mehefin 2021. Bydd y Cyfansoddiad yn cael ei ddiweddarau ymhellach i adlewyrchu gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a hynny pan ddaw Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 i ben ym mis Mai 2021. Bydd unrhyw adolygiad pellach hefyd yn ystyried cynigion ar gyfer y Cyfansoddiad Enghreifftiol sydd hefyd yn cael ei ddatblygu i fodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru).

Mae'r Cynllun Rheolau Sefydlog, a nodir yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod, yn darparu protocol i sicrhau cyfathrebu effeithiol rhwng Aelodau a Swyddogion. Mae hefyd yn pennu datganiad clir o briodolau a chyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion, sy'n egluro'r dirprwyaethau i Swyddogion. Cafodd y Cynllun Rheolau Sefydlog ei adolygu a'i ddiwygio yn ystod 2020-21 yn rhan o'r adolygiad llawn o'r Cyfansoddiad.

Mae rhan pump o "Godau a Phrotocolau" Cyfansoddiad yr Awdurdod hefyd yn nodi'r fframwaith ar gyfer llywodraethu moesegol a safonau ymddygiad. Cefnogir hyn gan gyfres o Ddogfennau Canllaw Gweithdrefnol sy'n cael eu hadolygu'n rheolaidd a'u cyfleu i'r holl bartïon perthnasol, trwy swyddogaeth y Gwasanaethau Democrataidd, ynghyd â'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a Thîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth.

Mae'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau, ynghyd â'r ymddygiad a ddisgwylir gan yr Aelodau, fel y'u hamlinellir yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod, yn seiliedig ar Egwyddorion Nolan. Adolygwyd y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau yn rhan o'r adolygiad llawn o'r Cyfansoddiad yn 2020-21. Gwneir diwygiadau pellach yn ystod 2021-22, i gyd-fynd â'r argymhellion a fydd yn deillio o'r adolygiad o'r Cod Ymddygiad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Cynhelir Cofrestr o Fuddiannau'r Aelodau a'r Swyddogion yn flynyddol, a hynny gan swyddogaeth Gwasanaethau Democrataidd y Gwasanaeth, a chaiff ei hadolygu gan y Swyddog Monitro. Yn dilyn yr Archwiliad yn 2019, cafwyd argymhellion gan Archwilio Cymru yn amlinellu'r angen i sicrhau bod y ffurflenni Datganiad o Fuddiant yn cynnwys cyfeiriad at fuddiannau teulu agos ac unigolion sy'n byw yn yr un cartref. Cafodd ffurflenni Datganiad o Fuddiant y Swyddogion a'r Aelodau eu diweddarau i adlewyrchu'r gofyniad hwn, a'u cyhoeddi ar 1 Ebrill 2021, a hynny gyda chais am ddatganiadau ar gyfer blwyddyn 2020-21.

Cafodd polisiâu Gwrth-dwyll a Gwrthlygredigaeth yr Awdurdod eu hadolygu a'u cyfuno'n un Polisi Gwrth-dwyll a Gwrthlygredigaeth yn ystod 2020-21, ac adroddwyd ar y polisi diwygiedig i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ionawr 2021. Ar yr un pryd, cyflwynodd yr Awdurdod Bolisi Troseddau Corfforaethol, sydd â chyswllt cynhenid â'r Polisi Gwrth-dwyll a Gwrthlygredigaeth gan fod y ddau bolisi'n ymwneud â chyfrifoldebau a rhwymedigaethau'r Awdurdod o ran twyll a llygredigaeth, yn cynnwys osgoi talu treth. Aethpwyd ati i feithrin ymwybyddiaeth o'r polisiâu trwy fforymau'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a Thîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth.

Ym mis Rhagfyr 2020, adolygwyd gweithdrefn Chwythu'r Chwiban yr Awdurdod gan Dîm Gweithredol a Thîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth, a chan Bwyllgor Safonau'r Awdurdod.

Cafodd yr Adroddiad Canmolïaeth, Sylwadau a Chŵynion (01 Ebrill 2019-31 Mawrth 2020) ei gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau ym mis Mai 2020. Bydd yr Adroddiad ar gyfer y cyfnod 01 Ebrill 2020-31 Mawrth 2021 yn cael ei gyflwyno ym mis Gorffennaf 2021. Bydd gweithdrefn Canmolïaeth, Sylwadau a Chŵynion y Gwasanaeth hefyd yn cael ei hadolygu yn ystod 2021-22 er mwyn sicrhau cydymffurfedd â Safonau'r Gymraeg, yn unol ag argymhelliad adolygiad mewnol y Gwasanaeth o'r Cydymffurfedd â'r Gymraeg, a gynhaliwyd yn 2020-21.

Y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151

Darperir cyngor cyfreithiol ac ariannol ar bob adroddiad priodol ar gyfer penderfyniadau gan Glerc/Swyddog Monitro yr Awdurdod a Swyddog Adran 151 yr Awdurdod, sy'n cymeradwyo holl waith papur yr Awdurdod a'r Pwyllgorau cyn eu cyhoeddi. Mae'r adroddiadau yn amlinellu'n glir y cyngor ariannol a chyfreithiol a ddarperir i'r Aelodau i ddibenion gwneud penderfyniadau, ac mae trefniadau ar waith i sicrhau bod penderfyniadau'r Awdurdod, ynghyd â'r sail i'r penderfyniadau hynny, yn cael eu cofnodi.

Mae gan Swyddog Monitro y Gwasanaeth ddyletswydd benodol i sicrhau bod yr Awdurdod, ei Swyddogion a'i Aelodau etholedig yn cynnal y safonau ymddygiad gorau. Mae gan Swyddog Monitro yr Awdurdod hefyd ddyletswydd benodol i adrodd am faterion sydd, yn ei farn ef, yn anghyfreithlon, neu'r debygol o fod yn anghyfreithlon, neu sy'n ganlyniad i gamweinyddiad. Felly, mae'r Swyddog Monitro yn sicrhau cyfreithlondeb a thegwch y penderfyniadau a wneir gan yr Awdurdod.

Mae gan yr Awdurdod Gytundeb Lefel Gwasanaeth â Chyngor Sir Caerfyrddin i ddarparu gwasanaethau Swyddog Adran 151. Mae'r Pennaeth Cyllid yn cynrychioli'r Swyddog Adran 151 ar y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, ac mae'n cymryd rhan llawn yn y broses gwneud penderfyniadau.

Y Pwyllgor Safonau

Mae Pwyllgor Safonau yr Awdurdod yn hyrwyddo cydymffurfedd moesegol er mwyn sicrhau bod gan y cyhoedd yr ymddiriedaeth a'r hyder fod yr Aelodau a'r Swyddogion yn gweithio i'r safonau moesegol gorau. Cynhelir cyfarfodydd cyhoeddus o'r Pwyllgor Safonau bob chwarter, a chaiff ei gadeirio gan unigolyn annibynnol. Mae'r Pwyllgor yn trafod materion strategol a materion polisi; yn cael diweddariadau o Goflyfrau'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus; ac yn cael hyfforddiant er mwyn delio ag unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau. Penodwyd pedwar Aelod Annibynnol (cyfetholedig) i'r Pwyllgor Safonau yn ystod 2020-21, a chyflwynwyd Adroddiad Blynnyddol y Pwyllgor Safonau i'r Awdurdod ym mis Rhagfyr 2020.

Egwyddor B: Sicrhau didwylledd ac ymgysylltiad eang â rhanddeiliaid.

Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu Effeithiol

Mae gan yr Awdurdod gylch cynllunio corfforaethol sefydledig sy'n cael ei ddiwygio'n flynyddol i sicrhau ei effeithiolrwydd.

Cyhoeddwyd Cynllun Corfforaethol 2020-2025 yr Awdurdod ar 1 Ebrill 2020, a oedd yn nodi Amcanion Gwella a Llesiant y Gwasanaeth ar gyfer 2020-21, sy'n cyd-fynd â Nodau Llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Yn rhan o ymrwymiad yr Awdurdod i welliant parhaus, rhwng misoedd Hydref a Rhagfyr 2020, aeth y Gwasanaeth ati hefyd i ymgynghori ynghylch ei Gynllun Corfforaethol Drafft ar gyfer 2021-2026, a oedd yn cynnwys ei Amcanion Gwella a Llesiant arfaethedig ar gyfer 2021-22. Cefnogwyd y broses Ymgynghori gan Gynllun Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu, a gymeradwywyd gan yr Awdurdod ym mis Medi 2020. Rhoddwyd adroddiad llawn, yn manylu ar ganfyddiadau ac argymhellion y broses ymgynghori, i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2021, gan amlinellu'r modd yr ymgorfforwyd unrhyw newidiadau o ganlyniad i'r broses ymgynghori yn fersiwn derfynol Cynllun Corfforaethol 2021-2026, a gymeradwywyd wedi hynny gan yr Awdurdod ym mis Chwefror 2021 a'i gyhoeddi ar 1 Ebrill 2021.

Mae Strategaeth Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu y Gwasanaeth yn amlinellu ymagwedd y Gwasanaeth at gyfathrebu, gan gynnwys trosolwg o'r rhanddeiliaid allweddol i gyfathrebu â nhw, ynghyd â'r mecanwaith mwyaf priodol i sicrhau cyfathrebu ac ymgysylltiad effeithiol â grwpiau targed allweddol. Yn ystod 2020-21, yn unol ag amcan yng Nghynllun Cydraddoldeb Strategol y Gwasanaeth ar gyfer 2020-2024, cyhoeddodd y Gwasanaeth ddatganiad gweithredu cadarnhaol ar ei wefan, a datblygu strategaeth gyfathrebu i sicrhau bod y Gwasanaeth yn ymgysylltu â holl aelodau ei gymunedau mewn modd priodol. Aed ati hefyd i adolygu a diweddarau rhestr rhanddeiliaid y Gwasanaeth yn 2020-21, a hynny er mwyn sicrhau lefel briodol o gynrychiolaeth gan grwpiau â nodweddion gwarchodedig.

Lansiwyd gwefan newydd ar gyfer y Gwasanaeth yn 2020, a thrwy gydol 2020-21 gwnaed addasiadau i'r wefan i gefnogi'r pwyslais digidol ar gyfathrebu o ganlyniad i'r pandemig coronafeirws, sydd wedi cyfyngu ar ddulliau mwy traddodiadol y Gwasanaeth o gyfathrebu. Comisiynwyd archwiliad hygyrchedd mewn perthynas â'r wefan yn 2021-22, a sicheir datblygiadau parhaus i fynd i'r afael ag unrhyw argymhellion sy'n deillio o'r broses archwilio.

Mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan weithredol ymhob un o'i chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ac mae'n cadeirio cyfarfodydd sawl is-grŵp. Mae pob un o Amcanion Gwella a Llesiant Blynnyddol y Gwasanaeth hefyd wedi'u cysoni â Nodau Llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), gyda naratif i gefnogi eu cyfraniad at y nodau wedi'i gynnwys yn Adroddiad Perfformiad, Gwella a Chynnydd chwarterol y Gwasanaeth, sy'n amlinellu cynnydd yr Awdurdod yn unol â phob un o Amcanion Gwella'r Awdurdod. Cafodd yr adroddiad hwn ei gyflwyno i Bwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu (PASC) yr Awdurdod bob chwarter trwy gydol 2020-21. Bydd yr Asesiad Perfformiad Blynnyddol, sy'n crynhoi perfformiad a chynnydd y flwyddyn (o fis Ebrill 2020 i fis Mawrth 2021), yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod ym mis Medi 2021, a hynny cyn y dyddiad cau deddfwriaethol ar gyfer ei gyhoeddi, sef 31 Hydref 2021.

Fel y manylir yn y crynodeb i Egwyddor A, mae'r Awdurdod, trwy benodi'r Swyddog Monitro, yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng Swyddogion ac Aelodau; yn ogystal â sicrhau bod y broses benderfynu ddemocrataidd yn cael ei chofnodi a'i chyhoeddi'n ffurfiol.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn cynnal cynllun cyhoeddi a chydymffurfedd â cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth o fewn amserlenni a bennir. Ar yr un pryd, fel y manylir ymhellach yn Egwyddor A, mae'r Gwasanaeth hefyd yn cynnal gweithdrefn Canmoliaeth, Sylwadau a Chŵynion effeithiol. Caiff ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a phroses Canmoliaeth, Sylwadau a Chŵynion y Gwasanaeth, fel ei gilydd, eu rheoli gan yr Adran Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes, a chawsant eu hadolygu yn ystod 2020-21. Mae adolygiad pellach o'r weithdrefn Canmoliaeth, Sylwadau a Chŵynion yn ofynnol yn ystod 2021-22.

Gweithio mewn partneriaeth

Mae gan y Gwasanaeth fecanwaith cadarn ar gyfer cydweithredu â phartneriaid allweddol, ac mae'n cynnal protocolau partneriaethau, sy'n cynnwys Cytundebau Lefel Gwasanaeth a Memoranda Cydddealltwriaeth, y mae'r ddwy ochr yn ymrwymo iddynt. Mae'r ddau gontract yn nodi'r telerau ac amodau a'r protocolau o ran gweithio mewn partneriaeth. Mae'r Gofrestr Partneriaeth yn cael ei hadolygu'n rheolaidd ac mae proses werthuso ar waith i fonitro perfformiad pob partner, a gynhelir trwy gyfrwng cyfarfodydd rheolaidd, gwerthusiadau gan gwsmeriaid, a sesiynau hyfforddi, cysgodi a mentora. Adolygwyd y trefniadau partneriaeth yn ystod 2020-21 i gynnwys ystyriaethau ychwanegol mewn perthynas â'r pandemig coronafeirws. Mae cydweithrediadau newydd â phartneriaid proffil uchel yn cael eu harchwilio, a bydd cytundebau partneriaeth y Gwasanaeth yn destun ffocws penodol yn 2021-22, yn rhan o un o Amcanion Gwella a Llesiant Cynllun Corfforaethol y Gwasanaeth ar gyfer 2021-2026.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn bartner statudol ar chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ac yn chwarae rhan allweddol yn y broses o ffurfio pob un o'r chwe Chynllun Llesiant Lleol sy'n cynrychioli cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth hefyd yn cadeirio nifer o grwpiau cyflawni a gweithredu ledled pob un o'i chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gan sicrhau bod yr amcanion a nodwyd yn feysydd blaenoriaeth y bartneriaeth yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus. Mae Cadeirydd ac Is-gadeirydd yr Awdurdod yn cynrychioli'r Awdurdod Tân yng nghyfarfodydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, a chaiff holl Gynlluniau Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus hefyd eu cyflwyno i'r Awdurdod Tân i sicrhau bod yr amcanion yn gyson ag amcanion gwella a llesiant yr Awdurdod ei hun.

Egwyddor C: Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy.

Ein hymrwymiad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i fod yn ymrwymedig i gefnogi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac yn croesawu ei ddyletswyddau a'i rôl o fod yn bartner strategol ar ei chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae Cynllun Corfforaethol y Gwasanaeth ar gyfer 2020-2025 yn amlinellu Nodau Strategol pum mlynedd y Gwasanaeth, ynghyd â'i Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2020-21. Lluniwyd y Cynllun Corfforaethol ar gyfer 2020-2025 yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac mae'n sicrhau bod y Gwasanaeth yn parhau i ystyried effaith hirdymor y penderfyniadau a wneir ganddo ar ei gymunedau. Mae Cynllun Corfforaethol 2020-2025 yn amlygu'r modd y mae Nodau Gwella a Llesiant y Gwasanaeth yn cyfrannu at saith Nod Llesiant y Ddeddf; ynghyd â'r modd y bydd y Gwasanaeth yn ystyried ac yn cynnwys, lle bo hynny'n briodol, yr egwyddor datblygu cynaliadwy a'i phum ffordd o weithio wrth gyflawni ei Amcanion Gwella a Llesiant. Mae un o'r Nodau Strategol a ddiffinnir yn y Cynllun, sef Ein Hamgylchedd, hefyd yn amlinellu'r modd y bydd y Gwasanaeth yn cyflawni yn unol â gofynion Deddf Amgylchedd (Cymru) 2016; gan wella ei berfformiad amgylcheddol trwy barhau i leihau ei ôl troed carbon a buddsoddi mewn technolegau gwyrdd, cynaliadwy ac

adnewyddadwy ar gyfer ei fflyd a'i adeiladau; a pharhau i archwilio cyfleoedd cydweithredol i wella ei effaith ar yr amgylchedd ar yr un pryd.

Mae'r Gwasanaeth yn bartner statudol ar chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ac mae'n parhau i chwarae rôl allweddol yn y broses o ffurfio pob un o'r chwe Chynllun Llesiant Lleol, sy'n cynrychioli cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth hefyd yn cadeirio nifer o grwpiau cyflawni a gweithredu ledled pob un o'i chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gan sicrhau bod yr amcanion a nodwyd yn feysydd blaenoriaeth y bartneriaeth yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus.

Fel y nodwyd yn Egwyddor B, mae Cenhadaeth, Gweledigaeth a Gwerthoedd y Gwasanaeth, ynghyd ag ethos Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn dylanwadu'n gryf ar drefniadau'r Gwasanaeth o ran cynllunio ar gyfer gwella. Adolygir Cynlluniau'r Gwasanaeth yn flynyddol, a hynny'n unol ag adborth gan y staff, aelodau o'r cyhoedd, asiantaethau partner a rhanddeiliaid allweddol eraill, gan gynnwys Comisiynwyr ac Archwilwyr. Caiff adroddiadau cynnydd rheolaidd ar faterion perfformiad hefyd eu cyflwyno i Bwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu a Phwyllgor Rheoli Adnoddau y Gwasanaeth, a hynny'n chwarterol.

Cynllunio Ariannol Tymor Canolig

Dilynwyd proses gadarn i bennu'r gyllideb yn 2020-21, a oedd yn cynnwys Swyddogion, Aelodau a chyfranogiad gan gyrrff cynrychiadol.

Cafodd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cefnogi'r broses o gynllunio dyraniad a gwariant adnoddau, ac sy'n darparu'r fframwaith ariannol ar gyfer cefnogi'r broses o osod y gyllideb, ei hystyried gan y Gwasanaeth ym mis Medi 2020.

Adroddwyd ar Gynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cynnwys gofyniad y Gyllideb Refeniw ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod, ynghyd â'r Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd, i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Tachwedd 2020 ac i'r Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2020, ac fe'i cymeradwywyd gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2021.

Mae'r Strategaeth Gyfalaf, fel y'i cymeradwyir gan yr Aelodau'n flynyddol, yn nodi cyd-destun hirdymor y Gwasanaeth, lle caiff penderfyniadau ynghylch gwariant a buddsoddiad cyfalaf eu gwneud. Mae hefyd yn darparu'r fframwaith ar gyfer sicrhau bod Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd y Gwasanaeth yn cyd-fynd â Nodau Strategol y Gwasanaeth, fel y'u hamlinellir yn ei Gynllun Corfforaethol.

Mae Datganiad Strategaeth Rheolwyr y Trysorlys, fel y'i cymeradwyir yn flynyddol gan yr Aelodau, yn pennu'r terfynau a'r rheolaethau sydd i'w cymhwyso wrth fenthycu a buddsoddi cronfeydd. Mae'n cynnwys Dangosyddion Darbodus y Cyfalaf, sy'n dangos effaith ariannol penderfyniadau ynghylch gwariant cyfalaf fel y gellir asesu a yw'r penderfyniadau hynny yn fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynaliadwy. Mae hefyd yn cynnwys Dangosyddion Darbodus Rheolwyr y Trysorlys, sy'n pennu cyfyngiadau ar benderfyniadau Rheolwyr y Trysorlys er mwyn sicrhau y gwneir y penderfyniadau hynny yn unol ag arfer da.

Cyflwynwyd adroddiadau Monitro Cyllideb, a oedd yn crynhoi'r gwir wariant diweddaraf a'r rhagolwg alldro, i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau yn chwarterol trwy gydol y flwyddyn.

Cwblhawyd y Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol Drafft ar gyfer 2019-20 erbyn 31 Mawrth 2020, ond cafodd y broses archwilio ei hoedi o ganlyniad i'r pandemig coronafeirws. Cafodd y Datganiad o Gyfrifon archwiliedig ar gyfer 2019-20 ei gymeradwyo wedi hynny gan yr Awdurdod ym mis Medi 2020.

Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA

Datblygwyd y Cod Rheolaeth Ariannol i arwain sefydliadau sector cyhoeddus o ran rheoli eu cyllid ac o ran y safon benodol y dylent fod yn ceisio ei chyflawni. Bwriedir iddo gefnogi arfer da mewn rheolaeth ariannol a chynorthwyo sefydliadau sector cyhoeddus i arddangos eu cynaliadwyedd ariannol.

Cynhelir asesiad yn unol â'r Cod Rheolaeth Ariannol yn 2021-22 i bennu i ba raddau y mae trefniadau rheolaeth ariannol yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Cod. I baratoi ar gyfer yr ymarfer, bu'r Pennaeth Cyllid mewn gweithdy CIPFA a oedd yn darparu trosolwg o'r Cod ac yn mynd i'r afael â'r modd y gall cyrff tân gydymffurfio â'r gofynion. Defnyddir tystiolaeth o nifer o ffynonellau, gan gynnwys trefniadau llywodraethu, y broses pennu cyllideb, ac adroddiadau ar berfformiad ariannol.

Yn 2020-21, cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad o bob Awdurdod Tân ac Achub yng Nghymru i ddarparu sicrwydd o ran y modd y mae pob Awdurdod yn mynd i'r afael â'r heriau ariannol a'r heriau o ran capasiti sy'n wynebu cyrff cyhoeddus. Mae'r adroddiad Cydnerthedd Corfforaethol drafft wedi dod i law, sy'n darparu sylwebaeth ar ba mor gydnerth a chynaliadwy yw Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru. Bydd canfyddiadau'r adroddiad yn helpu i lywio'r asesiad o'r Cod Rheolaeth Ariannol.

Egwyddor D: Pennu'r ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd i'r eithaf.

Mae Aelodau Etholedig yr Awdurdod yn ymwneud yn fanwl â'r gwaith o graffu ar ddata perfformiad, yr adroddir arno yng nghyfarfodydd y Pwyllgorau ac yng nghyfarfodydd yr Awdurdod llawn. Fel yr amlinellwyd eisoes yn Egwyddor A, mae'r Awdurdod, trwy benodi'r Swyddog Monitro, yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng y Swyddogion a'r Aelodau; ac mae Cynllun Rheolau Sefydlog yr Awdurdod yn nodi'n glir rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau a'r Swyddogion, gan sicrhau bod penderfyniadau gwybodus ac effeithiol yn cael eu gwneud gan yr Awdurdod.

Trwy gydol 2020-21, er mwyn darparu tawelwch meddwl ychwanegol a galluogi rhagor o graffu, cyfarfu Tîm Arweinyddiaeth Weithredol y Gwasanaeth â Chadeiryddion a Dirprwy Gadeiryddion cyfarfodydd y Pwyllgorau, ynghyd ag Arweinwyr grwpiau gwleidyddol, i ddarparu diweddariadau rheolaidd mewn perthynas ag ymateb y gwasanaeth i'r pandemig coronafeirws.

Fel yr amlinellwyd yn flaenorol yn Egwyddor B, cymeradwywyd Cynllun Corfforaethol yr Awdurdod ar gyfer 2020-2025, sy'n nodi Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd yr Awdurdod yn glir, ac sy'n amlinellu Amcanion Gwella Blynyddol yr Awdurdod ar gyfer 2020-21, gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2020, a hynny'n dilyn ymgynghoriad cyhoeddus 12 wythnos o hyd (rhwng mis Hydref a mis Rhagfyr 2019). Cynllunnir Amcanion Gwella a Llesiant Blynyddol y Gwasanaeth ar y cyd ag Aelodau a chyrff cynrychiadol mewn cyfarfodydd Cyllidebu a Chynllunio Corfforaethol, a gynhelir trwy gydol y flwyddyn i drafod y gofynion o ran cynllunio cyllidebau ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae'r broses hon yn sicrhau bod yr Awdurdod yn gwneud rhagolygon i ddibenion cynllunio ar gyfer y dyfodol, a bod proses cynllunio ar gyfer gwella y Gwasanaeth yn cyd-fynd â Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth.

Cefnogwyd y broses Ymgynghori gan Gynllun Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu, a gymeradwywyd gan yr Awdurdod ym mis Medi 2019. Rhoddwyd adroddiad llawn, a oedd yn manylu ar ganfyddiadau ac argymhellion y broses ymgynghori, i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2020, lle yr amlinellwyd y modd yr ymgorfforwyd unrhyw newidiadau o ganlyniad i'r broses ymgynghori yn fersiwn derfynol Cynllun Corfforaethol 2020-25, a gyhoeddwyd wedi hynny ar 1 Ebrill 2020.

Defnyddir dull tebyg i ddatblygu Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd, Cynllun Cydraddoldeb Strategol a Safonau'r Gymraeg y Gwasanaeth, a hynny er mwyn sicrhau y glynir wrth yr holl ganllawiau statudol a bod yr holl amcanion yn cael eu cyflawni.

Cyflwynir adroddiadau monitro chwarterol, sy'n nodi cynnydd a pherfformiad yn unol â'r Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2020-21, ac sy'n cynnwys diweddariadau ar ddangosyddion perfformiad strategol ac allweddol y Gwasanaeth, i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Mae Asesiad Perfformiad Blynyddol, sy'n rhoi trosolwg o berfformiad hyd ddiwedd y flwyddyn, hefyd yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod Tân a'i gyhoeddi er mwyn i Archwilio Cymru ei archwilio'n flynyddol.

Yn ystod 2020-21, cafwyd tystysgrifau cydymffurfio gan Archwilio Cymru mewn perthynas â chyhoeddi Asesiad Perfformiad Blynyddol yr Awdurdod ar gyfer 2020 ac Amcanion Gwella a Llesiant yr Awdurdod ar gyfer 2020-21.

O ganlyniad i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, ynghyd â diddymu'n rhannol Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, bydd yn ofynnol i'r Gwasanaeth adolygu ei brosesau cynllunio corfforaethol yn ystod 2021-22, a hynny er mwyn cyd-fynd â fframwaith perfformiad diwygiedig sydd i'w gyflwyno gan Lywodraeth Cymru.

Mae Adroddiadau Cynnydd y Gwasanaeth ar Berfformiad a Gwelliant ar gyfer 2020-21, ynghyd ag Adroddiadau Cynnydd Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Gwasanaeth ar gyfer 2020-21, Adroddiad Blynyddol ar Gynaliadwyedd a'r Amgylchedd y Gwasanaeth, ac Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg y Gwasanaeth, ar gael ar wefan y Gwasanaeth.

Egwyddor E: Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion sy'n rhan o'r arweinyddiaeth honno.

Ein Pobl

Mae'r Gwasanaeth yn cynnal prosesau cadarn o ran cynllunio gweithlu strategol er mwyn sicrhau bod y Gwasanaeth yn cyflogi'r nifer cywir o bobl â'r sgiliau angenrheidiol i gyflawni'r amcanion a amlinellir yn ei gynlluniau corfforaethol. Mae cynllunio gweithlu strategol wedi cael ei ymgorffori yn y sefydliad, ac wrth ddadansoddi data'r gweithlu gellir nodi gofynion staffio'r dyfodol mewn modd rhagweithiol.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn cynnal gofynion y Wobr Iechyd Corfforaethol, a chynhelir profion ffitrwydd bob dwy flynedd ar gyfer yr holl Staff Gweithredol yn rhan o ddull Cymru gyfan ar gyfer ffitrwydd gweithredol. Mae rhaglen asesu ffitrwydd ar gyfer staff gweithredol wedi'i hymgorffori'n llawn yn y Gwasanaeth, a darperir cyfarpar ffitrwydd ymhob Gorsaf Dân. Mae cynlluniau hyfforddi risg-gritigol, ynghyd ag Adolygiadau o Ddatblygiad Unigol, yn sicrhau bod pobl yn cael yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol i gyflawni eu rolau mewn modd cymwys a diogel.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau'n bartner cofrestredig i Strategaeth Datblygu Sefydliadol Cymru Gyfan, gyda llwybrau gyrfa wedi'u mapio ar gyfer pob sector yn y sefydliad. Bwriedir i broses gwerthuso perfformiad y Gwasanaeth gael ei hadolygu yn 2021-22, yn unol â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Prif Swyddogion Tân.

Fel yr amlinellir yn y trosolwg cryno a ddarperir yn Atodiad A, mae Cyfansoddiad yr Awdurdod yn nodi'r Cynllun Rheolau Sefydlog, sy'n darparu protocol i sicrhau cyfathrebu effeithiol a phroses dirprwyo penderfyniadau ar gyfer Aelodau a Swyddogion. Mae'r protocol hwn hefyd yn sicrhau bod yr Aelodau'n gallu cyrchu sesiynau cynefino a chyfleoedd hyfforddi a datblygu parhaus, fel sy'n ofynnol ar gyfer eu rolau ac a nodir yn Strategaeth Datblygu a Rhaglen Hyfforddi Flynyddol yr Aelodau.

Mae'r trosolwg a ddarperir yn Egwyddor D yn rhoi sicrwydd bod y Gwasanaeth yn adolygu ei weithrediadau, ei berfformiad a'i ddefnydd o asedau yn rheolaidd er mwyn sicrhau ei effeithiolrwydd parhaus. Cefnogir y broses hon gan ddiweddariadau chwarterol ar berfformiad, adroddiadau monitro ac asesiadau perfformiad blynyddol, a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad a'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau, fel ei gilydd. At hynny, fel yr amlinellir yn y trosolwg cryno yn Egwyddor B, mae'r Gwasanaeth yn parhau i archwilio trefniadau ar gyfer partneriaethau cydweithredol newydd â phartneriaid proffil uchel, a bydd trefniadau partneriaeth y Gwasanaeth yn destun ffocws penodol yn 2021-22, a hynny'n rhan o Amcan Gwella a Llesiant yng Nghynllun Corfforaethol y Gwasanaeth ar gyfer 2021-2026.

Egwyddor F: Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.

Rheoli Risgiau

Mae'r Adran Risgiau Corfforaethol yn cynnal Polisi Rheoli Risgiau'r Gwasanaeth a methodolegau cysylltiedig. Mae'r Polisi Rheoli Risgiau yn amlinellu'r rolau a'r cyfrifoldebau ar gyfer Staff y Gwasanaeth ac Aelodau Etholedig, fel ei gilydd.

Er mwyn cydgysylltu ei drefniadau ar gyfer materion yn ymwneud â rheoli risgiau, mae'r Gwasanaeth wedi sefydlu Grŵp Rheoli Risgiau Busnes pwrpasol. Mae'r grŵp hwn, sy'n cael ei gadeirio gan y Cyfarwyddwr Cymorth Gweithredol a Gwelliant, yn cwrrdd bob chwarter, ac mae'n cynnwys cynrychiolaeth o Gyfarwyddiaeth pob Gwasanaeth a phob Awdurdod Tân.

Yn dilyn y cyfarfodydd hyn, darperir adroddiad wedi'i ddiweddarau ar Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad bob chwarter.

Mae'r fethodoleg graddio risgiau sylfaenol, a ddefnyddir gan y grŵp, yn deillio o gyhoeddiad yn 2004 gan Drysorlys Ei Mawrhydi, sef *The Orange Book: Management of Risk – Principles and Concepts*.

Yn achos unrhyw risg a nodir ar y Gofrestr Risgiau Busnes, mae yna drywydd archwilio a sail resymegol wedi'u dogfennu ynghylch pam y nodwyd y risg a pha gamau lliniaru sydd ar waith gan y Gwasanaeth yn rhan o'i fesur rheoli risgiau.

Caiff diweddariadau'r Gofrestr Risgiau Busnes a'r 'risgiau' cyfredol eu cyfleu i'r personél yn ôl yr angen, gyda hyfforddiant rheoli risgiau parhaus yn cael ei ddarparu gan yr Adran Risgiau Corfforaethol.

Yn ystod 2020-21, cafodd mesurau risg a rheoli priodol, yn benodol ar gyfer y pandemig coronafeirws, eu hychwanegu at Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth a'u monitro gan y Grŵp Rheoli Risgiau, a hynny er mwyn sicrhau bod penderfyniadau effeithiol yn cael eu gwneud.

Mae Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth hefyd yn monitro cynnydd mewn perthynas â'r Cod Llywodraethu Corfforaethol, ac, yn ystod 2020-21, penderfynodd fonitro cynnydd o ran Proses Archwilio Mewnol y Gwasanaeth.

Fel yr amlinellir yn y trosolwg a ddarperir yn Egwyddor D, mae gan y Gwasanaeth fecanwaith cadarn ar waith i sicrhau adolygiad effeithiol o'i broses cynllunio a rheoli perfformiad, gan gynnwys meincnodi mewnol, cyflwyno adroddiadau cynnydd chwarterol, i graffu arnynt, mewn cyfarfodydd Pwyllgor priodol, yn ogystal â sicrwydd pellach a ddarperir gan y gwasanaethau archwilio mewnol ac allanol, fel ei gilydd. At hynny, mae'r trosolwg a ddarperir yn Egwyddor A yn darparu sicrwyddau bod gan yr Awdurdod, trwy iddo benodi'r Swyddog Monitro, y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng Swyddogion ac Aelodau, yn ogystal â'r gwaith o gofnodi a chyhoeddi'r broses gwneud penderfyniadau ddemocrataidd.

Trefniadau Diogelu Data

Diweddarwyd Gweithdrefn Diogelu Data y Gwasanaeth, sy'n sicrhau cydymffurfedd â gofyniad y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data, ym mis Awst 2020, ac fe'i hadolygwyd gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ym mis Rhagfyr 2020.

Mae Archwiliad Data wedi cael ei gwblhau i asesu'r data a gedwir gan y Gwasanaeth. Mae Cytundebau Rhannu Data hefyd wedi cael eu hadolygu i sicrhau cydymffurfedd â'r Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data a hysbysiadau preifatrwydd diwygiedig, sy'n manylu ar y modd y bydd gwybodaeth yn cael ei phrosesu, ei storio a'i rhannu. O ganlyniad i'r cyfyngiadau gweithio o bell a ddeilliodd o'r pandemig coronafeirws, cyflwynwyd proses ffurfiol yn ystod 2020-21 a alluogai bersonél i wneud cais ffurfiol am fynediad o bell at systemau'r Gwasanaeth. Bydd rhagor o waith i ddiweddarau Gweithdrefn Rheoli

Cofnodion a Chynllun Cadw y Gwasanaeth, er mwyn sicrhau cydymffurfedd parhaus, yn parhau yn ystod 2021-22.

Mae swydd Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) y Gwasanaeth, sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am reoli risgiau gwybodaeth, yn cael ei dal gan Gyfarwyddwr Adnoddau y Prif Swyddog Cynorthwyol.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ddarparu rôl weithredol mewn perthynas â Rhannu Gwybodaeth yn unol â fframwaith Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI).

Egwyddor G: Rhoi arferion da ar waith mewn perthynas â thryloywder, adrodd ac archwilio, a hynny er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol.

Adolygwyd a diwygiwyd Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Gwasanaeth, a gyhoeddir yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod, yn ystod 2020-21. Cyflwynwyd y fersiwn ddiwygiedig o Reolau Gweithdrefn Ariannol y Gwasanaeth i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Ebrill 2021, a chânt eu cyflwyno i'r Awdurdod Tân llawn yn rhan o'r Cyfansoddiad diwygiedig ym mis Mehefin 2021.

Darparwyd hyfforddiant ariannol ar Reoli'r Trysorlys i Aelodau a Swyddogion ym mis Mawrth 2021, a hynny gan Ymgynghorydd Rheolwyr y Trysorlys, Link Asset Services.

Mae cyllid yn eitem sefydlog ar agendâu pob un o gyfarfodydd y Gyfarwyddiaeth, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, a gynhelir yn fisol. Caiff adroddiadau ariannol, gan gynnwys prosesau pennu a monitro'r gyllideb a'r Datganiad o Gyfrifon, hefyd eu hystyried yng nghyfarfodydd Rheoli Adnoddau ac Archwilio a Chraffu ar Berfformiad yr Awdurdod Tân. Mae trosolwg llawn o drefniadau'r Gwasanaeth o ran cynllunio ariannol wedi'i ddarparu yn Egwyddor B.

Mae Datganiad Llywodraethu Blyneddol yr Awdurdod yn darparu sicrwyddau bod gan yr Awdurdod y trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol. Cyflwynwyd Datganiad Llywodraethu Blyneddol yr Awdurdod ar gyfer 2019-20 i'r Awdurdod yn rhan o Ddatganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn ei Gyfarfod Cyffredinol Eithriadol ym mis Mehefin 2020. Mae Fframwaith Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn cefnogi'r broses o ddatblygu Datganiad Llywodraethu Blyneddol yr Awdurdod. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer 2020-21 ei adolygu a'i ddiwygio ar y cyd ag Aelodau a Swyddogion yn ystod 2020-21, a chafodd ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Mai 2021.

Darperir rhagor o wybodaeth mewn perthynas ag ymagwedd y Gwasanaeth at gyfathrebu, ymgynghori ac ymgysylltu, gan gynnwys dulliau o gyhoeddi adroddiadau a chyrchu gwybodaeth am yr Awdurdod, yn Egwyddor B.

Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei darparu

Adolygiad o Effeithiolrwydd

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol, o leiaf unwaith y flwyddyn. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd yn cael ei lywio gan waith y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol ac Uwch-swyddogion eraill yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu. Cefnogir y gwaith gan adroddiadau archwilwyr mewnol ac allanol, ac ystyrir hefyd argymhellion gan aseswyr cymheiriaid.

Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu yn dibynnu ar dystiolaeth a sicrwydd gan y canlynol:

- Yr Awdurdod Tân
- Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a'r Uwch-swyddogion priodol
- Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion
- Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau

- Y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad
- Y Pwyllgor Safonau
- Yr Archwiliad Mewnol
- Yr Archwiliad Allanol

Yr Archwiliad Mewnol

Adran Archwilio Mewnol Cyngor Sir Caerfyrddin sydd wedi darparu'r swyddogaeth Archwilio Mewnol ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn dilyn ad-drefnu Llywodraeth Leol yn 1996. Cytunir ar Gynllun Archwilio Mewnol tair blynedd gyda'r Swyddog Adran 151 a'r Cyfarwyddwr Adnoddau, a chaiff ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad. Adolygir y cynllun tair blynedd bob blwyddyn i adlewyrchu'r amgylchiadau a'r blaenoriaethau cyfredol.

Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio 2015 a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol i'r Rheolwr Archwilio ddarparu barn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol prosesau'r Awdurdod o ran rheoli risgiau, rheoli, atal twyll a llywodraethu.

Cynhaliwyd yr archwiliadau canlynol yn unol â Chynllun Archwilio Mewnol 2020-21, ac adroddwyd arnynt i'r PASC: Agresso; Diogelu Data; y Prif Gyfrifon; TAW; Rheoli'r Trysorlys a Bancio; System y Gyflogres; Taliadau Credydwy; y System Dyledwy; y System Teithio a Chynhaliadaeth; Diogelwch y Rhwydwaith; Trwyddedu; Asedau Sefydlog a Chyfrifyddu Cyfalaf; a'r adroddiad ar gamau dilynol argymhellion y flwyddyn flaenorol.

Mae'r holl archwiliadau a restrir yng Nghynllun Archwilio Mewnol 2020-21, ac eithrio'r adroddiad ar gamau dilynol argymhellion y flwyddyn flaenorol, y disgwylir iddo gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Gorffennaf 2021, wedi'u cwblhau. Bu'r archwiliadau hyn yn rhai cadarnhaol, ac nid amlygwyd unrhyw broblemau rheoli sylfaenol.

Yn ystod 2020-21, sicrhawyd diwrnodau ychwanegol i ddarparu cymorth ar gyfer archwiliad o Drefniadau Ymateb Brys COVID-19 y Gwasanaeth, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ionawr 2021, a ddaeth i'r casgliad bod yna lefel o "Sicrwydd Uchel" a bod y trefniadau'n gadarn ac yn effeithiol.

Darparodd y Pennaeth Archwilio Mewnol, yn rhan o Adroddiad Blynyddol Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar Archwiliad Mewnol 2020-21 (tudalen 2), a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Mai 2021, y farn gyffredinol ganlynol:

"Ni all unrhyw system reoli ddarparu sicrwydd pendant yn erbyn colledion neu gamddatganiadau perthnasol, ac ni all y gwasanaeth Archwilio Mewnol ddarparu'r sicrwydd hwnnw chwaith. Bwriad y datganiad hwn yw darparu sicrwydd rhesymol nad oes yna unrhyw wendidau sylweddol o ran y prosesau rheoli risgiau, llywodraethu na rheoli.

Wrth lunio'r farn gyffredinol, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi rhoi ystyriaeth i'r canlynol:

- canlyniadau'r holl waith a wnaed yn rhan o Raglen Archwilio Mewnol 2020-21;
- canlyniadau camau gweithredu dilynol Adolygiadau Archwilio Mewnol o'r flwyddyn gyfredol a blynyddoedd blaenorol; a
- chydabyddiaeth o'r camau gweithredu gan y Rheolwyr (yn enwedig y rheiny yr ystyrir eu bod yn berthnasol).

Yn fy marn i, mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheoli 'derbyniol' ar waith mewn perthynas â'r systemau ariannol sylfaenol a adolygwyd. Mae yna drefniadau Llywodraethu clir, ac mae yna Gyfrifoldebau Rheoli a Strwythurau Pwyllgorau diffiniedig ar waith ac, yn gyffredinol, mae'r fframwaith rheoli yn gadarn ac yn gweithredu'n weddol gyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu Polisiâu a chymeradwyo Rheoliadau Ariannol sy'n darparu cyngor a chanllawiau i'r holl staff ac Aelodau.

Lle cafodd gwendidau eu nodi trwy adolygiad archwilio mewnol, rydym wedi gweithio gyda'r rheolwyr i gytuno ar gamau unioni priodol, ynghyd ag amserlen ar gyfer gwella".

Mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â'r argymhellion gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, a hynny trwy gynlluniau gweithredu adrannol mewnol, fel y bo'n berthnasol. Mae manylion llawn y sicrwydd a ddarparwyd gan y Rheolwr Archwilio, ynghyd â'r cynlluniau i fynd i'r afael â'r argymhellion, i'w gweld yn Adroddiad Blynnyddol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2020-21.

Yr Archwiliad Allanol

Caiff trefniadau archwilio allanol y Gwasanaeth eu hwyluso gan Archwilio Cymru mewn perthynas ag Archwilio Cyfrifon; Gwerth am Arian; Gwelliant Parhaus; a'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy. Cyflwynwyd adroddiadau archwilio a thystysgrifau cydymffurfio i gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad a'r Awdurdod Tân yn ystod 2020-21, fel y bo'n ofynnol.

Mae Archwilio Cymru, sef yr archwilydd allanol i'r Awdurdod, yn adolygu ac yn rhoi sylwadau ar yr agweddau ariannol ar Lywodraethu Corfforaethol, sy'n cynnwys cyfreithlondeb trafodiadau ariannol, systemau Rheolaeth Ariannol Fewnol a safonau ymddygiad ariannol, a thwyll a llygredigaeth.

Yn ystod 2020-21, yn unol ag amserlenni statudol, cyflwynodd yr Awdurdod Ddatganiadau o Gyfrifon 2019-20, heb eu harchwilio, i Archwilio Cymru i'w harchwilio. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am ddarparu barn ar ba un a oedd y datganiad ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod a Chyfrif Pensiwn y Diffoddwyr Tân, ac o'u hincwm a'u gwariant ar gyfer y flwyddyn a oedd wedi dod i ben bryd hynny. Yn dilyn y broses archwilio, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol adroddiad diamod ar y datganiadau ariannol ym mis Medi 2020.

Trwy archwilio'r wybodaeth reoli, rheolau'r weithdrefn ariannol a'r cyfarwyddiadau ariannol, yr archebion sefydlog dan gontract, y trefniadau gweinyddol (gan gynnwys gwahanu dyletswyddau) a gwaith goruchwyllo'r rheolwyr, a hynny trwy archwiliad mewnol ac allanol, cafwyd sicrwydd cyffredinol mewn perthynas â'r gwaith o reoli materion ariannol yr Awdurdod, a'u gweinyddu'n briodol.

Sicrwydd Strategol a Sicrwydd Cyfarwyddwr y Gwasanaeth

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad blynnyddol o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu. Caiff yr adolygiad o effeithiolrwydd ei lywio gan waith yr Uwch-reolwyr sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, yr Adran Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes, a chan sylwadau a wneir gan y Gwasanaeth Archwilio Allanol ac asiantaethau adolygu eraill.

Mae datganiad CIPFA ar Rôl Prif Swyddog Ariannol Llywodraeth Leol (2016) yn mynnu bod sicrwydd yn cael ei ddarparu ar nifer o drefniadau llywodraethu sy'n gysylltiedig â'r sefydliad, gan gynnwys rheolaeth ariannol, adrodd, y modd yr eir ati i wneud penderfyniadau, cydymffurfedd â chodau amrywiol, a dylanwad y Prif Swyddog Ariannol yn y sefydliad. Ystyriwyd y rhain yng nghyd-destun y Datganiad hwn, a sefydlwyd bod trefniadau'r Awdurdod yn cydymffurfio â gofynion CIPFA.

Cyflawnir cyfrifoldebau Adran 151 trwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth sydd ar waith gan y Gwasanaeth gyda Chyngor Sir Caerfyrddin. Trwy benodi Swyddog Adran 151 yn rhan o'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth, mae'r Awdurdod yn sicrhau dull cydnerth o ymdrin â chyfrifoldebau statudol ar gyfer Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac yn darparu cysondeb â'r arferion presennol sydd ar waith yng Nghyngor Sir Caerfyrddin, yn ogystal â pharhad gwasanaethau.

Mae gan yr Awdurdod broses asesu sicrwydd gynhwysfawr ar waith, trwy'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol, sy'n sicrhau bod y data electronig yn ddiogel ac wedi cael eu ffurfweddu i'r arfer gorau cyfredol er mwyn diogelu'r sefydliad. Mae canlyniadau'r sicrwyddau hyn yn darparu barn gadarnhaol, ond mae yna gyfleoedd i wella'r amgylchedd rheolaeth fewnol er mwyn lliniaru rhagor ar y risgiau.

Cafodd y rhaglen Archwilio Mewnol, y cyfeirir ati mewn paragraffau cynharach, sicrwyddau gan Fwrdd Gweithredol y Gwasanaeth ynghylch y trefniadau ar gyfer rheoli eu meysydd risg craidd

cydnabyddedig. Mae hyn yn adlewyrchu cyfrifoldebau'r Cyfarwyddwyr Gweithredol am y gwaith o reoli risgiau ac am effeithiolrwydd y dulliau rheoli. Cafodd y trafodaethau hyn hefyd eu llywio gan adroddiadau sicrwydd rheolaidd a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu gan y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro.

Y modd y bu i ni reoli ein Fframwaith Llywodraethu yn ystod y pandemig coronafeirws yn 2020-21

Ar 23 Mawrth 2020, cyflwynodd Llywodraeth Cymru lwyth o fesurau a chyfyngiadau ledled Cymru o ganlyniad i'r pandemig coronafeirws. Roedd y mesurau yn amrywiol iawn ac yn effeithio ar fywydau personol cyflogaion y Gwasanaeth, yn ogystal â'r ffordd yr oedd y Gwasanaeth yn gweithredu.

Trwy gydol 2020-21, roedd y Gwasanaeth wedi ymateb yn llwyddiannus i'r heriau a ddeilliodd o'r pandemig, gan barhau'n weithredol trwy gydol y cyfnod a sicrhau bod gwasanaethau allweddol, hanfodol yn cael eu darparu i gymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Cafodd ymateb y Gwasanaeth i'r pandemig ei gydgysylltu gan Dîm Digwyddiadau Tyngedfennol, a sefydlwyd i werthuso'r wybodaeth a oedd yn cael ei hanfon ymlaen gan Lywodraethau'r DU a Chymru a Sefydliadau Iechyd y Cyhoedd cysylltiedig. Roedd y Tîm Digwyddiadau Tyngedfennol a'i Gelloedd cymorth yn gyfrifol am oruchwylio nifer o feysydd busnes strategol, gan sicrhau parhad effeithiol y broses o ddarparu gwasanaeth mewnol ac allanol, fel ei gilydd, yn y sefydliad. Roedd y dull hwn wedi galluogi i fesurau risg a rheolaeth priodol, a oedd yn benodol i'r pandemig, gael eu datblygu. Cafodd y prosesau hyn eu monitro yn rhan o Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth i sicrhau bod penderfyniadau effeithiol yn cael eu gwneud.

Gan ein bod yn Wasanaeth Brys, mae gennym dri grŵp gwahanol o gyflogaion: Staff Gweithredol (Diffoddwyr Tân), Staff Cymorth, a staff ein Canolfan Rheoli Tân ar y Cyd. Gan y diffiniwyd cyflogaion y Gwasanaeth yn weithwyr allweddol, rhoddwyd toreh o ddarpariaethau ar waith i sicrhau bod y Gwasanaeth yn gallu parhau i ddarparu gwasanaethau allweddol, hanfodol i gymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru. Roedd y darpariaethau'n cynnwys yr angen i sefydlu proses gadarn ac effeithiol i ganiatáu i staff swyddfa weithio gartref. Arweiniodd hyn at adolygiad o'r caledwedd a'r meddalwedd TGCh i sicrhau y gallai personél weithio gartref a pharhau i gyrchu'r holl systemau a gwybodaeth ofynnol.

Yn achos personél gweithredol, cynhaliodd y Gwasanaeth ymarfer cadarn i sicrhau diogelwch a llesiant personél a fyddai'n parhau i weithio mewn gorsafoedd gweithredol. Rhoddwyd mesurau Llywodraeth Cymru ar waith i alluogi staff i gadw pellter cymdeithasol, cynnal hylendid da a gweithio'n ddiogel yn achos digwyddiadau gweithredol yr oeddent yn ymateb iddynt.

Mae'r Gwasanaeth yn gweithio'n agos gyda'i gymunedau a'i bartneriaid i sicrhau bod Canolbarth a Gorllewin Cymru yn lle mwy diogel i fyw a gweithio ynddo, ac i ymweld ag ef. Ynghyd â'i waith gyda phobl ifanc, yn ymweld ag ysgolion ac yn cynnal ymweliadau Diogel ac Iach, mae'r Gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am orfodi deddfwriaeth diogelwch rhag tân. Cafodd yr achosion o'r coronafeirws effaith uniongyrchol a dwfn ar y ffordd y gallai'r Gwasanaeth gyflawni ei waith atal ac amddiffyn, a olygodd lleihau rhai gweithgareddau a'i orfodi i roi'r gorau'n llwyr i rai eraill. Fodd bynnag, trwy ymroddiad ac ymrwymiad y personél, llwyddodd y Gwasanaeth i sicrhau bod y rheiny a oedd yn wynebu'r risg fwyaf mor ddiogel â phosibl, a hynny trwy gyflwyno ffyrdd arloesol o ddarparu ymyraethau.

Yn ystod 2020-21, hawliodd yr Awdurdod dros £543,000 o gynllun caledi Llywodraeth Cymru, a hynny i dalu costau ychwanegol i ddarparu gwasanaethau craidd ac i sicrhau diogelwch cyflogaion. Mae yna ansicrwydd sylweddol o hyd ynghylch y llwybr y bydd y pandemig yn ei ddilyn yn y dyfodol, ond mae dyraniad cyllid caledi cychwynnol gan Lywodraeth Cymru, sy'n werth £206.6 miliwn, wedi darparu lliniariad ariannol yn hyn o beth.

Roedd Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020, a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ar 22 Ebrill 2020, wedi galluogi'r Awdurdod Tân i oresgyn cyfyngiadau a oedd yn

bodoli er mwyn caniatáu i brosesau arferol, democrataidd a phrosesau gwneud penderfyniadau barhau. Roedd y rheoliad yn darparu hyblygrwydd i alluogi Awdurdodau i weithredu mewn modd diogel, effeithiol a chyfreithlon, gan gynnal egwyddorion didwylledd ac atebolrwydd i'r cyhoedd ar yr un pryd. Gweithredwyd gofynion cychwynnol y Rheoliad dros dro hwn yn gyflym, a rhoddwyd ar waith broses newydd i alluogi Aelodau i barhau i gynnal cyfarfodydd yr Awdurdod o bell. Roedd y broses hon yn cynnwys diwygio'r Cyfansoddiad i ganiatáu i ddogfennau cyfarfodydd gael eu cyhoeddi'n electronig; hwyluso presenoldeb o bell mewn cyfarfodydd; galluogi'r cyhoedd i fynychu cyfarfodydd ar-lein; ac, yn fwyaf arwyddocaol ar y pryd, llwyddo i benodi personél priodol i'r Awdurdod yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol yr Awdurdod ym mis Mehefin 2020.

Trwy gydol 2020-21, mae'r Awdurdod wedi parhau i reoli ei raglen o gyfarfodydd mewn modd effeithiol, a phrin y tarfwyd ar ei gylch cynlluniedig o gyfarfodydd. Ers hynny, mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Trefniadau Gweithredol) (Penderfyniadau, Dogfennau a Chyfarfodydd) (Cymru) 2021, wedi galluogi i gyfarfodydd o bell barhau wrth i'r trefniadau dros dro o dan Reoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 ddod i ben. Yn ystod 2021-22, bydd yr Awdurdod yn ystyried datblygu Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad, a gyhoeddir yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod, ac a fydd yn amlinellu'r ddarpariaeth sydd ar waith ar gyfer cyfarfodydd yr Awdurdod yn y dyfodol.

Yn rhan o ymateb y Gwasanaeth i'r pandemig coronafeirws, cynhaliwyd archwiliadau mewnol ac allanol, fel ei gilydd, gan Gyngor Sir Caerfyrddin ac Aspire2B, yn eu tro, i ddarparu sicrwydd o ran proses gwneud penderfyniadau y Gwasanaeth a'r trefniadau llywodraethu a roddwyd ar waith gan yr Awdurdod. Ar gais cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad, cynhaliwyd adolygiad gweithdrefnol o drefniadau ymateb brys yr Awdurdod i'r achosion o'r coronafeirws. Cwmpas yr archwiliad oedd llunio barn ar ba un a oedd gan yr Awdurdod drefniadau diogel, cadarn ac effeithiol ar waith a oedd yn addas i'r diben. Roedd yr adolygiad wedi ystyried trefniadau llywodraethu, y broses casglu tystiolaeth a dadansoddi data, ymgysylltu a chydweithredu, y ddarpariaeth TG, a chydnerthedd a'r broses rheoli pobl. Daeth yr adroddiad, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ym mis Ionawr 2021, i'r casgliad bod yna lefel o "Sicrwydd Uchel" a bod y trefniadau'n gadarn ac yn effeithiol. Bydd argymhellion ac ystyriaethau ar gyfer gwelliannau i'r Gwasanaeth yn y dyfodol, sy'n deillio o'r gwersi a ddysgwyd yn ystod y pandemig, gan gynnwys y rhai a amlygwyd yn Adroddiad Ôl-drafodaeth COVID-19 Aspire2B, yn cael eu rhoi ar waith ar ffurf prosiect Corfforaethol gan y Gwasanaeth yn ystod 2021-22.

Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â nhw yn 2021-22

Yn ystod y 12 mis nesaf, bydd y Gwasanaeth yn parhau i ddatblygu'r ffyrdd mwy diogel ac arloesol a fabwysiadwyd ganddo ar gyfer darparu ei wasanaethau o ganlyniad i'r pandemig coronafeirws. Gan adeiladu ar y gwersi a ddysgwyd yn ystod y 12 mis diwethaf, bydd y Gwasanaeth yn parhau i ddarparu gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu, gan ddefnyddio asesiadau risg cadarn a sicrhau bod y staff yn cadw pellter cymdeithasol, yn cynnal hylendid da, ac yn gweithio'n ddiogel mewn digwyddiadau gweithredol ac yn y gweithle cyffredinol.

Mae cyllid y sector cyhoeddus yn parhau i fod yn her. Bydd effeithiau gostyngiadau o ran gwariant yn y sector cyhoeddus a'r setliadau a gafwyd gan ei awdurdodau lleol cyfansoddol yn parhau i gael eu hystyried yn ofalus gan yr Awdurdod wrth iddo bennu ei Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Bydd newidiadau i ddeddfwriaethau pensiynau a threthi yn parhau i fod yn her i'r Gwasanaeth, ac mae'r gallu i ddelio â materion cymhleth â'r adnoddau presennol yn parhau i fod yn destun pryder.

Bydd yr Awdurdod hefyd yn parhau i fonitro goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, gan gymryd camau gweithredu, yn ôl yr angen, i fynd i'r afael â darpariaethau'r Ddeddf o ran Gwasanaethau Democrataidd ac mewn perthynas â chynllun fframwaith perfformiad diwygiedig ar gyfer y Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru. Bydd y Gwasanaeth hefyd yn parhau i fonitro'r cynnydd sy'n cael ei wneud gan Lywodraeth Cymru o ran ei thrafodaethau ynghylch ehangu rôl Diffoddwyr Tân, ac yn rhoi gwybod i'r Awdurdod am unrhyw oblygiadau ar gyfer y Gwasanaeth.

I grynhoi, ystyrir ac eir i'r afael â'r materion Llywodraethu ychwanegol canlynol yn ystod y 12 mis nesaf.

- Cwblhau camau gweithredu sy'n disgwyl sylw o gynlluniau gweithredu blynyddoedd blaenorol. (Mae'r diweddariadau ar gynlluniau gweithredu 2017-18, 2018-19 a 2019-20 wedi'u cynnwys yn atodiadau 1, 2 a 3).
- Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu, lle bo hynny'n briodol.
- Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu, lle bo hynny'n briodol.
- Rheoli goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 mewn perthynas â Gwasanaethau Democrataidd, gan gynnwys datblygu Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad i'w gyhoeddi yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod.
- Ystyried unrhyw adolygiadau gofynnol i Gyfansoddiad yr Awdurdod yn dilyn cyhoeddi'r Cod Ymddygiad diwygiedig ar gyfer Aelodau gan Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru.
- Ystyried unrhyw adolygiadau i Gyfansoddiad yr Awdurdod sy'n deillio o'r Cyfansoddiad Enghreifftiol sy'n cael ei ddatblygu i fodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru).
- Ystyried unrhyw adolygiadau sy'n ofynnol i broses Cynllunio ar gyfer Gwella y Gwasanaeth yn dilyn diddymu Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chyflwyno fframwaith perfformiad newydd yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- Gweithredu egwyddorion y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn systemau cynllunio ac adrodd y Gwasanaeth, gan sicrhau y rhoddir sylw dyledus i'r angen i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol.
- Ystyried unrhyw argymhellion ar gyfer gwella wrth i wersi gael eu dysgu o ymateb y Gwasanaeth i'r pandemig coronafeirws a'i adferiad ohono.
- Adolygu arferion cyfredol yn unol â Chod Rheolaeth Ariannol CIPFA er mwyn nodi a gweithredu gwelliannau i gryfhau rheolaethau.
-

Rydym yn cynnig, yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, y dylid cymryd camau gweithredu sy'n ymwneud â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau Llywodraethu ymhellach. Mae Cynllun Gweithredu, sy'n crynhoi'r Camau Gweithredu, y Swyddogion Cyfrifol a'r Dyddiadau Targed uchod, wedi'i atodi yn Atodiad 4. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen i wneud gwelliannau, a byddwn yn monitro'r broses o'u rhoi ar waith yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Y Datganiad Llywodraethu

Mae'r Awdurdod yn ystyried bod ei drefniadau llywodraethu ar gyfer 2020-21 yn parhau i gael eu cyfrif yn addas i'r diben. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi'n fanwl Fframwaith Llywodraethu yr Awdurdod, sy'n gyson â Fframwaith CIPFA/SOLACE, Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (2016). Mae'r Awdurdod wedi asesu'r trefniadau a fanylir yn y Cod, a gall gadarnhau eu bod ar waith.

Felly, barn y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 yw bod yr adolygiad o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21 wedi bod yn foddhaol ar y cyfan. Credwn fod y dystiolaeth a ddarparwyd yn arddangos bod y broses Llywodraethu Corfforaethol yn y sefydliad hwn yn effeithiol, bod y trefniadau presennol yn addas i'r diben, a bod yr Awdurdod mewn sefyllfa dda i gyflawni ei nodau strategol a'i ganlyniadau arfaethedig ar gyfer dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Mae'r sefydliad yn gweithredu mewn modd darbodus, effeithiol, effeithlon a moesol.

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cydnabod ei gyfrifoldeb, fel sefydliad Gwasanaeth Cyhoeddus, i ddarparu gweledigaeth ar gyfer y gymuned y mae'n ei gwasanaethu, a hefyd i arwain trwy esiampl o ran gwneud penderfyniadau, yn ogystal ag o ran prosesau a gweithrediadau eraill, gyda'r Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn yn unol â safonau ymddygiad uchel.

Ardystiad

Rydym wedi cael gwybod am oblygiadau'r adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan yr Uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad. Mae'r camau a nodwyd i ddatblygu trefniadau Llywodraethu'r Awdurdod fwyfwy, a hynny er mwyn sicrhau bod systemau'r Awdurdod yn gwella'n barhaus, bellach ar waith.

Rydym yn addo ein hymrwymiad yn ystod y flwyddyn nesaf i gymryd camau i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn gwbl sicr y byddwn yn mynd i'r afael â'r angen am unrhyw welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, ac y byddwn yn monitro'r gwaith o'u cyflwyno a'u gweithredu yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnodwyd: *K Broom*

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad

Llofnodwyd: *C Davies*

C. Davies, Prif Swyddog Tân

Atodiad 1: Diweddariad ar y Cynllun Gweithredu a sefydlwyd yn 2017-18

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Camau Gweithredu/Cynnydd	Statws
Materion yn ymwneud â phensiwn sy'n disgwyl sylw ac y mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â nhw	Diogelu Trosiannol Ym mis Rhagfyr 2018, traddododd y Llys Apêl y dyfarniad yn achos apeliadau trosiannol y Diffoddwyr Tân. Mae'r achos yn ymwneud yn unig â'r trefniadau diogelu trosiannol yng nghynllun pensiwn y Diffoddwyr Tân 2015, a pha un a yw'r rhain yn wahaniaethol. Mae'r dyfarniad yn ei ailgyfeirio i'r tribiwnlys cyflogaeth, iddo ystyried datrysiad, felly mae'n debygol na ddeallir yr effaith ar bensiynau am sawl mis eto.	Y Pennaeth Adnoddau Dynol	Ar 4 Chwefror 2021 cyhoeddodd Trysorlys Ei Mawrhydi ei ymateb i'r ymgynghoriad ynghylch cynigion i ddileu'r gwahaniaethu a nodwyd yn achos trosiannol y Diffoddwyr Tân, a hynny trwy Sylfaen Dewis Gohiriedig (DCU) i'w weithredu erbyn mis Hydref 2023. Ar hyn o bryd, ni all y Gwasanaeth weithredu'r rhwymedi, gan gynnwys mewn achosion o Niwed Uniongyrchol, a hynny oherwydd nad yw'r canllawiau technegol angenrheidiol na'r systemau priodol i gwblhau'r cyfrifiadau ar gael. Achosion o Niwed Uniongyrchol yw'r rheiny sy'n wynebu ymddeoliad arferol neu ymddeoliad oherwydd afiechyd yn y dyfodol agos cyn i faterion y rhwymedi ehangach gael eu datrys.	Parhaus
Adolygiad Thematig y Prif Gynghorydd Tân ac Achub	Mae'r Gwasanaeth yn gweithio gyda'r Prif Gynghorydd Tân ac Achub a'r Gwasanaethau Tân ac Achub eraill yng Nghymru er mwyn gwneud y canlynol: i. Asesu'r graddau y mae Adolygiadau Thematig yn darparu sicrwydd ac yn ysgogi gwelliant amlwg yn	Y Dirprwy Brif Swyddog Tân	Daeth adroddiad gan y Prif Gynghorydd ac Arolygydd Tân ac Achub ar gyfer Cymru mewn perthynas ag effeithiolrwydd adolygiadau thematig yn y sector tân ac achub yng Nghymru i law ym mis Awst 2019.	Wedi'i gwblhau

	y sector tân ac achub yng Nghymru; a ii. Archwilio cyfleoedd ar gyfer sicrhau bod y broses Adolygu Thematig yn cael ei hintegreiddio'n dda â phrosesau annibynnol eraill y bwriedir iddynt asesu a, lle bo hynny'n briodol, wella perfformiad yn y sector, a'i bod yn ategu at y prosesau hynny.			
Canlyniadau prosesau Asesu Cymheiriaid	Roedd yr adroddiad ar Asesu Cymheiriaid yn nodi rhai meysydd i'w datblygu, ac mae cynllun gweithredu ar waith i gyflawni'r gofynion hyn yn y Gyfarwyddiaeth Cymorth Gweithredol a Gwelliant. Mae angen dosbarthu gwybodaeth am y System Dysgu Gweithredol i'r personél, ac mae arnynt angen hyfforddiant ar ddiben a defnydd y system. Bydd hyn yn sicrhau bod yr holl bersonél gweithredol yn ymwybodol nid yn unig o beth yw'r System Dysgu Gweithredol, ond hefyd o'r defnydd y bwriedir ei wneud ohoni, gan gynnwys lle y mae wedi'i lleoli a sut y dylid cael mynediad ati. • Adolygu'r holl ddogfennau canllaw er mwyn sicrhau eu bod yn gyfredol ac yn cydymffurfio. • Argymhellir bod pob diffoddwr tân â chyfrifoldeb yn cael ei asesu yn ystod dau ddigwyddiad lle defnyddir pypmpiau.	Pennaeth Cymorth Gweithredol a Gwelliant Corfforaethol	Dechreuodd y broses a chymerwyd camau priodol yn rhan o'r broses cynllunio busnes adrannol yn 2019-20, a chwblhawyd y broses ddechrau 2020-21.	Wedi'i gwblhau

	• Dylid rhoi pwys ar sicrhau bod pob diffoddwr tân sydd â chyfrifoldeb yn cwblhau cymhwyster lefel 1 Sgiliau er Cyfiawnder. Ar hyn o bryd, nid oes yna unrhyw gymhwyster Sgiliau er Cyfiawnder cychwynnol ar Lefel 3 Rheoli digwyddiad (QCF lefel 6) yn GTACGC. Argymhellir y dylid cyflwyno'r cymhwyster hwn yn rhan o'r broses ddyrchafu ar gyfer Rheolwr Grŵp. • Rheoli'r fersiynau o'r dogfennau hyfforddi, e.e. cynnwys cyrsiau, ac ati. Mae'r gwaith yn y maes hwn yn mynd rhagddo ar hyn o bryd.			
--	--	--	--	--

Atodiad 2: Diweddariad ar y Cynllun Gweithredu a sefydlwyd yn 2018-19

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Camau Gweithredu/Cynnydd	Statws
Nodiadau'r Weithdrefn Ariannol	Adolygu a diwygio Nodiadau'r Weithdrefn Ariannol er mwyn sicrhau eu bod yn addas i'r diben.	Y Pennaeth Cyllid	Cyflwynwyd Rheolau Gweithdrefn Ariannol diwygiedig yr Awdurdod i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Ebrill 2021, a chânt eu cyflwyno i'r Awdurdod llawn yn rhan o'r Cyfansoddiad diwygiedig ym mis Mehefin 2021.	Wedi'i gwblhau

Atodiad 3: Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â nhw yn 2020-21

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Cynnydd	Dyddiad Targed
Cynlluniau Gweithredu y Flwyddyn Flaenorol	Adolygu i sicrhau yr eir i'r afael â phob cam gweithredu a nodir.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Gweler y diweddariadau yn Atodiadau 1 a 2.	Parhaus
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Myfyrion ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Eir i'r afael â phob argymhelliad gan y swyddogion priodol. Nodwyd y Grŵp Rheoli Risgiau Busnes yn fforwm ar gyfer cael ac adolygu diweddariadau o ran argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn llunio adroddiadau dilynol ar yr argymhellion a'r camau gweithredu y cytunir arnynt.	Wedi'i gwblhau
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol	Myfyrion ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Eir i'r afael â phob argymhelliad gan y swyddogion priodol. Nodwyd y Grŵp Rheoli Risgiau Busnes yn fforwm ar gyfer cael ac adolygu diweddariadau o ran argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol.	Wedi'i gwblhau
Effaith Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020	Sicrhau bod arferion Llywodraethu a Democrataidd yr Awdurdod Tân ac Achub yn cael eu rheoli yn unol â'r rheolaethau dros dro newydd a roddwyd ar waith	Swyddog Monitro yr Awdurdod Tân ac Achub	Cafodd Cyfansoddiad yr Awdurdod ei ddiweddarau i adlewyrchu gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020.	Wedi'i gwblhau

	gan Lywodraeth Cymru.			
Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru	Gweithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Tân ac Achub eraill yng Nghymru er mwyn ystyried effaith bosibl unrhyw drefniadau llywodraethu o ganlyniad i weithredu un neu ragor o'r argymhellion sydd ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru.	Y Bwrdd Gweithredol/Swyddog Monitro yr Awdurdod Tân ac Achub/Cadeirydd yr Awdurdod Tân	Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â Llywodraeth Cymru. Pan gaiff cyfeiriad Llywodraeth Cymru ei ryddhau, bydd y Gwasanaeth yn rhoi'r camau gweithredu angenrheidiol ar waith.	Parhaus.
Cyfansoddiad yr Awdurdod Tân ac Achub	Adolygu a diwygio Cyfansoddiad yr Awdurdod Tân ac Achub i sicrhau ei fod yn parhau'n addas i'r diben.	Clerc/Swyddog Monitro yr Awdurdod Tân ac Achub	Mae Cyfansoddiad yr Awdurdod wedi cael ei adolygu, a chaiff ei gyflwyno i'r Awdurdod i'w gymeradwyo ym mis Mehefin 2021.	Wedi'i gwblhau.

Atodiad 4: Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â nhw yn 2021-22

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Dyddiad Targed
Cynlluniau Gweithredu y Flwyddyn Flaenorol	Adolygu i sicrhau yr eir i'r afael â phob cam gweithredu a nodir.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Gweler y diweddariadau yn Atodiadau 1, 2, a 3.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol	Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol	Myfyrio ar argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol a'u hymgorffori mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd arno â'r Gwasanaeth Archwilio Allanol.
Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021	Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru Rheoli goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 mewn perthynas â Gwasanaethau Democrataidd, gan gynnwys datblygu Polisi Cyfarfodydd Aml-leoliad i'w gyhoeddi yng Nghyfansoddiad yr Awdurdod. Cynllunio Corfforaethol Ystyried unrhyw adolygiad sy'n ofynnol i broses Cynllunio ar gyfer Gwella y Gwasanaeth yn dilyn diddymu'n rhannol Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chyflwyno fframwaith perfformiad newydd yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.	Y Swyddog Monitro	Medi 2021

Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol	Gweithredu egwyddorion y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn systemau cynllunio ac adrodd y Gwasanaeth, gan sicrhau y rhoddir sylw dyledus i'r angen i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Phenaethiaid Adran, fel y bo'n briodol.	Medi 2021
Cyfansoddiad yr Awdurdod Tân ac Achub	Y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Ystyried unrhyw adolygiadau gofynnol i Gyfansoddiad yr Awdurdod yn dilyn cyhoeddi'r Cod Ymddygiad diwygiedig ar gyfer Aelodau gan Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru. Cyfansoddiad Enghreifftiol Ystyried unrhyw adolygiadau i Gyfansoddiad yr Awdurdod sy'n deillio o'r Cyfansoddiad Enghreifftiol sy'n cael ei ddatblygu i fodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru).	Y Swyddog Monitro	Mawrth 2022
Y pandemig coronafeirws – y gwersi a ddysgwyd	Ystyried unrhyw argymhellion ar gyfer gwella wrth i wersi gael eu dysgu o ymateb y Gwasanaeth i'r pandemig coronafeirws a'i adferiad ohono.	Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Phenaethiaid Adran, fel y bo'n briodol.	Mawrth 2022
Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA	Adolygu arferion cyfredol yn unol â'r Cod Rheolaeth Ariannol er mwyn nodi a gweithredu gwelliannau i gryfhau rheolaethau.	Y Pennaeth Cyllid	Mawrth 2022